

De jonge musicus

C.J. Kieviet

bron

C.J. Kieviet, *De jonge musicus*. Met illustraties van J.G. Kesler. Gebr. Kluitman, Alkmaar z.j. [1927]
(tweede druk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/kiev001jong04_01/colofon.php

© 2017 dbnl

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

‘Vertrek!’ gebood hij, met de hand naar de deur wijzend.

I.**De laatste schooldag.**

In een mooi dorp, niet ver van Haarlem, lag de villa ‘Schoonzicht,’ die door den heer Bernhof tot kostschool was ingericht. Het was een groot gebouw, met ruime schoolvertrekken en luchtige slaapkamers, die voldeden aan alle eischen des tijds.

Het huis stond midden op een groot plein, omgeven door boschjes laag kreupelhout en kleurige bloemperken, zoodat het een uitgezochte, heerlijk beschutte speelplaats voor de jongens was. Overal stonden gymnastiek-toestellen, waaraan de jongens naar hartelust konden werken. Hun juichkreten klonken soms wel een kwartier ver in het rond. Blijkbaar zorgde de heer Bernhof goed voor het lichamenlijk welzijn van zijn leerlingen.

Op het oogenblik echter, dat dit verhaal begint, was er op het plein geen levende ziel op te merken. De klok van den dorpstoren had nog geen vier uur geslagen, dus waren de lessen nog niet geëindigd. De heer Bernhof was te zeer een man van de klok, dan dat hij ooit, om welke

reden dan ook en al was het maar een halve minuut, vóór den gestelden tijd zou eindigen. Ware dit niet een vaste regel geweest, dan zou er nu, volgens het oordeel der jongens, alle reden geweest zijn, om er althans den middagschooltijd maar aan te geven, want het was een zeer belangrijke dag. Straks toch, als die langzame torenklok, die enkel van voortmaken wist als de jongens een partijtje hadden, zich eindelijk over hen erbarmen zou en vier vreugde-verspreidende slagen zou doen hooren, zou voor ieder in het bijzonder een van de heerlijkste oogenblikken aangebroken zijn: dan begon de vakantie! Vaarwel dan, school en meesters, lessen en boeken! Nu mochten de koffers gepakt en - de boeken opgeborgen! En morgen! Morgen ging het bijna in stormpas naar het station en voerden stampende locomotieven, die het zuchten van de arme studenten schenen overgenomen te hebben, hen terug naar de ouderlijke woning, waar hun een heerlijke tijd wachtte.

Maar de klok had nog geen vier geslagen. Het oogenblik van vrijheid was nog niet aangebroken. De secondanten^{*)} der lagere klassen deden alle moeite om de aandacht der drukke kinderen tot hun werk te bepalen, en de heer Bernhof, die aan de hoogste klasse geschiedenis-les gaf, had gerust zijn moeite kunnen sparen, want er was

*) Onderwijzers.

geen enkele leerling, die behoorlijk luisterde. De voorste jongens zaten vrij rustig, omdat ze wisten, dat de minste verdachte beweging opgemerkt zou worden; ze durfden zelfs, al wilden ze nog zoo graag, niet eens flink zuchten over den tragen gang van de dorpsklok, die ze ervan verdachten stil te staan; maar de achterste jongens waren rumoeriger. Eén van hen had 's middags zijn horloge op de minuut af gelijk gezet, en hield het uurwerk onder de tafel vast, z'n buurman telkens toefluisterend, wanneer de groote wijzer weer een minuut verder gekomen was.

‘Nog vier!’ zei hij bijna onhoorbaar tegen z'n vrienden, de oogen strak op het horloge gericht houdende; en het scheen dezen een eeuwigheid, eer er kwam:

‘Nog drie.’

‘En zoo’ - aldus oreerde de stem van den heer Bernhof - ‘en zoo kwam de roemrijke vrede tot stand, die een einde maakte...’

Plotseling luisterden alle jongens. Dat woord ‘einde’ gaf hun zulk een indruk van iets heerlijks, van iets, waaraan ze het laatste uur voortdurend hadden gedacht, dat in elk hart de stille verzuchting werd geslaakt: ‘Ach, wanneer komt ook aan deze les een einde?’

Bom! bom! bom! bom!

Flap! De boeken werden dichtgeslagen en er klonk een algemeen geschuifel.

Met een glimlach maakte de heer Bernhof een

einde aan zijn volzin en vervolgde toen op hartelijken toon: ‘Ziezoo, jongens, hiermee is de les afgelopen. Nu heb ik je nog iets mee te deelen, dat zeker wel bekend nieuws zal zijn. Dit namelijk, dat thans de groote vakantie begint en je straks je koffers kunt gaan pakken, om morgen, al was het met den eersten trein, te vertrekken. Doet dat netjes en ordelijk. Als je wat vergeet, heb je er zelf den last van. Ik behoef je zeker niet te zeggen, dat ik je allen een prettige vakantie toewensch. Wanneer de lessen weer aanvangen, zal ik later als gewoonlijk per advertentie bekend maken. Meer zou ik op dit oogenblik niet te zeggen hebben, indien niet twee van jelui hier thans voor de laatste maal aanwezig waren. Maar je weet, dat wij Karel van den Berg en Ernst van de Wal hier niet weer zullen zien. Hun schooltijd is voorbij en zij gaan voor goed naar huis. Komt allebei hier, jongens en geeft me de hand. Het spijt me werkelijk, dat je ons gaat verlaten; ik heb je met veel genoegen hier op school gehad. En het zal je makkers ook spijten, dat ze je hier niet weer zullen terugzien: want als ik me niet vergis, hebben jullie heel wat plezier met elkaar gehad, en zijn je altijd goede kameraden geweest. Ik wensch je beiden toe, dat het je steeds wèl moge gaan in de wereld; maar vergeet niet, dat dit hoofdzakelijk van jezelf zal afhangen. Weest kloek en ferm in tegenspoed, nederig en bescheiden als het je

goed gaat. Kiest steeds je richting recht door zee. Je weet, wat Heye er van zegt?

‘Recht door zee, recht door zee!
 Dat klinkt Neêrlandsch uit het harte:
 Of 't in vreugde zij of smarte,
 Op den vloed of aan de reê;
 Moog' verleiding u omzweven,
 Moog' geweld uw ziel doen beven,
 Zonder strijd wacht u geen vreê..
 Vaar in alles “recht door zee!”

Meer heb ik je niet te zeggen. Denkt er nog maar eens over na.’

De jongens drukten den heer Bernhof de hand, en weldra verlieten allen juichend en joelend het schoolvertrek, om, voor zoover dat nog noodig was, de koffers te gaan pakken. De meesten waren daar echter al dagen lang mee gereed, en het duurde dan ook maar kort, of allen waren op het schoolplein vereenigd, en vermaakten zich onder oorverdoovend lawaai met allerlei spelen. Het feit, dat de groote vakantie ingetreden was, maakte hen uitgelaten.

Ernst en Karel, tot wie de instituteur zulke hartelijke woorden richtte bij het einde van de les, deden echter niet mee. Zij wandelden achter in den tuin rond, niet weinig trotsch op het feit, dat zij thans ‘van de school af’ waren.

Om de waarheid te zeggen, voelden ze zich op

dit oogenblik wel wat te gewichtig, om zich met de andere jongens te bemoeien, en bovendien waren zij zoo lang zij hier op school hadden gelegen steeds groote vrienden geweest. Ze hadden er op denzelfden dag hun intree gedaan en zouden nu op denzelfden dag heengaan.

Geen wonder, dat ze thans, nu het uur van scheiden met rassche schreden begon te naderen, gezamenlijk de eenzaamheid zochten. om te genieten van de heerlijke gedachte, dat ze voor goed naar huis gingen.

Laten wij, daar deze beide jongens de helden van dit verhaal zijn, van de gelegenheid gebruik maken, om hen eens goed op te nemen. Het zijn een paar ferme jongens, goed uit de kluiten gewassen, gezond en vol levenslust. Ze zijn allebei zestien jaar oud. Overigens gelijken ze al zeer weinig op elkander. Ernst van de Wal is breedgeschouderd en fors gebouwd. Zijn haren zijn kort en stoppelig, blond, zijn oogen blauw en vol uitdrukking, en zijn breed, bijna vierkant gelaat teekent een vasten wil en groote geestkracht. Hoogstwaarschijnlijk zal er eenmaal een degelijk man van hem groeien, die, alle omwegen vermijgend, recht op zijn doel zal afgaan. Hij is een jongen, die vertrouwen inboezemt. Menigmaal is zijn bemiddeling door de andere jongens ingeroepen, als er onder hen verschil gerezen was. Hij heeft een degelijken aard en een helder hoofd, en was verreweg de beste

leerling van de geheele school. De andere jongens vinden het dan ook heel jammer, dat hij van school gaat. Hij is de zoon van een predikant op een Zuid-Hollandsch dorp, en het is zijn wensch, notaris te worden, waarmee z'n ouders het eens zijn.

Karel van den Berg is ook een flinke, sterke jongen, met zwarte oogen, en haar van dezelfde kleur. Hij heeft een slanke, lenige gestalte, en is vlug als een haas. Ook hij kan flink leeren, maar hij heeft niet den vasten wil en de taaie volharding van zijn vriend Ernst. Als het hem met zijn werk meeloopt, is het een lust te zien, met hoeveel ijver hij bezig is, doch loopt het hem ook maar even tegen, dan is hij dadelijk in zijn wiek geschoten en verdwijnt zijn ijver als sneeuw voor de zon. Hij is wat zwak van karakter en gemakkelijk tot een of ander besluit over te halen, tenminste wanneer het niets kwaads is. Hij is een eerlijke, brave, hartelijke jongen, van wien allen veel houden. Toch zal het gelukkig voor hem zijn, als hij nooit sterk in verzoeking wordt gebracht.

De natuur heeft Karel begaafd met een grooten aanleg voor muziek. Hij speelt voor zijn leeftijd uitstekend piano, maar vooral op de viool heeft hij het ver gebracht. De muziekonderwijzer, die de jongens van het instituut les geeft, heeft bijzonder veel met hem op en gelooft zeker, dat hij het eenmaal ver zou kunnen brengen, als hij

onder goede leiding doorstudeerde. Hij beschouwt den jongen bijna als een wonderkind en heeft daarvan tegenover Karel volstrekt geen geheim gemaakt. Het gevolg daarvan is, dat Karel, in den laatsten tijd vooral, zeer veel aan muziek heeft gedaan, en zich eindelijk het plan vast in het hoofd heeft gezet, om violist te worden. In zijn hart, dat niet vrij is van ijdelheid, droomt hij zich een beroemd kunstenaar, die bij elk optreden wordt toegejuicht en met lauweren gekroond. Toch vormt juist dat plan, om musicus te worden, de eenige schaduwzijde van zijn tegenwoordig geluk, want hij weet met vrij groote zekerheid, dat z'n vader andere plannen met hem heeft. Deze toch is notaris te Zeewijk, een dorp in Noord-Holland, en Karel is zijn eenige zoon. Geen wonder, dat zijn hartewensch is, dat die zoon hem eenmaal zal opvolgen. Bovendien, met muziek heeft hij niet veel op, als vak namelijk. Hij hoort wel graag mooie muziek, o ja, maar liefde voor de muziek voelt hij niet, en uit eigen beweging zou hij zijn zoon er nooit voor laten opleiden.

Dat alles weet Karel, al is er nooit bepaald over gesproken, en dat doet hem verdriet. Toch hoopt hij nog, zijn vader te kunnen overhalen.

Maar keeren wij thans tot de beide jongens terug, die intusschen achter in den tuin op een beschaduwde plekje op een bank waren gaan zitten. Helder straalde de zon, en kamperfoelie en

jasmijnen verspreidden een heerlijken geur.

‘Ziezo, Karel, nog één nacht, en de school ligt achter ons,’ zei Ernst met een vrolijk gezicht. ‘Ik kan niet zeggen, dat het mij spijt, - jij?’

‘Spijten?’ lachte Karel. ‘Dat kun je begrijpen! Maar ik moet toch zeggen, dat ik hier dikwijls heel wat plezier heb gehad.’

‘Ja dat is waar. Maar die tijd is nu voorbij, Karel! Morgen begint de ernst van 't leven, zou vader zeggen. Van-school-gaan is wel prettig, maar 't is jammer, dat wij niet bij elkander kunblijven. Als jij nu maar dat plan niet had opgevat, om violist te worden, dan was er misschien nog wel een mouw aan te passen, maar...’

‘Hoe bedoel je dat?’ vroeg Karel nieuwsgierig.

‘Wel, als jij ook voor notaris ging studeeren, en je vader wou tegelijkertijd ook mij daarvoor opleiden...’

‘O, dus dan zou je bij ons op 't kantoor willen komen?’

‘Wat graag, en mijn ouders zouden niets liever willen. Toen ik met de Paaschvacantie thuis was, hebben wij er nog lang en breed over gesproken.’

‘Jongen, ja, en dan bij ons thuis komen, dat zou heerlijk zijn! Maar zie-je, ik wil beslist geen notaris worden. Ik ben niet voor zaken in de wieg gelegd, en dan pennelikker, nee hoor, dank-

je hartelijk. Ik word vast en zeker violist, en ik zal net zoolang aanhouden, totdat vader ja zegt. Maar anders moet ik zeggen, dat het wel prettig zou zijn om bij elkander te blijven en samen te studeeren. Als iets me kon verzoenen met het denkbeeld notaris te worden, dan zou het zijn, dat jij ook op 't kantoor kwam.'

'In elk geval denk ik, dat vader toch wel moeite zal doen, om me bij jelui geplaatst te krijgen. Maar kijk eens, daar komen twee heeren. Die eene lijkt mijnheer Schmal wel te zijn, de muziekmeester, maar den anderen ken ik niet.'

'Ik heb hem ook nog nooit gezien,' meende Karel.

De beide heeren kwamen op hen toe, en de muziekmeester zei, nadat zij den beleefden groet van de jongens hadden beantwoord:

'Karel, deze heer zou je graag eens op de viool hooren spelen. Heb-je lust, even mee te gaan naar de muziekzaal?'

'Wel zeker, mijnheer, met genoegen,' klonk het antwoord.

'Ik beloof je, dat we je niet lang zullen plagen,' sprak de vreemde heer glimlachend, terwijl zij den tuin door en de muziekzaal binnengingen. 'Ik hoor, dat de groote vacantie begonnen is, en dat je voorgoed van hier gaat?'

'Ja mijnheer,' antwoordde Karel, terwijl hij zijn viool uit de kist nam en ze begon te stemmen.

‘Nu Karel,’ zei de muziekonderwijzer, ‘laten we de groote sonate even spelen, die we het laatst bestudeerd hebben, en denk er om, dat deze heer, die een oud vriend van me is, terdege kan hooren en beoordeelen, hoe je het doet. Speel dus zoo mooi als je kunt.’

De heer Schmal ging voor de piano zitten om het spel van zijn leerling te begeleiden. De vreemde heer zette zich op een stoel aan het einde van de zaal en nam de houding aan van iemand, die met alle aandacht wenscht te luisteren.

De sonate begon met een eenvoudig *thema*, dat door Karel met gevoel werd voorgedragen. Spoedig ging het over in een schitterend *allegro*, dat bij een goede voordracht tevens groote technische vaardigheid vereischte. Karel deed het zóó uitstekend, dat de vreemdeling telkens goedkeurend met het hoofd knikte. En toen ze eindelijk met een goed gespeelde *finale* besloten, riep hij opgetogen uit:

‘Goed gespeeld, jongen, uitstekend gespeeld! Je hebt niet te veel van je leerling gezegd, vriend; je kunt werkelijk trotsch op hem wezen!’

‘Niet waar?’ riep de heer Schmal met zelfvoldoening uit, terwijl hij Karel op den schouder klopte.

‘Daar kan wat groots van groeien, durf ik voorspellen. Hij overtreft al mijn vroegere leerlingen, en het spijt me, dat hij gaat vertrekken. Het zou jammer wezen, als hij niet door-

studeerde.

‘Ongetwijfeld!’ sprak de kunstkenner met overtuiging. ‘Zijn aanleg is uitstekend. Hij heeft talent!’

En zich tot Karel wendend, die niet weinig trotsch was op deze lofspraak, zei hij, terwijl hij hem de hand drukte:

‘Nu, mijn jongen, ik zal je nu niet langer ophouden en ik dank je wel voor je spel. Studeer maar ijverig voort, wie weet, wat er nog van je groeit. Dag Karel, want zoo hoor ik je immers noemen?’

Karel nam afscheid van den vreemdeling, en na ook den heer Schmal een hand te hebben gegeven, keerde hij naar zijn makkers terug. Hij vond hen bezig met aan de rekstokken te werken en haastte zich mee te doen.

De spelende jongens verdeelden zich in vroolijke groepjes. Ze hadden buitengewoon veel pret en zouden van geen uitscheiden geweten hebben, als de bel hen eindelijk niet naar binnen geroepen had voor de avondboterham. Gretig en met blijkbaar genoeg tastten ze toe, en de heer Bernhof had alle gelegenheid om zich te overtuigen, dat hun eetlust verre den leerlust van dien dag overtrof. Na afloop van het souper gingen allen naar de groote zaal, waar ze, ter eere van de vacantie, op limonade getraceerd werden, een heel feest. De pret steeg ten top, toen Ernst, daarbij door zijn vriend Karel op de piano bege-

leid, eenige grappige stukjes voordroeg, welk voorbeeld spoedig door anderen werd gevolgd. Hoe dwazer de voordracht, hoe grooter de vreugde, en menigmaal steeg uit den joligen troep een gelach op, dat bijna geen einde scheen te hebben.

De klok haalde haar verloren tijd thans (natuurlijk weer volgens het oordeel der jongens) dubbel in, en het was tien uur, vóór zij er erg in hadden. En het klokje van tienen was het klokje van gehoorzaamheid; de koek was op en allen moesten naar bed.

Het duurde evenwel nog een heelen tijd, eer alle jongens in slaap waren. De gedachte aan den gezelligen avond en aan al het genoeg dat hen wachtte, hield ze nog langen tijd wakker. Doch eindelijk won de slaap het en het eene paar oogen na het andere viel toe. Een uur later sliepen allen.

Doch den volgenden morgen waren zij weer vroeg wakker, zelfs nog vóór de bel ging, die er hen anders slechts met moeite uit kon krijgen. En wat waren zij vlug gewasschen en gekleed! Heel wat vlugger dan anders. Ze waren bijna te opgewonden om te ontbijten en het kostte den heer Bernhof niet weinig moeite, om te maken, dat allen ten minste *iets* aten.

De vrachtwagen, die het plein opreed, om de koffers af te halen en naar het station te brengen, werd met een oorverdoovend gejuich be-

groet, en korten tijd daarna namen de jongens afscheid van Mevrouw Bernhof en de secondanten, en begaven zich te voet naar Haarlem. De treinen, die hen van elkander zouden scheiden en in verschillende richtingen wegvoeren, kwamen kort na elkander aan, zoodat ze samen konden gaan. Wat stapten zij er veerkrachtig op los en wat schitterden hun oogen! Men kon het hun aanzien, dat zij vakantie hadden en - naar huis gingen!

Karel en Ernst liepen naast elkaar. Ook zij gingen met een vroolijk hart; maar toch hinderde het hem, dat ze elkaar nu niet meer zouden zien, althans voorloopig niet.

‘Nu, we moeten maar eens afwachten, hoe alles loopen zal,’ zei Ernst, ‘maar in elk geval zullen we mekaar schrijven, hè?’

‘Zeker, dat beloof ik je. We blijven levenslang vrienden, wat er ook gebeurt!’ riep Karel uit.

‘Afgesproken,’ antwoordde Ernst.

Na een frissche wandeling kwamen ze aan het station en kort daarna kwam den trein, zuchtend en blazend aanrollen. Nu werd het een verward heen en weer loopen en handen drukken. Ten slotte wist bijna niemand te zeggen, of hij nu van allen afscheid genomen had of niet; doch ten laatste kwam, dank zij de goede zorgen van den heer Bernhof, elke jongen juist in den trein terecht, dien hij hebben moest. Daarna werden

de raampjes neergelaten en nog eens wuifde men elkander vaarwel. Een gillend fluiten - en alles was voorbij.

Nu eerst was de vakantie begonnen en bracht de trein elk naar zijn woonplaats, waar allerlei vacantiegenogens de weken zouden doen omvliegen; zoodat de tijd, waarop de school hen weer wachtte, veel te spoedig zou zijn angebroken.

Voor Ernst en Karel niet. Hun wachtten geen vacantiegenogens, maar... het leven. Het leven, met zijn arbeid, zijn plichten, zijn voldoening, maar ook... zijn teleurstellingen.

II. Thuis.

Reeds lang voor Karel's trein kon aankomen, liepen twee personen het kleine perron van het station Zeewijk op en neer. Het waren mevrouw Van den Berg en haar dochtertje Lize.

Het was opmerkelijk, zooals Karel op hen geleek. Zoowel hij als Lize waren het evenbeeld hunner moeder. De beide wandelaarsters keken vroolijk. En geen wonder! Vandaag zou immers Karel thuiskomen? Wat hadden zij zich daar al vele dagen van te voren op verheugd! En nu was het eindelijk zoo ver. Met ongeduld keken zij telkens de lijn langs, of de spoortrein nog niet in het gezicht was.

‘Wat blijft de trein verbazend lang weg. Als er maar geen ongeluk gebeurd is. Hij is wel een kwartier te laat, denk ik,’ zei Lize.

Mevrouw Van den Berg begon te glimlachen.

‘Nee, kind, ik geloof niet, dat de trein over tijd is, maar wij zijn veel te vroeg. Ik heb het je wel gezegd, toen je straks zooveel haast had; maar je wou me niet gelooven.’

‘Hoor, een signaal! Wat zou dat beteekenen?’

‘Dat beteekent, dat de trein nu van het laatste station afrijdt. Het duurt dus nog wel een kwartier. Zie je nu wel, dat wij gerust nog een half uurtje thuis hadden kunnen blijven? Kijk, daar komt Arie met den handwagen aan, om de koffers te halen. Hij is beter op tijd dan wij.’

‘Nu, mama, 't is beter te vroeg dan te laat, zullen we maar denken. Wordt u niet moê? Willen we niet liever in de wachtkamer gaan? Dan kunt u zitten.’

‘O nee, ik ben heelemaal niet moe. We kunnen hier best blijven wandelen. - Zoo, Arie, ben je daar met den wagen? Dat is goed. Je hebt beter op je tijd gepast, dan wij. We loopen hier al een groot kwartier te schilderen.’

‘Ja, mevrouw, u is vroeg genoeg van huis gegaan,’ lachte Arie, een vroolijke, oude man, die al bijna twintig jaar bij de familie Van den Berg als huisknecht in dienst was. ‘Ik dacht, dat u den trein te gemoet wou wandelen, om gauwer bij Karel te zijn.’

‘Maar nu komt de trein er toch echt aan!’ riep Lize blij. ‘Ziet u wel?’

‘Ja. Nog een paar minuten, dan is hij er. Daar komt de chef al naar buiten.’

Werkelijk duurde het nu nog slechts een oogenblik, of de trein denderde binnen.

‘Daar is Karel al!’ riep Lize. ‘Hij kijkt uit het raampje! Ziet u hem?’

De conducteur wipte den trein uit, de portieren werden geopend. Slechts weinig reizigers stapten uit en onder de enkelen was Karel. Nauwelijks had hij een voet op het perron gezet, of hij voelde twee armen om z'n hals en op elke wang een klinkenden kus.

‘Dag, Karel! Dag, Karel!’ klonk hem de heldere stem van Lize tegen. ‘Wat ben ik blij, dat je thuiskomt!’

En weer kreeg hij op elke wang een kus.

‘Dag, Lize! Dag, mijn lieve zusje!’ groette hij vroolijk terug. ‘Dag mama, hoe gaat het u?’

Bij die woorden wierp hij zich in de armen zijner moeder.

‘Dag, m'n jongen!’ sprak deze op innigen toon. ‘Welkom thuis! Het gaat ons allen gelukkig goed; en hoe maak jij het?’

‘Uitstekend. Kijk, daar is Arie ook. Dag, Arie! Ook nog goed in orde?’

‘Uitstekend, jonheer! Wat is u de laatste maanden groot geworden.’

‘Is het waar? - Je komt zeker m'n koffers halen? Ze worden al op het perron gezet. Zul je vooral voorzichtig zijn met de viool?’

‘Ik beloof het u.’

Nu gingen ze op weg naar huis. Karel liep tusschen zijn moeder en zusje in. Wat was deze laatste trotsch op haar grooten broer. Onophoudelijk liep zij hem van terzijde aan te zien. Ook zijn moeder keek hem met welgevallen aan.

Hij was dan ook wel een jongen, om trotsch op te wezen.

‘Wel, wel, wat ben je een heer geworden,’ zei Lize plagend. ‘Ik geloof heusch, dat je al een snorretje begint te krijgen. Als ik thuis kom, moet ik dadelijk mijn vergrootglas eens opzoeken, om te kijken.’

‘Ik zal me voor dien tijd scheren hoor, plaaggeest,’ antwoordde Karel, terwijl hij haar schertsend aan de zwarte haren trok. Hoe blij en gelukkig voelde hij zich thans in gezelschap van zijn lieve moeder en zuster op weg naar ‘huis.’

‘En ben je nu niet blij, dat je voor goed van school bent en thuis komt?’ vroeg Lize. ‘Ik ben er blij om, hoor, dat kan ik je verzekeren. Zeg, Karel, ga je nu elken avond met mij varen?’

‘Dat beloof ik je!’ riep Karel vroolijk. ‘Is het bootje niet lek?’

‘Neen, vader heeft het expres voor jou in orde laten brengen. Lief, hè?’

‘Zeker. Maar is vader niet thuis vandaag? Ik dacht, dat hij ook wel aan den trein zou zijn.’

‘Neen, vader is naar de stad,’ antwoordde zijn moeder. ‘Maar hij komt vroeg terug. Het is nu juist nogal druk op 't kantoor. En nu zijn we er. Merk je wel, hoe fijn die bloemen ruiken? Zeker ter eere van jou, Karel. Het heele huis viert feest, zoals je ziet.’

Karels ouderlijke woning was een mooi, ruim

gebouw, met een grooten tuin er omheen. Het had twee verdiepingen. Een groot gedeelte van het benedenhuis was voor kantoor ingericht.

Zoodra Karel de woonkamer binnenkwam, bemerkte hij reeds, met welk een blijdschap zijn komst tegemoet gezien was, want overal stonden bloemen, die de heele kamer met hun geur vervulden. Dat moest moeder gedaan hebben; en de ondeugende Lize had warempel z'n stoel groen gemaakt en er een kroon boven gehangen. Hij moest er om lachen; maar toch drongen hem, gevoelig van aard als hij was, de tranen in de oogen bij deze zichtbare bewijzen van zooveel liefde.

‘Ziezoo,’ zei Lize, terwijl ze hem bij den arm nam en hem naar den versierden stoel bracht, ‘ga nu eens rustig hier zitten. Mooi, je bent nu precies een prins, die na een langdurige afwezigheid zijn intocht doet in het koninkrijk van zijn vader. En nu loop je niet dadelijk weg, hoor, dat zal ik je eerst maar zeggen; want meestal blijf je geen vijf minuten hier, en daarvoor heb ik niet zoo'n mooie kroon boven je stoel gehangen. Vertel me nu eens: speet het je niet, dat je voor goed van school ging en afscheid moest nemen van je kameraden? En hoe maakt je vriend Ernst van de Wal het? Is hij ook van school gegaan?’

‘Lize doet zooveel vragen tegelijk, dat het moeilijk voor je zal zijn, alles te beantwoorden,’

zei mevrouw Van den Berg lachend, terwijl ze ook aan de tafel plaats nam.

‘We zullen het toch probeeren,’ antwoordde Karel, eveneens lachend. ‘Ja, zusje, het speet me wel, dat ik voor goed afscheid moest nemen van mijnheer Bernhof en van de jongens, en het meest speet het me, dat ik scheiden moest van Ernst, want we waren goede vrienden. Ik vond het heelemaal niet naar op school; maar nu Ernst voor goed wegging, zou ik het er toch niet meer zoo prettig hebben gevonden.’

‘En wat wil je nu worden?’ vroeg Lize verder.

‘Notaris, denk ik,’ antwoordde zijn moeder. ‘Is het niet zoo, jongen?’

Karels gelaat betrok en ernstig keek hij zijn moeder aan. Hun oogen ontmoetten elkander geruimen tijd.

‘Liever niet, mama,’ zei hij zacht.

Op het gezicht van z'n moeder kwam een ongeruste, verdrietige trek. Sedert de Paaschvacantie wist zij, welke wenschen Karel koesterde; en zij kende haar man te goed, om voor haar zoon, haar lieveling, niet een zwaren strijd en moeilijke dagen te vreezen. Zij sprak niet, maar peinzend keek zij vóór zich.

‘Hé, wil je geen notaris worden? Wat dan?’ vroeg Lize, die dit antwoord niet verwacht had. ‘Zeg, wat wil je dan worden?’ vroeg ze weer, toen ze geen antwoord kreeg. ‘Dokter? Ook al

niet? Advocaat dan? Of ontvanger?’

‘Ik weet het zelf nog niet,’ zei Karel opstaande. ‘Kom, ik ga eens naar het kantoor. Is Vink, er nog altijd?’

‘Nee, Vink is verleden week vertrokken,’ antwoordde zijn moeder. ‘Hij beviel vader niet langer, en een ander is er nog niet. Vader verkeert in de vaste meening, dat jij de ledige plaats zult innemen.’

Mevrouw van den Berg zei dit met opzet. Zij wilde haar zoon vast voorbereiden op hetgeen zij wist, dat onvermijdelijk gebeuren moest.

‘Zoo,’ hernam Karel. ‘Nu, dan ga ik maar den tuin in. Ga je meê, Lize? En u ook, mama?’

's Middags kwam Karels vader thuis. Het was een oude, deftige heer, met een niet zeer innemend voorkomen, althans voor den oppervlakkigen beschouwer. Zijn gelaat teekende een onverzettelijken wil en een beslist, maar gesloten karakter.

Trouwens, hieraan had hij het te danken, dat hij was, wie hij was, want hij had zichzelf heelemaal opgewerkt. Zijn eigen vader was maar een eenvoudig klerkje geweest, die van een klein inkomen moest leven. Deze was daarom blij geweest, toen hij zijn twaalfjarig zoontje als jongsten klerk en loopjongen op een notariskantoor kon plaatsen. Daar had echter de knaap al spoedig opgemerkt, dat hij het nooit veel verder zou brengen, als

hij zelf de hand niet aan den ploeg sloeg en niet op allerlei wijze trachtte vooruit te komen. Gewapend met een helder verstand en met bijzonder veel eerezucht, gepaard aan groote wilskracht, was het hem gelukt, zij het dan ook met zeer veel inspanning, telkens een sport hooger op de maatschappelijke ladder te komen en eindelijk zelfs met gunstigen uitslag het examen voor candidaat-notaris af te leggen. Ten slotte werd zijn volharding bekroond met zijn benoeming tot notaris te Zeewijk, waar hij zich spoedig door zijn ernstig karakter, zijn onwankelbare trouw en stipte eerlijkheid aller achting en een winstgevende praktijk wist te verwerven.

Thans was het zijn liefste wensch, dat zijn zoon Karel eenmaal zijn opvolger zou worden, en het was zijn vaste plan, daartoe alle pogingen in het werk te stellen. Hij twijfelde niet, of Karel zou wel willen; en al was dat zoo niet, dan zou dat later wel komen. Hij was zoo gewoon, in alles zijn doel te bereiken, dat het niet in hem opkwam, dat het dezen keer anders zou kunnen zijn.

Toen Karel hem bij zijn thuiskomst met uitgestoken hand tegemoet kwam, gleeed een blijde glimlach over zijn gezicht. Hij hield veel van zijn zoon.

‘Zoo, ben je daar?’ zei hij. ‘Dat doet me genoeg. En wat ben je groot geworden. Me dunkt, je hebt me haast ingehaald! Pas op, dat

je me niet boven het hoofd groeit, hoor!’

Deze laatste woorden werden met opgeheven vinger schertsend uitgesproken. Met innig welgevallen beschouwde hij zijn flinken zoon.

Gedurende de eerste dagen na Karels thuiskomst sprak zijn vader niet met hem over zijn besluit, doch toen er ongeveer een week verlopen was, zeide hij op een middag, na tafel:

‘Karel, ga je eens even met me mee naar het kantoor? Ik heb je iets te zeggen.’

Karel verbleekte bij die woorden. Hij wist, wat er komen zou.

‘Ja vader,’ antwoordde hij.

In het kantoor gekomen, begon de heer Van den Berg:

‘Ziezoo, nu moet ik eens ernstig met je praten. Je bent nu ongeveer een week thuis en in dien tijd heb je niet veel anders gedaan dan varen, hengelen en wandelen. Nu, dat gunde ik je graag. Zoo'n kleine vakantie is op z'n tijd ook wel eens nuttig. Maar levenslang zou je toch zeker geen vakantie willen hebben, wel?’

‘Neen, vader, liever niet,’ antwoordde Karel zacht.

‘Dat dacht ik wel. 't Zou trouwens ook onmogelijk wezen; iedereen moet werken. Zonder iets te kennen of te doen komt men de wereld niet door. Ik heb daarom besloten, je bij mij op 't kantoor te nemen, en je op te leiden tot notaris. Daar heb je zeker niets tegen?’

Karel keek zwijgend vóór zich. Hij durfde zijn wenschen bijna niet uitspreken. Nu het oogenblik daar was, voelde hij zijn moed in de schoenen zakken.

‘Nu, zeg je niets?’ hernam zijn vader na eenige oogenblikken wachten.

‘Ik - ik heb er niet veel lust in, vader,’ antwoordde Karel. ‘Ik zou liever iets anders worden.’

‘Zoo, zou je liever iets anders worden?’ herhaalde zijn vader langzaam en verwonderd, daar hij dat antwoord in het geheel niet verwacht had. ‘Dat spijt mij erg, jongen. Dat spijt mij heel erg.’

Karel keek zijn vader verrast aan. Uit die woorden maakte hij op, dat deze wellicht nog te bewegen zou zijn, hem zijn zin te geven.

Een oogenblik bleef het stil.

‘En wat zou je dan wel graag willen worden?’ vroeg zijn vader eindelijk.

‘Ik zou willen studeeren, vader... in de muziek,’ zei Karel zacht.

‘In muziek studeeren?’ klonk het lachend. ‘In muziek, zeg je? Ben je dwaas, jongen? Studeer dan liever in de medicijnen of in de rechten, - maar in muziek! Nee, ik had gedacht, dat je verstandiger was. Daar komt niets van in, zet dat maar gerust uit je hoofd, want dat gebeurt nooit. Muziek is geen vak!’

Karel stond op en greep den arm van zijn

vader. Hij zag doodsbleek.

‘Vader,’ zeide hij met tranen in de oogen. ‘muziek is het eenige, waar ik om geef, het eenige waaraan ik mijn leven zou willen wijden. Toe vader, als 't u blijft, laat mij naar de muziekschool gaan. Ik zal er zoo dankbaar voor zijn... Och, toe, vader, geef uw toestemming.’

De heer Van den Berg keek zijn zoon oplettend aan. Het trof hem, hoe ontroerd de jongen er uitzag. Het speet hem werkelijk, dat hij hem zoo moest teleurstellen.

‘Zou je mij zoo dankbaar zijn, m'n jongen?’ zeide hij peinzend, terwijl hij zijn arm om Karels hals legde; en zijn stem klonk teederder, dan deze nog ooit gehoord had. ‘Ik vrees, dat je dankbaarheid later niet groot zou zijn, want kunstenaarsloopbanen zijn in den regel niet voorspoedig of gelukkig. Geloof, wat ik je zeg, Karel, en vertrouw op mijn ruimeren blik en op mijn ervaring: je zou er later spijt van hebben, als ik je nu je zin gaf, en op je ouden dag zou je misschien nog zeggen: dat mijn vader ook niet wijzer geweest is, toen ik er hem om vroeg. Nee, m'n kind, ik ben van plan iets beters van je te maken. Je zult notaris worden, een flink, degelijk notaris, en dan hoop ik nog eenmaal te zien, als de tijd daar is, dat ik mijn werk wil neerleggen, dat jij in mijn plaats benoemd wordt. Jongen, wat zou ik dan blij zijn. Je zou de trots van m'n ouden dag wezen. O ja, ik weet

wel, dat roem en eerbewijzen dan je deel niet zullen zijn; maar je zult een gelukkig leven hebben en geacht en geëerd zijn bij je medeburgers. Karel, m'n jongen, volg mijn raad, werkelijk, 't is in je eigen belang en tot je bestwil. En wil je tegelijk toch muziek studeeren, welnu, je mag bij den bekwaamsten meester in de stad les nemen, al moet mij dat misschien veel geld kosten. Je hebt vrijen tijd genoeg, om het er ver in te kunnen brengen. Maar het moet bijzaak blijven. Denk daar nu nog maar eens ernstig over na, en vertel mij dan morgen wat je besluit is.'

Karel stond met gebogen hoofd op, om het vertrek te verlaten. Doch bij de deur gekomen, klonk het hem toe:

'Karel, kom hier en geef me een hand. Geloof me, het spijt me werkelijk, dat ik je dit verdriet moet aandoen, maar ik voel het als mijn heiligen plicht. Graag had ik je mijn toestemming gegeven. Was het nu nog je wensch om voor dokter of iets dergelijks te studeeren, ik herhaal het, ik zou het je niet weigeren, hoe gaarne ik je ook notaris zie worden; doch dat je keuze nu juist op muziek gevallen is, dat maakt het voor mij onmogelijk, er aan toe te geven. Denk nu niet, dat ik niet van je hou; het is juist m'n groote liefde voor je, die mij zoo doet spreken. Denk er nog maar eens ernstig over na.'

Karel verliet zwijgend de kamer, maar nauwelijks had hij de deur achter zich gesloten, of hij

barstte in tranen uit. Zijn liefsten wensch was voor goed de bodem ingeslagen. Snikkend verborg hij zijn gelaat in de handen.

Zoo vond hem eenige oogenblikken later zijn moeder. Zij wist, welk gesprek er in het kantoor gevoerd zou worden en zij begreep ook, hoe ongelukkig Karel zich op dit oogenblik gevoelen zou. Het was dus geen toeval, dat zij juist nu in de gang kwam. Liefdevol sloeg zij haar arm om zijn hals, en nam hem mee naar de huiskamer.

‘Kom, kom, beste jongen, je moet niet zoo verdrietig wezen. Heusch, als je in je leven nooit een grooter ongeluk overkomt dan dit, ben je niet te beklagen. Zou je nu zóó graag musicus geworden zijn?’

‘O ja, mama, ik had het zoo vurig gewenscht.’

‘Maar je kunt immers toch nog genoeg muziek studeeren? Kom, ik zou er mij maar overheen zetten.’

‘Och, mama, als u nog eens een goed woordje voor mij wilde doen? Misschien was vader dan nog tot andere gedachten te brengen. Ik zou het zoo graag willen. Zonder muziek kan ik niet leven en kantoorzaken vind ik verschrikkelijk.’

‘Omdat je ze niet kent, m'n jongen. En wat zal het baten, of ik er al met vader over spreek? Ik zou het anders graag doen, Karel, omdat ik weet, hoeveel je van muziek houdt, en ook om-

dat ik overtuigd ben, dat je er talent voor hebt. Maar luister eens, dan zal ik je iets zeggen, wat je misschien nog niet weet. De meeste genieën op het gebied van muziek hebben in hun jeugd met groote en dikwijls bijna onoverkomelijke bezwaren te kampen gehad, en toch zijn het groote kunstenaars geworden. Nu zijn bij jou, evenals bij iedereen, maar twee gevallen mogelijk: òf je hebt genialen aanleg, òf je hebt dien niet. Is het laatste het geval, dan ben ik het met vader eens, dat je er niet uitsluitend voor moet worden opgeleid, omdat je leven dan vol teleurstellingen zou zijn; doch heb je dien aanleg werkelijk, dan ben ik er van overtuigd, dat je studie voor het notariaat volstrekt niet doodend voor je talent zijn zal. Daarom moet je nu niet zoo verdrietig en wanhopig zijn, Karel, en je niet tegen je vader verzetten. En nu zou ik je raden, ga een flinke wandeling maken en denk er nog eens kalm en ernstig over na.'

'Dat zal ik doen, mama,' antwoordde Karel, een beetje opgewekter. Hij ging het huis uit, zocht z'n hengel uit de schuur en stapte in het bootje, om buiten het dorp te gaan visschen. Op een stil plaatsje gekomen roeide hij zich in het dichte riet en een oogenblik later zonk zijn snoer in het water. Onbeweeglijk lag de dobber in een open vak tusschen het kroos.

Spoedig was Karel in gedachten verzonken; en deze waren verre van opgewekt. Maar toch, de

woorden van zijn moeder hadden veel indruk op hem gemaakt. Wel drongen hem nu en dan de tranen in de oogen, als hij bedacht, dat hij z'n liefsten wensch zou moeten opgeven; maar spoedig werd hij wat kalmer gestemd, toen hij berekende, dat hij werkelijk vele uren per dag overhield, om zich aan zijn geliefde studie te wijden. En dan, hij wilde zijn ouders niet graag verdriet doen. Zoo kwam hij eindelijk tot het besluit, zich niet langer tegen den wensch van zijn vader te verzetten. Maar tevens besloot hij, elk vrij oogenblik aan de muziek te besteden. Want éénmaal, zoo hoopte hij, zou zeker het oogenblik komen, waarop hij het kantoorleven voor goed kon vaarwel zeggen en zich geheel wijden aan zijn lievelingstudie, de muziek.

En nu Karel zich op deze wijze eenmaal bij den stand van zaken had neergelegd, werd zijn stemming langzamerhand ook opgeruimder. Het heerlijke weer droeg daar ook niet weinig toe bij. Vroolijk kwamen de visschen aan het wateroppervlak, genietend van de warme zon; maar naar Karels hengel en aas keken ze niet om.

Een zacht koeltje, bijna niet sterker dan een ademtocht, ritselde door het sidderend bladriet, waarin op eenigen afstand de karekiet zijn bekend geluid deed hooren, en honderdduizenden van glinsterende insecten dwarrelden om hem heen en tusschen de breede bladeren door, of gonsden in groote zwermen omhoog, tot ze bijna

uit het gezicht verdwenen waren, om een oogenblik later weer neder te dalen en dansend en spelend over het water te zweven. De leeuweriken stegen jubelend op, de schitterende zon tegemoet, een reigerpaar dreef statig en langzaam hoog in de lucht, en de zwaluwtjes scheerden over het water. Zie, dit alles werkte mede om Karel meer tevreden te maken met zijn lot en hem daarmee te verzoenen, en toen hij eindelijk zoover gekomen was, begon hij zelfs de lichtpuntjes te zien, die ook hier niet ontbraken. Immers, indien hij op het kantoor geplaatst werd, dan was daaraan onafscheidelijk verbonden het genot van 'thuis' te zijn, thuis bij zijn moeder, die hij bijna aanbad, thuis bij zijn zusje, dat hij zoo liefhad, thuis bij zijn vader, dien hij hoogachte en vereerde, thuis op zijn geboortedorp, waar hij iedereen kende. En dan kon hij muziek maken met zijn moeder, die zoo uitstekend piano speelde, en die hij zoo graag begeleidde met de viool. Dat was heerlijk! - Neen, hij mocht niet zeggen, dat het leven voor hem geen waarde meer had, - hij begon meer en meer te begrijpen en in te zien, dat hij geen recht had, om aan zulke gedachten voedsel te geven. Hij zou zijn best doen, om aan het verlangen van zijn vader zoo goed mogelijk te voldoen en geduldig den tijd afwachten, die hem van het kantoorleven zou verlossen. Want hij was er van overtuigd, dat die tijd eenmaal komen zou.

Bemoedigd keerde Karel 's avonds naar huis terug, en met genoegen bemerkten zijn ouders de verandering, die bij hem had plaats gegrepen. Zij vroegen hem evenwel niet naar zijn besluit vóór den volgenden morgen, toen zij aan de ontbijttafel zaten. De heer Van den Berg was bezig, de brieven te lezen, die door den postbode gebracht waren. Hij had den laatsten brief in de hand en blijkbaar nam hij met eenige verrassing kennis van den inhoud er van. Nadat hij hem gelezen en herlezen had, reikte hij hem zwijgend over aan zijn echtgenoot, op wier gelaat weldra een blos van vreugde verscheen. Met een toestemmend knikje beantwoordde zij den vragenden blik van haar man.

‘Wel Karel, mijn jongen,’ sprak nu de heer Van den Berg op hartelijken toon, ‘heb je nu nog eens nagedacht over wat wij gisteren besproken hebben?’

‘Ja, vader.’

‘En tot welke slotsom ben je gekomen?’

‘Vader, ik zou het liefst naar de muziekschool en later naar een of ander buitenlandsch conservatorium gaan, om uitsluitend voor de muziek te worden opgeleid, maar... als dat niet kan, indien u daartoe uw toestemming niet kunt geven, dan... dan zal ik mijn best doen, om uw wensch op te volgen en notaris te worden.’

‘Mooi, uitstekend, dat is een flink besluit, zooals ik dat van mijn Karel verwacht had. Daar

doe je mij een groot genoeg mede, een zeer groot genoeg. Ik denk, dat het je wel mee zal vallen, vooral nu ik enkele minuten geleden een brief ontving, die ook voor jou goed nieuws bevat. Het is een schrijven van den heer Van de Wal, waarin hij mij verzoekt zijn zoon Ernst in huis te nemen en hem in mijn vak op te leiden.'

'Heerlijk!' riep Karel blij. 'U doet het immers?'

'Om jou een genoeg te doen, ja. Wij voor ons zelf doen het liever niet, maar we weten, dat Ernst je vriend is en dat hij een degelijken aard heeft. Daarom hopen we, dat zijn tegenwoordigheid hier voor jou nuttig zal wezen en je de studie vergemakkelijken zal. Ik zal vandaag nog den heer Van de Wal antwoorden.'

'En ik zal mijn best doen, om mij uw liefde waardig te maken, vader,' antwoordde Karel.

'Maar voor mij is het niet plezierig,' riep Lize een beetje pruilend uit. 'Was het nu nog een jongen, die met mij spelen wou, dan was het wat anders; maar een jongen van zestien jaar, wat heb ik daar nu aan? En Karel zal natuurlijk ook naar mij niet meer omzien, als Ernst hier is. Voortaan zullen de twee vrienden wel altijd samen zijn.'

'Ernst is een aardige jongen, Lize, die graag met je varen of hengelen zal, als ik eens geen lust heb. Zie je, op die manier win je er nog bij!'

‘t Is te hopen!’ zeide Lize schouderophalend. ‘Maar ik moet het zien, voordat ik het geloof.’

Een week later haalde Karel, vergezeld van zijn zusje, Ernst van den trein. Wat was hij in zijn schik! Met meer moed dan hij ooit verwacht had, zag hij de toekomst tegen, en den volgenden dag zaten de beide jongelui met allen ijver te schrijven achter den lessenaar in het kantoor van den heer Van den Berg.

III.**Karel dwaalt van den goeden weg af.**

De heer Van den Berg had de eerste weken volstrekt geen reden om zich over zijn beide leerlingen te beklagen; ja, zelfs maanden lang had hij voor hen niets dan lof. Ze verrichtten hun werk met ijver en nauwgezetheid en de lessen werden met aandacht gevolgd en bestudeerd. Hoewel hij moest erkennen, dat Ernst het in lust en werkkraft van Karel won, was het verschil toch niet zoo groot, dat hij er zich over beklagen mocht.

Het gevolg van een en ander was, dat de beide jongens een aangenaam en gelukkig leven leidden. Wel was het in het voorjaar soms druk, zoodat het gebeurde, dat er vele uren per dag gewerkt moest worden; doch anders konden ze met het schrijfwerk gemakkelijk in enkele uren klaar komen. En de studie vergde ook niet meer dan een uur of drie per dag, zoodat zij tijd genoeg over hadden om uit te gaan of iets anders te doen. Karel maakte daarvan natuurlijk gebruik om te musiceeren; en het moet gezegd worden, dat hij dit deed met een volharding, die

soms zelfs zijn vader verbaasde. Hij maakte dan ook werkelijk groote vorderingen, en meermalen uitte zijn nieuwe muziekonderwijzer tegenover den heer Van den Berg zijn spijt, dat de jongen niet voor de muziek mocht worden opgeleid.

‘Er kan iets grootsch van hem groeien, mijnheer!’ zeide hij meer dan eens. ‘Van uw zoon is alles te verwachten.’

‘Muziek?’ was dan steeds het antwoord. ‘Heel aardig voor tijdverdrijf, mijnheer, voor liefhebberij, maar als vak - neen, praat er me niet van! Daar denk ik niet aan!’

Ook Lize had geen reden gehad, om zich over de komst van Ernst te beklagen. Integendeel, hij was altijd zoo vriendelijk en aardig tegen haar, dat zij al gauw veel van hem was gaan houden en ten slotte bijna niet wist met wien ze liever uitging, met Karel of met hem. Meestal kon men ze met hun drieën zien gaan, en het gebeurde maar zelden, dat de een of andere kleinigheid de goede harmonie voor enkele minuten verbrak. Ernst was als een zoon van den huize geworden, van wien allen evenveel hielden.

Doch eindelijk begonnen er wolkjes aan den horizon te verrijzen; Karels lust in het kantoorwerk begon meer en meer te verflauwen en verdween langzamerhand geheel. Eerst liep dat nog niet zoo erg in het oog, daar Ernst zijn vriend voortdurend, op allerlei wijzen tot werken en studeeren aanzette - en hij had inderdaad zeer veel invloed op

Karel - doch eindelijk hielpen ook zijn vermaningen niet meer. Karels tegenzin in het kantoorwerk werd met den dag grooter en ging ten slotte over in afkeer. Hij werkte weinig of niet en studeerde nog minder. Wel bracht hij de vereischte uren op kantoor door, doch hij was er nog geen vijf minuten, of hij hunkerde reeds weer naar het oogenblik, dat hij zou kunnen vertrekken.

Zijn vader had die verandering met veel leedwezen opgemerkt en hij had alles gedaan, wat in zijn vermogen was, om den lust gaande te houden. Doch toen dat niet gelukte, ja, zelfs het tegendeel het geval was, werd hij wrevelig en knorrig, en meermalen betuigde hij Karel zijn groote ontevredenheid. Het gevolg daarvan was, dat ook Karel ontevreden gestemd werd en dat hij zich meer en meer tegen den wil van zijn vader begon te verzetten. De vroolijke gezelligheid, die in het huis van den notaris had geheerscht, verdween en maakte plaats voor knorrigheid en verdriet. Zelfs mevrouw Van den Berg ging er onder gebukt. Ook zij spaarde geen pogingen, om Karels werklust op te wekken en gaande te houden; doch hoeveel invloed zij overigens op haar zoon ook had, dit gelukte haar niet. Met zorg zag zij het oogenblik naderen, waarop de botsing tusschen haar man en zoon, die niet uitblijven kon, zou plaats hebben.

Het spreekt van zelf, dat Karel zich onder

deze omstandigheden verre van gelukkig voelde. Hij werd stil en afgetrokken, en uren lang kon men hem soms in de verst afgelegen bovenkamer vinden met zijn viool in de handen. Doch zelden of nooit klonken de tonen opgewekt en juichend. Hij had behoefte zijn verdriet en zijn ongeluk door z'n geliefde viool te uiten.

Ook Lize voelde, dat er donkere wolken boven de ouderlijke woning hingen; en meer dan eens was zij naar boven geslopen, om haar broer met tranen in de oogen te smeeken, zich toch niet langer tegen vaders wil te verzetten. Doch steeds klonk het antwoord:

‘t Is mij onmogelijk, Lize, ik kan geen pannelikker worden.’

‘Als je je best maar eens deed, Karel. Wat zou het heerlijk wezen! Vader is zoo knorrig tegenwoordig en mama voelt zich ook zoo ongelukkig. Ik heb al meer dan eens gezien, dat zij schreide, als ze dacht, dat ze alleen was.’

Karel staarde somber voor zich uit.

‘Ik heb mijn best gedaan,’ zei hij na eenige oogenblikken zwijgens, ‘méér dan jelui misschien wel denkt, maar ik kan niet, - ik word er haast misselijk van.’

‘Och toe, probeer het nog eens. Ernst zegt ook, dat het eerst zoo goed ging; en dat je zoo vlug kunt leeren. Toe, zeg, doe je best, al is het dan slechts om onzentwil.’

‘Ik zal het nog wel eens probeeren, dat be-

loof ik je, maar het zal wel niet gaan; vlei je dus maar niet met hoop.'

Inderdaad had Karel nu en dan nog wel eens oogenblikken, dat hij zijn best deed, en dan was het dadelijk, of het zonnetje van geluk door alle deuren en ramen tegelijk in huis scheen, doch - die oogenblikken duurden maar zoo kort en verdwenen eindelijk geheel.

Toen kwam er een tijd, waarin het plotseling heel druk werd op kantoor. Er hadden sterfgevallen plaats gehad, die heel wat drukte brachten en tegelijkertijd waren den notaris eenige verkoopingën opgedragen. Daardoor was hij gedwongen, dikwijls voor zaken op reis te gaan; doch van te voren gaf hij den jongelui dan altijd het werk op, wat zij doen moesten.

Zoo had hij ook op zekeren dag gedaan, toen hij naar de naastbijzijnde stad moest, doch door de groote drukte was de opgegeven taak vrij wat omvangrijker dan gewoonlijk.

Ernst trok dadelijk met lust aan het werk, zooals hij trouwens altijd gewoon was te doen; maar Karel zong het liedje van verlangen.

Eerst had hij wel langer dan een half uur met zijn vingers een marsch op de ruiten staan trommelen, natuurlijk tot groote ergernis van Ernst, die daardoor bijna niet werken kon. En toen hij er eindelijk mee ophield, zoodat Ernst al dacht, dat hij nu ook aan het werk zou gaan, ging hij dood op zijn gemak op twee stoelen liggen met

de hand onder het hoofd, en stak een sigaar op, waarvan hij Ernst lachend de rookwolkjes in het gelaat blies. Werken deed hij evenwel niet.

‘Wel, notaris, schiet je goed op?’ vroeg hij schertsend, nadat hij een dikke rookwolk door zijn neusgaten had gedreven. ‘Ik bewonder je ijver.’

‘In vergelijking met dien van jou is die ook werkelijk bewonderenswaardig, al zeg ik het zelf,’ antwoordde Ernst, een oogenblik met zijn werk ophoudend.

‘Een pluimpje aan je eigen adres dus,’ lachte Karel.

‘Wel mogelijk, maar zou je nu ook niet eens beginnen?’

‘Ik denk er niet aan. Jij hebt er mij den laatten tijd zoo mooi doorgeholpen, dat ik niet twijfel, of je zult dat nu ook doen.’

‘Zoo? Dan vergis je je toch,’ antwoordde Ernst een beetje boos. ‘Denk je nu werkelijk, dat ik lust heb om steeds dubbel werk te doen, alleen omdat jij te lui bent om een pen op het papier te zetten? Luister eens, Karel, dan zal ik je eens wat zeggen, want zóó gaat het niet langer. 't Is waar, dat ik den laatsten tijd ook jouw werk heb gedaan, evengoed omdat je al zoo lang mijn vriend bent, als omdat ik medelijden heb met je lieve moeder. Ik zie, hoe zij onder je gedrag lijdt. Maar vriendschap kan niet van één kant komen, Karel. Heb ik getoond, dat ik wat voor

je over heb, door je voor je vaders ongenoegen te bewaren, jij van jouw kant schaamt je niet, om mij voor jouw genoegen te laten schrijven, tot ik er bijna de kramp van in mijn vingers krijg. Zie je, dat vind ik gemeen van je; dat zeg ik je nu maar ronduit. Je maakt misbruik van mijn vriendschap voor je, en daar bedank ik langer voor. Ik wil veel voor je doen, maar je knecht ben ik niet.'

'O zoo, dus je bent boos op me?' vroeg Karel op eenigszins sarrenden toon.

'Nee, ik ben niet boos op je,' hernam Ernst. 'Wanneer je dadelijk aan het werk gaat en doet, wat je is opgedragen, zal je van mij geen zwart gezicht meer zien; en dan wil ik ook met genoegen de grootste helft voor mijn rekening nemen, maar ik heb geen lust, om langer ook jouw deel te doen. Al te goed is buurmans gek, zegt het spreekwoord. Als je prijs stelt op mijn vriendschap, moet je dat ook door je daden toonen.'

'Dus het is uit met onze vriendschap?' vroeg Karel boos.

'Nee, Karel, dat heb ik niet gezegd, zooals je zelf heel goed weet. Wanneer jij langer geen lust hebt, om te doen wat je vader van je eischt, zeg hem dat dan; maar schuif jouw werk niet op mijn hals. 'k Heb lang genoeg geduld gehad, dat weet je wel, maar zóó gaat het niet langer. Je moet kiezen of deelen. En nu wil ik

er niet verder over praten, er is nog een massa te doen. Toe Karel, ga ook aan het werk. Als we goed aanpakken, kunnen wij het best af hebben, eer je vader terugkomt.'

Zonder een woord te spreken, verliet Karel het kantoor. Hij was boos op Ernst; en toch wist hij heel goed, dat hij ongelijk had. Na verloop van een paar uur kwam hij terug, met de vioolkist in de hand. Ernst was nog druk aan het werk.

'Wat ga je nu doen?' vroeg deze verwonderd, toen hij zag, dat Karel de viool had meegebracht, wat nog nooit gebeurd was.

'Ik ga jou wat opvroolijken,' zei Karel ironisch, terwijl hij het instrument begon te stemmen. Weldra klonken de eerste tonen door het vertrek. Hij speelde, plaagziek als hij op dit oogenblik was, niet anders dan vroolijke deuntjes.

'Doe je dat nu om mij het werken onmogelijk te maken?' vroeg Ernst, die thans werkelijk boos op Karel begon te worden. 'Doe je viool weg; stel je voor, dat je vader onverwachts binnenkomt. Je weet, hoe driftig hij is. Hij zou tot alles in staat zijn!'

'Och, praat toch niet eeuwig en altijd over vader,' zei Karel wrevelig. 'Hij wordt bijna een spook voor me. Ik schrik al, als ik hem zie.'

'Dat is je eigen schuld,' sprak Ernst. 'Je gedrag is allesbehalve mooi.'

Ernst ging weer aan het werk en Karel speel-

de door. Spoedig was hij alles om zich heen vergeten; zijn gezicht stond ernstig en de eene teere melodie na de andere klonk door het vertrek.

Plotseling en onverwachts werd de deur geopend en trad de heer Van den Berg het kantoor binnen. Op den drempel bleef hij staan. Zijn voorhoofd trok zich in diepe rimpels samen, zijn gelaat werd doodsbleek en zijn vuisten balden zich. Hij sprak geen woord, doch met fonkelende oogen zag hij Karel doordringend aan. Zijn neusvleugels trilden. Het was duidelijk, dat een hevige drift zich van hem meester maakte.

Karel was opgesprongen. Doodsbleek staarde hij zijn vader aan. Ernst trad een paar stappen nader. Hij vreesde, dat er een ongeluk gebeuren zou.

‘Geef me het werk, dat je gedaan hebt!’ gebood de notaris met heesche stem.

‘Ik heb niets gedaan...’ stamelde Karel.

Nu kon zijn vader zich niet langer bedwingen. Met één schrede was hij Karel genaderd. Hij rukte hem de viool uit de handen en sloeg ze met één enkelen slag aan spaanders.

‘Vertrek!’ gebood hij, met de hand naar de deur wijzend.

Met gebogen hoofd ging Karel heen.

Zonder een woord te spreken, doodsbleek, zette de notaris zich aan den lessenaar, om de akten te schrijven, die Karel in orde had moe-

ten brengen. Het werk moest af, dat wist hij. Toen hij er mee gereed was, raapte hij de stukken van de viool op en wierp ze in de kachel.

Daarna ging hij naar binnen, om het middagmaal te gebruiken. De stemming onder de huisgenooten was, zooals vanzelf spreekt, verre van opgewekt. Mevrouw zat met tranen in de oogen, Lize zag bleek, evenals haar vader; en Ernst was ook zeer onder den indruk van het gebeurde. Karels stoel was ledig. Hij was nog niet van zijn kamer, die op de tweede verdieping lag, af geweest. Doch plotseling ging de deur open en verscheen Karel in den familiekring. Ook zijn gelaat was doodsbleek, doch zijn trekken verrieden in 't minst geen berouw; integendeel, hij zag er koppig en stuursch uit.

Nauwelijks had zijn vader hem gezien, of hij stond op en wees gebiedend naar de deur. Met doffe stem sprak hij:

‘Ga naar je kamer; en kom er niet af, vóór ik je daartoe verlof geef.’

Karel ging zonder een woord te spreken. Zijn moeder verborg haar gelaat in de handen. Wat Karel noodig had, werd boven gebracht.

Zoo gingen dagen voorbij. Karel sprak geen enkel woord van berouw, en zijn vader scheen vast besloten te zijn, de straf niet op te heffen, voordat dit geschied was en de jongen om vergiffenis had gevraagd. Het was voor allen een pijnlijke toestand. Toch moet gezegd worden, dat

Karel er evenzeer onder leed als zijn vader. Hij had dan ook ruimschoots den tijd, om over het gebeurde na te denken; en meer en meer kwam hij tot het inzicht, dat zijn gedrag hoogst ondankbaar en slecht was geweest. Ook was het een groot gemis voor hem, dat niemand bij hem kwam, om hem te troosten. Hij wist niet, dat zijn vader dit uitdrukkelijk verboden had. En nu miste hij ook nog zijn viool, waaraan hij gewoon was zijn hartsgeheimen toe te vertrouwen. Dat maakte hem zijn lot bijna ondraaglijk.

Eindelijk, bijna een week later, werd de kamerdeur geopend en trad zijn moeder binnen. Schreiende drukte zij hem in de armen.

‘Karel, kind, moet het nu nog langer duren?’ vroeg ze snikkend. ‘Wat doe je ons toch een verdriet. We gaan er zoo onder gebukt en zijn zoo ongelukkig.’

Karel sloeg zijn armen om z'n moeders hals en kustte haar hartstochtelijk.

‘Het spijt mij, dat het gebeurd is, mama,’ zei hij zacht.

‘Werkelijk?’ vroeg zijn moeder, terwijl ze zijn zwarte haar streelde. ‘Zou je nu werkelijk beter willen oppassen en goed je best doen? Het zou tot je eigen bestwil zijn, Karel, en ons gelukkig maken.’

‘Ik zal heusch m'n best doen, mama, werkelijk. Ik zie zelf in, dat ik heel verkeerd en slecht heb gehandeld.’

‘Gelukkig, m'n jongen. Wat ben ik blij, dat je het nu zelf inziet. Vader is alleen op het kantoor; Ernst is uitgegaan. Ga naar hem toe en zeg het hem. Hij zal er zoo blij om zijn.’

Een paar minuten later stond Karel voor zijn vader.

‘Vader,’ zei hij met neergeslagen oogen, ‘het spijt mij. Wilt u het mij vergeven? Ik beloof, dat ik beter zal oppassen.’

Zijn vader zag hem verrast aan. Een blijde trek kwam op zijn gezicht. Hij nam zonder een oogenblik te aarzelen Karels uitgestoken hand in de zijne en trok zijn zoon naar zich toe.

‘Daar ben ik blij om, jongen, heel blij. Als het waar is, dat je berouw hebt over je gedrag, dan wil ik het je gaarne vergeven. Ik wil hopen, dat dit nu geen opwelling van het oogenblik is, maar dat je werkelijk standvastig zult zijn in je goede voornemens. Dat zou ons allen gelukkig maken, en tot je eigen bestwil zijn. Eén ding moet ik je nog zeggen: met je muziekstudie is het natuurlijk gedaan. Je viool is - verbrand. Ik zie, dat het je hindert, m'n jongen, maar dat is nu eemaal zoo. Je neiging voor muziek heeft mij al heel wat leed berokkend. Doch ik wil volstrekt niet onbillijk of hardvochtig zijn; en daarom beloof ik je, wanneer ik zie, dat het met je voornemens om je best te doen, ernst is, een viool, nog veel beter dan die, welke je gehad hebt. Ben je nu tevreden?’

‘Ja vader,’ zei Karel, een weinig aarzelend.

‘Ga dan nu maar wat naar buiten en kom van middag weer op den gewonen tijd hier. We zullen ons best doen, het gebeurde te vergeten.’

Nu braken er weer gelukkige dagen aan. Karel had een harde, maar welverdiende les gehad, die hij niet spoedig vergat. Gedurende de verdere wintermaanden gaf zijn gedrag geen bijzondere reden tot klagen. Wel verdiende hij niet bepaald lof, doch zijn vader was, omdat het hier zijn eenigen zoon gold, van wien hij zielsveel hield, spoedig tevreden. Zoo kreeg hij dan ook in Maart, op zijn verjaardag, een prachtige viool cadeau, waarmee hij den koning te rijk was. Ook zijn muzieklessen mocht hij weer hervatten.

Doch langzamerhand begon zijn ijver opnieuw te verflauwen, en van lieverlede keerde de oude toestand terug. Ernst, die dit natuurlijk het allereerst moest opmerken, deed alles wat hij kon, om Karel tot werken aan te zetten; en menigmaal schreef hij dubbel hard, om Karel en de overige huisgenooten voor onaangenaamheden te vrijwaren. Eindelijk werd Karel zelfs onverschilliger dan ooit te voren. Wel waagde hij het niet, zijn viool weer mee te brengen, doch hij verbeuzelde op allerlei wijzen zijn tijd en liet het werk aan Ernst over.

Zoo kwam weer de gewone voorjaarsdrukke aan. De tijd van den notaris werd geheel in

beslag genomen door de vele verkooping; en het aantal akten, dat geschreven moest worden, groeide tot een heelen berg. Ernst kon het werk onmogelijk alleen af; en hij kon Karel niet bewegen, hem te helpen. Deze trachtte, wanneer zijn vader afwezig was, op allerlei manieren den tijd te dooden.

Zoo zat hij op zekeren dag, dat zijn vader niet op 't kantoor was, in gedachten met zijn pennehouder tegen een paar leege bierfleschjes te tikken, toen het plotseling zijn aandacht trok, dat de geluiden, die hij op die wijze kreeg, juist een kleine terts in toonhoogte van elkander verschilden.

‘Zeg, hoor je dat?’ vroeg hij aan Ernst. ‘Die twee tonen verschillen juist een terts.’

‘Een opmerkelijk feit,’ zei Ernst spottend, daar hij door het voortdurend gezanik van Karel uit zijn humeur was. ‘Als ik in jouw plaats was, haalde ik nog een derde flesch; misschien verschilt die weer een terts.’

‘Dat was ik net van plan, mannetje,’ sarde Karel terug. Inderdaad stond hij op, om nog meer flesschen te gaan halen.

‘Zeg eens, je meent het toch zeker niet?’ vroeg Ernst boos. ‘Ik zou je raden, liever aan je werk te gaan. Of ben je vergeten wat er indertijd met je viool gebeurd is? Wees toch verstandig, Karel, en trotseer den wil van je vader niet langer.’

‘Och, zeur niet!’ riep Karel schouderophalend uit, terwijl hij de deur uitging. Eenigen tijd later kwam hij, tot groote ergernis van Ernst, met zijn beide armen vol flesschen terug, die hij uit den kelder had gehaald. Hij zette ze op een rij op een kleine tafel en begon ze volgens de verschillende toonhoogte te rangschikken. Zoo kreeg hij al vrij spoedig een toonladder, die, wat zuiverheid betreft, niet veel te wenschen overliet. Al zoekende ontdekte hij tevens, dat een weinig water in de flesch den toon verlaagde; en zoo verkreeg hij het middel, om de tonen geheel zuiver te maken. In zijn opgetogenheid riep hij er Ernst telkens bij, om hem zijn vorderingen te wijzen. Doch zijn makker meende allermint reden te hebben, om in zijn vreugde te deelen. Hij hinderde hem niet weinig in zijn werk.

Toen Karel eenmaal een reeks van zuivere tonen verkregen had, begon hij, door met een liniaal tegen de flesschen te slaan, verschillende melodieën te spelen. Het spel vermaakte hem bijzonder, en al spoedig ging het zoo goed, dat hij alles kon spelen wat hij wilde.

‘Van middag zal ik twee hamertjes maken, Ernst. Dan kan ik twee stemmen tegelijk spelen. Wil je wel gelooven, dat het heel aardig zou klinken, als het door pianomuziek geaccompagneerd werd?’

‘Ik moet zeggen, dat het aardig bedacht is,’ zei Ernst, die werkelijk Karels uitvinding heel

vernuftig begon te vinden. ‘Ik geloof, dat je op een concert er stellig eer mee zou inleggen.’

‘Bah!’ riep Karel uit. ‘Je begrijpt toch zeker wel, dat het geen kunst in den waren zin van het woord is? ‘t Is eenvoudig kunstenmakerij op het gebied van muziek. Voor zoo iets zou ik niet toegejuicht willen worden. ‘t Zou heel aardig wezen in een kermistent, maar op een concert zou ik er niet graag mee voor den dag komen. Ik doe het alleen maar voor tijdverdrijf. Kijk, daar loopt Lize in den tuin. Ik zal haar even tikken om binnen te komen, dan kan zij het ook eens hooren.’

Lize vond het ook heel aardig. Zij was er opgetogen over. Maar al spoedig verdween het gevoel van bewondering voor de vindingrijkheid van haar broer, en zij zei:

‘Maar, Karel, hoe kun je nu zoo dom zijn, om zoo iets in het kantoor te doen. Pa kan elk oogenblik thuiskomen, en als hij het ontdekte, zou het verschrikkelijk wezen. Toe, doe gauw die flesschen weg en ga aan je werk. Of is dat al af?’

‘Ik heb het ook al gezegd,’ sprak Ernst. ‘Karel weet bij ondervinding, wat de gevolgen zullen zijn; en er ligt nog een stapel werk. Hij schrijft geen letter, en ik kan onmogelijk alles afdoen.’

‘Och wat, vader komt nog in geen twee uren thuis. Hij is naar een verkooping, die vast niet

voor laat in den middag afgeloopen is. Maar enfin, ik zal den boel opbergen en aan het werk gaan. Hier is een leege kast, waar ik ze in kan zetten. Daar komt vader nooit en dan heb ik ze steeds onder mijn bereik.'

Karel deed zooals hij zeide, en gedurende een paar uur hielp hij Ernst ijverig. Het gevolg was, dat zijn vader bij zijn thuiskomst met genoegen opmerkte, dat er vrij wat afgedaan was.

Zoo ging het vele dagen lang, en Karel bereikte zelfs een zekere virtuositeit in zijn flesschenmuziek. Doch - de kruik gaat zoo lang te water, tot zij breekt, zegt het spreekwoord, en zoo ging het ook hier.

Eens dat Karel een zeer onverschillige bui had en hij den geheelen dag bijna niet anders deed, dan zich met zijn flesschenmuziek vermaken, kwam onverwachts zijn vader terug van een verkooping, die veel vroeger afgeloopen was, dan verwacht werd. Reeds in de gang hoorde hij, dat er in het kantoor iets gebeurde, dat niet goed was. Haastig ging hij er heen. Zijn gelaat verried een hevige drift. Doch vlak vóór de deur gekomen wist hij zich te bedwingen en langzaam, doch blijkbaar met een bedroefd hart, begaf hij zich naar de woonkamer.

'Hoor je dat, Marie?' vroeg hij aan zijn vrouw, die hem vol onrust wachtte.

'Ja, man,' zeide ze zacht. 'Ik heb het al lang voor je verzwegen, omdat ik weet, hoe het je

hinderen moet, doch - zóó is het beter. Eénmaal moet je het toch vernemen. Het gaat niet met Karel, wat je ook probeert. Ik bid je, sla een anderen weg met hem in. Laat hem zijn neiging volgen en muziek studeeren. Dat is de eenige manier, om hem te redden. Op deze wijze gaat Karel verloren, - en ik hou zooveel van hem...'

'Neen,' sprak hij, 'daartoe kan ik niet besluiten. Maar je hebt gelijk, dat ik een anderen weg met hem volgen moet. Vreemde oogen dwingen het best, zegt men. Ik zal daarom Karel ergens anders zien te plaatsen. Mijn vriend Verlaan, die zooals je weet notaris in Amsterdam is, zal wel een plaatsje voor hem op zijn kantoor hebben. En daar heeft hij een uitstekende leiding, daarvan ben ik overtuigd. Hier gaat het niet langer.'

'En ben je niet bang, dat Karel in Amsterdam wellicht nog verder zal afdwalen en in slechte gezelschappen geraken? O, wat zou dat verschrikkelijk zijn.'

'Ik geloof en hoop van niet, Marie. Karel is niet slecht van aard. Zijn rechtschapen inborst zal hem voor slechte dingen bewaren. Neen, maak je daarover niet ongerust. Bij Verlaan moet hij werken, dat is zeker. Hij heeft daar natuurlijk geen gelegenheid, om te doen zooals hier. Zij zitten daar wel met hun tieners.'

De notaris gaf zijn vrouw een kus en begaf

zich naar het kantoor, waar Karel nog druk met zijn muziek bezig was. Hij hoorde zijn vader zelfs niet eens binnenkomen. Ernst, die dat wèl had bemerkt, wachtte in groote spanning af, wat er gebeuren zou. Hij vreesde een heftig tooneel. Doch tot zijn groote blijdschap zag hij dat de notaris, uiterlijk althans, kalm was.

‘Karel, breng die flesschen naar de keuken en ga aan je werk!’ klonk het.

Karel sprong op, of hij door een electriche schok getroffen was. Doodsbleek van schrik staarde hij zijn vader aan.

Maar de notaris keerde zich om en zette zich aan den lessenaar, waar hij een brief begon te schrijven. Hij sprak over het gebeurde geen woord, zelfs niet toen hij zag, dat Karel dien dag nog geen letter geschreven had.

Karel ruimde met een beschaamd gezicht de flesschen op en nam daarna ook plaats aan den lessenaar. Het hinderde hem, dat zijn vader met geen enkel woord over het gebeurde repte, en diens verwijtende en bedroefde blik deed hem pijn.

De eerstvolgende dagen gingen stil en somber voorbij. Het was, alsof er een druk op het huis lag, die alle bewoners benauwde; het was voor allen een verademing toen er eindelijk een brief uit Amsterdam kwam, met het bericht, dat de heer Verlaan den zoon van zijn vriend gaarne een plaatsje op zijn kantoor zou inruimen.

Karel verheugde zich daar het allermeest over.

Zijn verblijf in de ouderlijke woning kon voor hem geen aantrekkelijkheid meer hebben. Hij wist, dat zijn gedrag hem de achting van zijn huisgenooten had doen verliezen. Dat hinderde hem erg; en hij nam zich dan ook voor, in Amsterdam goed zijn best te doen en daardoor het vroeger gebeurde ongedaan te maken. Hij zou een nieuw leven beginnen, dat was zijn vaste voornemen. De anderen echter zagen het scheidingsuur met een bezwaard hart tegemoet. Vooral zijn moeder zag de toekomst donker in. Zij was zoo bang, dat Karel onder de velerlei verleiding in de groote stad bezwijken zou. Zij wist, dat hij een zwak karakter had. En ook Lize was er bedroefd over. Zij hield dolveel van haar broer en zou hem zoo missen.

Het afscheid kostte vele tranen, en met tal van goede vermaningen en nog meer goede voornemens vertrok Karel naar Amsterdam.

En hij scheen het werkelijk ernstig te meenen; er kwamen althans niet anders dan goede berichten van en over hem. De heer Verlaan betuigde in brief op brief zijn tevredenheid over Karels gedrag. Hij schreef, dat hij zich in geen enkel opzicht over hem te beklagen had. Welk een vreugde voor zijn ouders en voor Lize, en ook voor Ernst!

IV. In Amsterdam.

Het beviel Karel in Amsterdam uitstekend. Dat was geen wonder, want hij had een leventje als een prins. Zijn vader had voor hem bij nette menschen twee keurige kamers gehuurd, een slaap- en een zitkamer. Deze laatste had het uitzicht op een breede, drukke straat. Dat maakte de kamer gezellig. Karel was er dan ook wat trotsch op, en hij voelde zich, niettegenstaande zijn zeventien jaren, een heele heer. Met dien titel werd hij dan tegenwoordig ook aangesproken, en dat vond hij een groote vooruitgang. Het klonk hem heel wat beter in de ooren dan jongeheer of eenvoudig Karel, zooals dat te Zeewijk gewoonte was. Ook voorzag zijn vader hem ruim van zakgeld, - niet overdadig, maar Karel kreeg meer dan genoeg, om goed voor den dag te kunnen komen.

Ook op het kantoor beviel het hem best, althans voor zoover hem dergelijk werk bevalen kon. Notaris Verlaan had een verbazend drukke praktijk; doch daar hij een talrijk personeel had, kon men het werk heel goed af. Behalve een

candidaat-notaris waren er, Karel meegerekend, negen klerken, meest allen jonge menschen. Er werd gewerkt van negen tot twaalf, van een tot vier en van vijf tot zeven. De beide laatste uren echter mocht Karel thuis blijven, om zich voor het theoretisch gedeelte te bekwamen. De klerken waren allen jongelui, die van hun niet te groot inkomen moeten leven; en al was Karel in naam hun gelijke, toch hadden zij al spoedig opgemerkt, dat hij inderdaad door geboorte en opvoeding boven hen stond. Zoo wisten zij binnen een week na zijn komst op het kantoor, dat hij een zoon was van Van den Berg, van Zeewijk, en dat hij twee kamers bewoonde en steeds ruim in z'n zakgeld zat. In het eerst hadden zij daarom, uit jalouzie, op bedekte wijze den spot met hem trachten te drijven, doch zijn beminnelijk karakter en zijn vriendelijkheid hadden hen spoedig voor hem gewonnen, en weldra zochten zij om het zeerst zijn vriendschap. Het duurde maar kort, of er ging bijna geen avond om, dat hij geen gezelschap op zijn kamer had. Vooral twee, Brants en Zwarthof, liepen dikwijls bij hem aan, wat Karel heel prettig vond, daar het een paar vroolijke jongens waren, van wie hij al spoedig veel begon te houden. Doch ook de andere klerken kwamen hem bezoeken, en nadat hij eens aan een paar van hen geld had geleend, dat hij op den afgesproken tijd ook eerlijk en onder vele dankbetuigingen terug

ontving, kreeg hij op het kantoor den naam van een fideelen jongen, en werd hij de aangebeden 'held' van het clubje. Dat geldleenen werd nog al eens herhaald, zoodat het soms wel gebeurde, dat allen tegelijk voor een kleinigheid bij hem in het krijt stonden. Dat was geen wonder, want hun verdiensten waren niet groot en hun behoeften vele. Karel was niet gewoon, zijn geld nutteloos te verkwisten, zoodat hij meestal wel een spaarpotje had. Eens in de maand, als de notaris de salarissen uitbetaalde, kreeg Karel ook geregeld het geleende terug. Schertsend werd hij door zijn confraters 'de Zilveren Toren' genoemd.

Natuurlijk hadden zij al heel gauw gemerkt, dat Karel meer dan gewone bekwaamheden in de muziek had; en werkelijk niet om hem te vleien, doch wel degelijk omdat zij het meenden, prezen ze hem geweldig

'Van den Berg, je bent een genie, een kunstenaar!' riepen zijn bewonderaars hem dikwijls vol geestdrift toe, als hij voor hen gespeeld had.

'Man, je moest je eens op een concert laten hooren! Wat zou je een succes hebben! Amsterdam zou er opgetogen over wezen!'

Zijn vrienden waren bijna allen lid van het zanggezelschap 'Apollo' en drongen er voortdurend op aan, dat hij zich bij hen zou aansluiten.

'Word toch ook lid, kerel. Dat zou gezellig

zijn. Geloof je wel, dat jij, met jouw talent, daar een schitterend figuur zou maken? Als je dan op onze uitvoeringen een solo voor viool ten beste geeft, zal heel Amsterdam verbaasd staan. Waarachtig jongen, je moest lid worden. Wat zou je een succes hebben. Ik wed, dat je naam in alle kranten zou worden genoemd.'

Het behoeft niet gezegd te worden, dat dit Karels ijdelheid niet weinig streefde. Zijn vrienden wisten niet, hoezeer zij hem in zijn zwak tastten. Karel werd, wat hij nog nooit geweest was, trotsch op zijn talent; en het deed hem goed, er over te hooren spreken. Dat hij zich zoo dadelijk nog niet als lid van 'Apollo' liet voorstellen, was dan ook niet, omdat hij er zelf geen zin in had, maar meer de vrees, dat zijn vader het niet zou goedkeuren. En diens toestemming durfde hij niet vragen; hij meende zeker, dat die hem geweigerd zou worden.

Toch vergiste Karel zich hierin. De heer Van den Berg wist te goed, wat er op het gebied van muziek in een stad als Amsterdam omging, dan dat hij niet op een dergelijk verzoek voorbereid zou wezen. En hij had zich voorgenomen, indien Karel zijn studiën voor het notariaat niet verzuimde, geen weigerend antwoord te geven.

Doch Karel vroeg het hem niet.

Eindelijk werd hij toch lid. Bij het begin van den winter bezweek hij voor het aandringen van

zijn vrienden en voor de verleiding, en liet hij zich als lid van ‘Apollo’ voorstellen. De roep van zijn begaafdheid was hem reeds vooruit gegaan, zoodat zijn komst aldaar met gejuich werd begroet. En zijn uitstekend spel beschaamde de verwachtingen niet. Spoedig was hij de trots van het gezelschap. Met groote spanning zag men de eerste uitvoering tegemoet. Hij was werkelijk de ster, in wier stralen de vereeniging zich koesterde.

Karel was nu in zijn element. De eerbewijzen, die hem van allen ten deel vielen, maakten hem niet weinig hoogmoedig en ijdel, en weldra begon hij die als een recht te eischen. Hij nam de houding aan van een kunstenaar van den eersten rang, waarvoor hij zichzelf van lieverlede begon te houden; en zijn optreden gaf daarvan ook de doorslaande bewijzen. Hij werd verwaand; wat ten gevolge had, dat hij er niet aardiger op werd.

Zoo kwam de avond, waarop hij voor het eerst van zijn leven in een groote zaal voor het publiek zou optreden. Al dagen te voren was hij gejaagd en zenuwachtig, en met spanning zag hij het oogenblik tegemoet. Hij had voor die gelegenheid een paar moeilijke maar mooie stukken uitgezocht, die hij met zorg had ingestudeerd. Halve nachten had hij er aan besteed, en het had hem niet weinig inspanning gekost, de vele technische moeilijkheden te overwinnen. Doch nu

had hij dan ook de zekerheid, dat hij slagen zou. Hij twijfelde er niet aan, of zijn optreden zou een triomf wezen. Toch zag hij met angst en vrees, maar tevens met ongeduld den concertavond tegemoet.

En nu was het eindelijk zoover. Reeds uren te voren was Karel begonnen zich aan te kleeden. Dat hij ijdel was geworden, bleek nu wel heel duidelijk. Met welgevallen keek hij in den grooten spiegel, die in zijn kamer hing, en het was hem reeds, of hij het opgetogen publiek hoorde mompelen: ‘Wat een genie! En wat een knappe jongen!’ Zelfs maakte hij meer dan eens tegen zijn eigen beeld een diepe buiging, met een glimlach op het gelaat. Met zulk een buiging zou hij 't publiek bedanken voor het applaus. O, het zou heerlijk zijn!

Het duurde lang, eer Karel gereed was, maar toen zag hij er ook keurig uit: om door een ringetje te halen. Hij voelde zich nu veel te gewichtig, om zelf zijn viool naar het concertgebouw mee te nemen. Dat stond niet voor iemand als hij; daarom liet hij zijn vioolkist door een knecht wegbrengen.

De verwachting te zijnen opzichte was onder de leden blijkbaar hoog gespannen, want voor den aanvang van het concert was hij voortdurend door groepjes omringd, die met hem over het te verwachten succes praatten. Neen, een ongekend succes kon niet uitblijven, meen-

den allen.

Karel werd hoe langer hoe zenuwachtiger, en telkens liep hij achter het neergelaten scherm, om door een klein gaatje, dat daarin door een nieuwsgierig lid was gemaakt, te zien, hoe de groote zaal zich langzamerhand met dames en heeren begon te vullen. En hoe meer het oogenblik van aanvang naderde, des te grooter werd de toeloop. Er bleef bijna geen stoel onbezet.

Eindelijk stelden de zangers zich op, een schelletje klonk, en het scherm ging omhoog. De directeur nam den dirigeerstok in de hand, en het concert begon.

Het koor gaf op niet onverdienstelijke wijze een paar nummers ten beste en werd daarvoor als altijd met applaus beloond.

Daarna verlieten de leden het tooneel en trad Karel met zijn viool in de hand voor het voetlicht. De directeur, die hem zou begeleiden, nam voor de piano plaats. Karel stemde zijn instrument met kloppend hart en bevende vingers. Er heerschte een ademlooze stilte in de zaal. Men wist, dat men thans iets buitengewoons zou hooren.

Nu begon hij te spelen. Hij was doodsbleek en de strijkstok trilde in zijn vingers. Maar spoedig eischte zijn spel al zijn aandacht en zag hij niets meer van de honderden oogen, die hem aanstaarden. Hij vergat, waar hij stond, en speelde zoo schitterend als hij nog maar zelden ge-

daan had. Het publiek geraakte in verrukking, en toen hij na een krachtig *allegro* eindigde, barstte het in geestdriftige toejuichingen los. Karel vergat, verward als hij daardoor was, zijn bestudeerde buiging, en verliet met gebogen hoofd het tooneel. Bij zijn medeleden teruggekeerd, drongen allen op hem in, om hem de hand te drukken en geluk te wenschen. Hij was in den laatsten tijd wel ijdel geworden, maar zooveel lof was hem toch nog te machtig. Hij werd er verlegen onder.

Het publiek ging voort, den jeugdigen violist toe te juichen, en riep hem terug. De directeur maakte er een einde aan, door te schellen en tot een volgend nummer over te gaan. ‘Apollo’ zong, zooals men dat van de vereeniging gewoon was; en op elk lied volgde een welwillend applaus. Doch na de pauze verscheen Karel opnieuw ten tooneele. Reeds bij zijn opkomst, dus nog vóórdat hij een enkelen streek had gedaan, werd hij stormachtig toegejuicht, en nadat hij gespeeld had, kwam aan het applaus schier geen einde. Er werden hem door vriendelijke handen zelfs bloemen toegeworpen. Toen hij voor het publiek boog, om het zijn dank te betuigen, greep hij meteen een bloem van den grond en stak haar in zijn knoopsgat. Wat gevoelde hij zich gelukkig! Hij wist bijna niet meer, waar hij was en werd er duizelig van. Hij leefde als in een roes, en voelde alleen, dat het volmaakt heerlijk was...

Toen hij den volgenden middag, dicht bij twaalven, ontwaakte, was hij zwaar en suf in het hoofd; doch langzamerhand drong zich de herinnering aan den vorigen avond aan hem op. En een zalig gevoel doortintelde hem, toen hij dacht aan het buitengewoon succes, dat hij gehad had. Met een enkelen blik op zijn jas, die hij achteloos op een stoel had geworpen, zag hij dat de bloem, dit zichtbaar teeken zijner overwinning, nog in het knoopsgat zat. En opnieuw overweldigde hem zijn blijdschap. Doch nu begon hij zich ook langzamerhand te herinneren, wat er verder in den nacht, na afloop van het concert, gebeurd was. Toen was hij immers met zijn vrienden en een groot aantal nieuwe kennissen, opgetogen bewonderaars, zooals zij zich noemden, naar een café gegaan, waar ze wijn en bier gedronken hadden, totdat zijn hoofd zwaar was begonnen te worden. Wat was er vurig getoost op den jeugdigen kunstenaar, die getoond had de grootste violisten uit vroeger tijd verre te ovetreffen! Geen enkele levende meester kon het wagen zich met hem te meten! Niemand, zelfs de beroemdste musicus uit geheel Amsterdam, kon in zijn schaduw staan, enz. enz.! Met een hoogmoedigen glimlach dacht hij terug aan al die overdreven loftuitingen, die hij echter voor goede munt aannam en waarmee hij zich niet weinig gevleid en vereerd voelde. Doch langzamerhand betrok zijn gezicht en begon het meer zorg te

teekenen dan geluk. Want nu herinnerde hij zich ook, dat hij met een groot gezelschap jongelui aan een lange tafel had gezeten, en hen allen, trotsch als hij was op hun vleierij en vergoding, (want vergoding was het onder den invloed van den wijn geworden) op de eene flesch voor, de andere na had getrakteerd; en opgewonden als hij was, had hij daarbij allerminst rekenschap gehouden met zijn beurs. Hij meende zich eindelijk te herinneren, dat hij het geheele gezelschap ten slotte een soupetje had aangeboden, wat dankbaar en met graagte was aangenomen. Van betaling was hij zich evenwel niets bewust. Niet zonder zorg begon hij te denken, dat hij heel dwaas had gehandeld. Nog één hoop had hij echter, en die was, dat hij zich vergiste. Het waren toch allen fatsoenlijke menschen geweest, met wie hij samen was; en ongetwijfeld zou ieder van hen zijn eigen vertering hebben betaald. Bovendien hadden ze natuurlijk gezien, dat hij eindelijk niet meer geweten had, wat hij deed, en dat hij min of meer... dronken was geweest, - ja, dronken, dat bekende hij zich met schaamte.

Met een gevoel van spijt en ergernis moest hij zich bekennen, dat hij den laatsten nacht leelijk van den goeden weg was afgedwaald, en dat hij zijn ouders schande had aangedaan. Hij hoopte, dat zij het nooit zouden hooren. En toch - wanneer hij werkelijk zulke groote verteringen

gemaakt had als hij vreesde, dan moeten zij het wel weten; want zooveel geld had hij niet, dat hij zich een dergelijke buitensporigheid kon permitteeren. Enfin, spoedig zou hij het weten, want Brants en Zwarthof zouden in den middag wel even aankomen, om over de uitvoering en den nasleep ervan te praten. Hij had dan meteen gelegenheid, om hun een briefje mee te geven aan den heer Verlaan, dat hoofdpijn hem verhinderde, dien dag op het kantoor te komen. Dat was ook zoo, want nu hij opgestaan was, voelde hij werkelijk hevige pijn in het hoofd. Hij besloot tot zoo lang de zorgen op zij te zetten en liever te genieten van het verbazend groote succes, dat zijn eerste optreden in het publiek had gehad. Met vernieuwde kracht maakte zich het verlangen van hem meester, zich geheel aan de muziek te wijden. De muziekschool en het buitenlandsche conservatorium meende hij nu daartoe wel te kunnen missen. Zijn optreden van den vorigen avond was immers een ware triomf geweest? Hij maakte zichzelf wijs, dat hij het hoogste punt reeds bereikt had, dat hij reeds aanspraak mocht maken op den titel van kunstenaar.

Arme, verblinde jongen! Ja, zijn succes was volkomen geweest; doch hij vergat, door welk publiek hij beoordeeld was. Zijn gehoor behoorde geheel tot den kleinen burgerstand en had weinig of geen muzikale ontwikkeling. Zeker, het

was waar, dat hij een zeer goed violist was, en dat hadden zijn hoorders ook wel degelijk opgemerkt; maar wat nog aan zijn ontwikkeling ontbrak, och, dat konden *zij* hem met den besten wil van de wereld niet zeggen. Hadden ervaren critici hem gehoord, ongetwijfeld zouden zij hem een woord van lof niet hebben onthouden, doch tevens zouden zij hem op zijn tekortkomingen hebben gewezen en hem hebben aangeraden, nog vele jaren onder goede leiding te studeeren, eer hij weer in het publiek optrad.

Kort nadat hij zich gekleed en vlug ontbeten had, want groot was zijn trek niet, kwamen Brants en Zwarthof.

‘Wel, kunstenaar, goed uitgeslapen?’ riep de eerste hem toe. ‘Jij bent er toch maar gelukkig aan toe. Als je geen lust hebt om te werken, blijf je doodeenvoudig op bed liggen, en het is even goed. Dat hadden wij eens moeten doen.’

‘Ik heb zware hoofdpijn,’ zei Karel lachend.

‘Geen wonder,’ meende Zwarthof. ‘We hebben ook menige flesch geledigd. Maar plezier gehad, hoor, dat beloof ik je!’

‘Of we!’ zei Brants. ‘Jongen, jongen, wat een lollige avond! Het heugt me niet, dat ik me ooit zoo geamuseerd heb. En wat kun je toosten! Je bent in alles van zessen klaar!’

‘Ik?’ vroeg Karel verwonderd. ‘Heb ik getoost? Dat verbeeld je je maar. Ik heb geen woord gesproken.’

‘Ha-ha-ha!’ lachten zijn beide vrienden tegelijk. ‘Nu behoef je niets meer te vragen!’

‘Maar zeg eens, vriendje, die avond zal je geld kosten!’ zei Zwarthof met een kwasi bezorgd gezicht. ‘Gelukkig, dat je zoo goed bij kas bent.’

Karel verbleekte. Zijn vrees was dan toch waarheid, naar hij merkte.

‘Waarom?’ vroeg hij een weinig aarzelend. ‘Ik behoef toch niet meer te betalen, dan ik verteerd heb? Ik meen zelfs, dat ik bij mijn vertrek afgerekend heb.’

Zijn vrienden begonnen weer te lachen.

‘Wat hou je je groot,’ zei Brants. ‘Je weet toch even goed als wij, dat je niet eens loopen kon, toen wij naar huis gingen, en dat wij samen je hebben thuisgebracht.’

Karel kreeg een kleur van schaamte bij die woorden. Het hinderde hem geweldig, dat het zoo ver met hem gekomen was.

‘Ik was niet dronken,’ mompelde hij wrevelig. ‘En mijn vertering zal ik van avond gaan betalen,’ liet hij er op volgen. ‘Ik wil geen schuld hebben in - in een café.’

‘Dan mag je wel goed wat meenemen,’ zei Zwarthof, ‘want er is menige flesch op je gezondheid geledigd. Je was royaal, dat moet ik zeggen, en het soupetje, dat je gaf, was fijn, hoor. Je hebt je kranig gehouden. Trouwens, zooveel succes als jij gisteren had, was wel

een fijne fuif waard.'

Karel zei niets, doch hij keek ver van vroolijk. Hij had erg het land over zijn dwaze daad; maar toch was hij te trotsch om te bekennen, dat de gemaakte schuld zijn krachten ver te boven ging. Daarvoor speelde hij te graag den grooten meneer.

'Nu ja, het zal me wel aardig wat kosten, dat wil ik graag gelooven, maar we hebben dan ook plezier gehad. En het is waar, wat je zegt: na zooveel succes mochten wij wel een vroolijken avond hebben,' zei Karel op luchtigen toon. 'Weet je, wat ik me niet kan begrijpen? De caféhouder heeft met geen enkel woord over betalen gesproken, toen ik wegging. Hij is zeker nog al goed van vertrouwen.'

'O, daar is Wachstein eenig in,' zei Brants. 'Zoodra wij hem gezegd hadden, wie je was, en dat je de zoon bent van notaris Van den Berg van Zeewijk, vond hij alles goed. 't Is werkelijk een fideele kerel; als je vandaag niet betalen kunt, dan doe je het morgen, en kun je morgen ook niet, dan maar later. Hij schreef doodeenvoudig je naam en dien van je vader in zijn zakboekje, en toen kon je bestellen, wat je wilde, gemakkelijk hè?'

'Hoe heet hij? Wachstein, zeg je?' vroeg Karel, die bij die woorden opnieuw verbleekte.

'Ja, Wachstein. 't Is een Duitscher, maar hij woont al lang hier.'

‘Ik zal van avond naar hem toe gaan,’ zei Karel. ‘Hoe groot zou de rekening wezen, denk je?’

Brants en Zwarthof keken elkander lachend aan. Op hun gezicht stond duidelijk te lezen, dat zij er geen flauw idee van hadden.

‘Hoeveel denk jij, dat het zijn zal?’ vroeg Brants aan Zwarthof.

‘Ik durf het niet te schatten, maar als ik het betalen moest, zou ik bang zijn, dat mijn driemaandelijksch salaris er mee heenging.’

‘Kom, kom,’ meende Zwarthof. ‘Zóó erg geloof ik niet, dat het is. Met een bankje van honderd zal Van den Berg er wel komen.’

Verschrikt sprong Karel op. Hij speelde tegenover zijn vrienden wel graag den grooten meneer. maar voor deze som sloeg zijn hoogmoed toch op de vlucht.

‘Honderd gulden!’ riep hij uit, ‘zijn jullie gek? Ik zou niet weten, waar ik het van betalen moest!’

‘Ja, dat had je eerder moeten bedenken,’ merkte Zwarthof terecht op. ‘Je was ook zoo geweldig royaal, dat ik soms dacht, dat je een prijs uit de loterij getrokken had. Maar misschien valt het nog wel mee. Me dunkt, dat honderd gulden ook te veel is.’

‘Wachstein is anders duur, hoor,’ zei Brants, terwijl hij niet zonder deelneming Karel aankeek. ‘Zou je de rekening niet kunnen voldoen?’

‘In de verste verte niet,’ riep Karel uit. ‘Ik krijg wel een ruim zakgeld van huis, waarvan ik wel wat kan overleggen, maar meer dan een vijftig gulden heb ik niet. Ik weet werkelijk niet, hoe ik me hieruit redden moet, of... jelui moest me kunnen helpen?’

Hij kreeg een kleur van schaamte. Voor het eerst van zijn leven vroeg hij aan vreemden geld te leen.

‘Dat weet je beter, Van den Berg,’ zei Zwarthof dadelijk. ‘Ons salaris is nauwelijks voldoende voor onze eigen behoeften. Je weet zelf bij ondervinding, hoe wij doorlopend in geldverlegenheid zitten. Maar als ik in jouw geval verkeerde, vroeg ik aan mijn ouders om geld.’

‘Ja, dat zou ik doen,’ zei ook Brants. ‘Als je vader hoort, welk een buitengewoon succes je gehad hebt, zal hij wel zoo trotsch op zijn zoon wezen, dat hij een vroolijken avond graag door de vingers zal zien.’

‘Dank je vriendelijk,’ kwam Karel met een zuurzoeten lach, terwijl hij met zijn handen een afwijzend gebaar maakte. ‘Dat kantoor is voor mij gesloten, daar behoef ik niet aan te kloppen. Nee, wanneer jelui mij niet helpen kunt, zal ik het met Wachstein op een accoordje moeten gooien. Ik weet er anders niets op. Van avond zal ik naar hem toegaan.’

‘Dat is geen plezierige visite voor je,’ merkte Brants op. ‘Maar ik wil je niet in den steek

laten, en ga met je mee.'

'Goed,' zeide Karel.

'En ik ook,' zei Zwarthof. 'Maar laten we nu gaan, want anders komen we te laat op kantoor.'

Karel gaf hun het briefje aan den heer Verlaan mee, en de beide vrienden vertrokken.

's Avonds begaf het drietal zich naar het café van Wachstein, een koffiehuis van den derden of vierden rang. Zoodra de eigenaar hen zag binnenkomen, kwam hij hen lachend tegemoet. Hij maakte een diepe buiging voor Karel, in wien hij waarschijnlijk een nieuwen klant zag, die niet op een kleintje keek. Hij was een zwaarlijvige man, met een grooten baard en een paar blozende dikke wangen. Zijn gelaat was groot en rond, en altijd lachte hij. Voor den oppervlakkigen toeschouwer leek hij een aangenaam mensch. Velen hielden hem voor een goeden, jovialen kerel, die graag iedereen voorthielp, zonder zich daarop ook maar in het minst te laten voorstaan. Wanneer men hem echter wat nauwkeuriger beschouwde, kon men opmerken, dat hij een paar kleine, groenachtig grijze oogjes had, die van groote sluwheid en van niet minder schraapzucht getuigden. In werkelijkheid was hij dan ook een man, wien het er slechts om te doen was, in den kortst mogelijken tijd den grootst mogelijken rijkdom te verkrijgen; en welke middelen hij daartoe moest aanwenden,

was hem geheel onverschillig. Zoo had hij dan ook, scherpzinnig als hij in dergelijke zaken was, dadelijk in Karel den onervaren jongeling van goeden huize gezien, wiens ijdelheid en zwakheid van karakter hem een goeden buit beloofden, mits hij zorgde, het verstandig aan te leggen.

Met een diepe buiging dus, maar tevens met een vriendelijk lachend gezicht, kwam hij Karel tegemoet, die thans tot achter zijn ooren bloosde van schaamte.

‘Aha, daar hebben wij den jongen, vroolijken kunstenaar!’ riep hij lachend in vrij goed Hollandsch, terwijl hij een gezicht trok, alsof hij zeer verheugd was, hem te zien.

‘Dat was ja gisteren een recht vroolijk gezelschap, mijnheer! Wilt u wel gelooven, dat ik zelden zulk een vroolijke partij heb bediend? Mijnheer Van den Berg heeft er waarlijk eer van. Hij weet een gezelschap op zeldzame wijze te vermaken. Ik heb de eer, u mijn compliment te maken. En heeft mijnheer reeds het verslag van het concert in de courant gelezen? Er staat ja een heel stuk van in de Avondpost. Wacht, daar ligt het nummer. Kijk, - hier mijnheer, - men spreekt met zeer veel lof over uw spel. Mijnheer is een artist, die spoedig naam zal maken, heb ik gemerkt.’

Karel had onder dezen stortvloed van woorden, met tal van vleierijen en complimentjes doorspekt, zijn oogen eerst van schaamte stijf naar

den grond, vervolgens op het gelaat van den vriendelijken spreker en eindelijk brandend van nieuwsgierigheid op de krant gericht. Hij verslond als het ware de vleiende woorden, die aan zijn eerste optreden in het publiek waren gewijd. Hij was opgetogen over zooveel lof, en hij voelde zich den koning te rijk. Doch al spoedig herinnerde hij zich, welk een onaangename zaak hij hier te bespreken had, en met eenige aarzeling zei hij:

‘U is wel vriendelijk, mijnheer Wachstein. Ik dank u voor uw compliment. Zooals u wel begrijpt, is het doel van mijn komst om met u te spreken over...’

‘Geen woord meer, mijnheer!’ viel hem Wachstein in de rede. ‘Ik heb de kosten nog niet eens berekend, om u de waarheid te zeggen. Dat heeft volstrekt geen haast. Nee, ik zou me schamen! De afrekening komt later wel, met Nieuwjaar of in het volgende jaar. Neen, mijnheer, ik wil thans geen cent ontvangen. U denkt toch niet, dat ik er om verlegen ben? U is al te ongeduldig met betalen, mijnheer. De meeste jongelieden zijn er vrij wat langzamer mee. Ha-ha! Wil u wel gelooven, dat er wel zijn, die langer dan twee jaar bij mij in het boek staan? Maar dat is niets, volstrekt niets. Dat komt wel terecht. Ik ontvang nu bepaald geen cent, mijnheer.’

‘Zooals u wil,’ zeide Karel, zich groot hou-

dende, maar toch kon hij een zucht van verlichting niet weerhouden bij de woorden van den sluwen kastelein. Het was hem, of er een last van honderd pond van zijn hart was afgewenteld. Uit pure dankbaarheid maakte hij dien avond met zijn beide vrienden veel meer vertering bij den vroolijken waard, dan hij nog ooit in zijn leven gedaan had, behalve den vorigen dag. Nu eerst begon hij volop te genieten van zijn succes, en zijn ijdelheid werd niet weinig gestreeld, toen zijn naam ook in andere kleine bladen met lof werd vermeld. De groote kranten en de kunstcritici^{*)} van naam namen echter van zijn optreden in het geheel geen notitie. Met dergelijke concerten bemoeiden zij zich niet, omdat het kunstgehalte daar gewoonlijk van geringe waarde is.

Toen Karel zich laat in den avond naar zijn kamers begeven had, zag hij in zichzelf een kunstenaar van den eersten rang, - maar de kastelein lachte in zijn vuistje.

*) Een *criticus* is iemand, die beoordeelingen schrijft van nieuwe boeken, toneelvoorstellingen, muziekkuitvoeringen, enz. Zulke beoordeelingen, ook *welrecensies* genoemd, kan men in de groote kranten vinden.

V.**Een ernstig misdrijf.**

Na dezen avond kwam Karel herhaaldelijk bij Wachstein, voornamelijk omdat hij tegenover den eigenaar verplichtingen meende te hebben; doch nadat hij opgemerkt had, dat het café dikwijls bezocht werd door verschillende musici en andere artisten, werd hij al spoedig uit vrije verkiezing een geregeld bezoeker. Al waren die menschen aan den kunstenaarshemel sterren van bijna onzichtbare grootte, toch ontmoette hij hen graag en sprak veel met hen. Ook begon het koffiehuisleven hem hoe langer hoe beter te bevallen en eindelijk kon hij het zelfs in het geheel niet meer missen. Zoo dwaalde Karel al meer en meer van den goeden weg af, en zonk hij al dieper en dieper in den maalstroom van verleidingen, dien het leven te Amsterdam hem bood. Zijn nieuwe kennissen toch, bijna de minsten onder de broederen, en allen min of meer verslaafd aan den drank, hadden al spoedig Karels zwak opgemerkt en wisten hem al vleiende tot groote verteringen te verleiden, waartoe hij te eerder kwam, omdat Wachstein het hem

gemakkelijk maakte en nooit op betaling aandrong. En daar Karel wist, dat hij het achterstallige toch niet kon voldoen, vroeg hij er ook niet naar. Zoo geraakte hij diep in de schuld, veel dieper dan hij zelf wist.

Zijn ouders merkten het niet. Op geregelde tijden ging hij voor een of twee nachten naar huis, doch hij sprak er natuurlijk niet over, en zijn vader en moeder hadden er niet het minste vermoeden van. Integendeel, ze waren blij, dat de berichten van den heer Verlaan over hun zoon niet ongunstig waren. Zij konden ook wel niet bepaald gunstig genoemd worden, want steeds schreef hij, dat het langzaam met Karels studie vorderde, maar - hij ging toch vooruit; en zijn gedrag op kantoor gaf geen reden tot klagen. Zijn ouders waren over de vorderingen van hun eenigen zoon spoedig tevreden. Als hij maar *wat* werkte, al was het nog zoo weinig, dan zou hij toch te eeniger tijd wel een voldoende examen afleggen. En meer verlangden zij niet, al hadden zij het graag anders gezien; en al waren zij in het diepst van hun hart, zonder het ooit te zeggen, wel wat jaloersch op Ernst, die snelle vorderingen maakte.

Toch was er iets in Karels gedrag, waarover zijn moeder zich ongerust maakte, en waardoor zij zich dikwijls lang niet op haar gemak voelde - en dat was zijn veranderde houding tegenover haar. Karel was koeler jegens haar, wat niet

anders dan het gevolg hiervan was, dat hij zich schaamde en zijn geweten hem, vooral wanneer hij thuis was, geen rust liet. Nooit meer klonk zijn toon tegen haar zoo innig als vroeger, of nam hij zijn moeder in vertrouwen. En wat haar nog meer verdriet deed was, dat Karel de oogen voor haar neersloeg en haar niet meer open durfde aanzien.

Dat maakte, dat zij ondanks de goede berichten van den heer Verlaan toch de toekomst donker bleef inzien.

Langer dan een jaar zette Karel dit leven voort, zonder de minste verandering. Toch was hij zich het verkeerde van zijn gedrag zeer goed bewust, en had er lang niet altijd vrede mee. Integendeel, hoe langer hij zoo voortging, hoe meer hij begon in te zien, dat hij druk bezig was zijn eigen levensgeluk te verwoesten, en - wat nog erger was - dat van zijn ouders ook. Wanneer hij alleen op zijn kamer zat, had hij dikwijls aanvallen van zwaarmoedigheid. Dan trok zijn voorhoofd zich in diepe rimpels samen en kregen zijn oogen een angstige uitdrukking. Het avond aan avond uitgaan en in een café zitten begon hem tegen te staan; en zijn schuld bij den altijd vriendelijken kastelein rustte zwaar op hem. O, had hij die schuld maar niet gehad, hoe graag zou hij dit leven, dat hem op den duur toch niet kon voldoen en waarvan hij hoe langer hoe meer genoeg begon te krijgen, voor goed vaarwel zeg-

gen en weer de oude te worden. Maar - hij kon Wachstein niet betalen en was dus wel verplicht, zoo voort te gaan. Immers, indien hij niet meer in het café kwam, zou Wachstein spoedig met zijn rekening voor den dag komen en op betaling aandringen, en - indien hij die niet voldeed, bij zijn ouders om geld aankloppen. Dat was zijn recht. O, die ellendige schuld; zij dwong hem tot een leven, dat hij meer en meer begon te verafschuwen. Wat had hij dwaas en ondoordacht gehandeld!

Dikwijls drong zich de gedachte aan hem op, dat hij alles aan zijn vader moest bekennen, wilde hij niet van kwaad tot erger vervallen; maar hij durfde niet. Hij wist, dat zijn beloften van beterschap niet meer geloofd zouden worden, en het gevolg zou dus zijn, dat wel zijn schuld betaald werd, maar dat hij het vertrouwen zijner ouders voor goed zou hebben verbeurd. En daarvoor deinsde hij terug. Hoe verder hij van den goeden weg afdwaalde, hoe meer hij de liefde begon te waardeeren, waarmede men hem thuis overladen had. Die liefde wilde hij behouden: het moest dan maar gaan, zoo het wilde.

Zoo kwam Karel langzamerhand tot een goed besluit. Hij zou, zonder zijn bezoeken bij Wachstein geheel te staken, een ander leven gaan leiden. Hij zou al zijn vrijen tijd aan de studie geven, om deel te kunnen nemen aan het eerstvolgende examen. Slaagde hij dan niet, welnu,

dan zouden zijn ouders toch zien, dat hij het ernstig voornemen had, om goed zijn best te doen en hard te studeeren. De heer Verlaan zou de gunstige verandering wel gauw berichten, dat wist hij; en ze zouden er thuis gelukkig door zijn. En als hij op die wijze bewezen had, dat het hem werkelijk ernst was met zijn goede voornemens, dan - ja, dan zou hij door den zuren appel heenbijten en alles aan zijn ouders bekennen. Hij was er zeker van, dat zij het hem vergeven zouden. Als hij Wachstein maar zoo lang tevreden kon stellen, en daaraan twijfelde hij niet. Hij had hem leeren kennen als een vriendelijk man; ja, bijna zou hij hem zijn vriend kunnen noemen.

En zoo begon Karel zijn plan ten uitvoer te brengen. Zonder Wachstein geheel te verzaken, maakte hij zich meer en meer van de kennissen en vrienden los, en legde hij zich met ernst op de studie toe. Wel vond hij dat werk alles behalve prettig en kostte het hem veel moeite, voet bij stuk te houden, doch de zucht om de liefde zijner ouders niet voor altijd te verliezen en het verlorene zoo goed mogelijk te herwinnen, was hem een sterke prikkel. Het is moeilijk te zeggen, wie zich over die plotselinge verandering het meest verwonderde: zijn vrienden en kennissen, of de heer Verlaan. Deze laatste was er zelfs zoo over verbaasd, dat hij zijn oogen haast niet gelooven kon. Hij vreesde, dat het bij Karel

slechts een opwelling van het oogenblik zou zijn, en dat hij wel weer in zijn oude onverschilligheid zou vervallen.

Maar tot zijn groote vreugde moest hij erkennen, dat die vrees geheel ongegrond scheen. Karel bleef werkelijk met ijver doorstudeeren en maakte groote vorderingen. Dikwijls zat hij tot laat in den nacht op, om de verloren uren in te halen; en het gebeurde ook meermalen, dat hij langer dan noodig was op het kantoor bleef, om een en ander, waaruit voor hem wat te leeren viel, te doen. Verheugd over die groote verandering ten goede besloot de heer Verlaan eindelijk, Karels ouders er mee in kennis te stellen. Welk een blijdschap verwekte die brief! Zijn ouders waren meer dan gelukkig en in hun brieven gaven zij hieraan uiting. Karel begon nu vrijer adem te halen. Wel kostte de studie hem veel inspanning, maar hij werd kalmer. Hij begon hoop te krijgen, dat alles nog terecht zou komen. Als hij nu maar over eenige weken slaagde voor z'n examen!

Dan geloofde hij, dat hij alles zou durven bekennen. Maar om te kunnen slagen, moest hij hard studeeren, dat wist hij: elk uur, dat hij over had, moest hij er aan besteden; en dat deed hij ook. Er ging soms wel een heele week voorbij, zonder dat hij bij Wachstein kwam. Zelfs de vergaderingen van Apollo bezocht hij niet meer. Karel zag de toekomst, die zoo donker voor

hem geweest was, langzamerhand weer helderder worden; en dit vervulde hem met blijdschap.

Doch er zou een kink in den kabel komen, en wel van de zijde van Wachstein. Natuurlijk had deze wel gemerkt, dat Karel minder dan vroeger bij hem kwam; doch dat liet hem eerst vrij onverschillig. Hij wist, dat Karels zwak karakter hem spoedig genoeg weer in zijn oude gewoonte zou doen vervallen. Hij had immers bij de jongelui reeds zoo dikwijls zulke opwellingen, om een nieuw leven te beginnen, waargenomen. En het eind was bijna altijd geweest, dat zij binnen weinige dagen terugkwamen en het oude liedje weer begon. Hij kende dat! Als Karel een enkelen keer kwam, was hij even vriendelijk tegen hem als vroeger; en hij deed net, alsof hij niets had gemerkt. Maar toen Karels bezoeken al zeldzamer en korter werden, en hij eindelijk bijna geheel wegbleef, zoodat de kastelein alle reden had om te vermoeden, dat het Karel ernst was - toen verdween als met een tooverslag 's mans vriendschap, en besloot hij, 'uit een ander vaatje te gaan tappen', zooals hij dat noemde.

Op zekeren avond, toen Karel na dagenlange studie even bij hem aanliep om zich wat te verzetten, wenkte Wachstein hem aan het buffet te komen.

Met een lachend gezicht, maar tevens met een duivelachtige uitdrukking in de oogen, welke

Karel nog nooit opgemerkt had en die hem deed sidderen, zei hij:

‘Wilt u zoo vriendelijk zijn, mijnheer Van den Berg, even met mij naar binnen te gaan? Ik heb een beleefd verzoek aan u.’

‘Met genoegen,’ antwoordde Karel op kwasi luchtigen toon, terwijl hij hem volgde naar het vertrekje, dat door Wachstein zijn kantoor werd genoemd.

‘Ga zitten,’ sprak de kastelein, die, naar Karel tot zijn grooten schrik opmerkte, een enveloppe in de hand hield. ‘Ik zou u wel beleefd willen verzoeken, mij te willen betalen, wat u mij schuldig zijt. Ik hoop, dat u mij dit niet kwalijk zult nemen, mijnheer. U weet, dat het mijn gewoonte niet is, mijn klanten, bijna had ik gezegd: mijn vrienden, lastig te vallen om betaling, maar - ik zit op dit oogenblik zelf erg verlegen. Ik moet morgen een wissel voldoen, en ik moet u eerlijk zeggen, dat ik er het geld niet voor heb liggen. U kan mij niet verwijten, dat ik te haastig ben, want u staat al langer dan anderhalf jaar bij mij in het boek. Mag ik u deze nota overhandigen? Ik vraag u nog eens beleefd excuus.’

‘Dat is volstrekt niet noodig, mijnheer,’ zei Karel, die doodsbleek werd, nu hij een blik op de eindsom, onderaan de rekening, sloeg. Zag hij goed? Stond daar werkelijk *f*560. -, zegge vijfhonderd en zestig gulden? De letters en cijfers

draaiden hem voor de oogen, en de stem hokte hem in de keel, toen hij zeide:

‘Is het zóóveel?’

‘Valt het u tegen, mijnheer Van den Berg?’ vroeg de kastelein met een akeligen grijnslach. ‘Dat spijt mij werkelijk. U denkt toch niet, dat ik met dubbel krijgt geschreven heb?’

‘Ja, dat denk ik,’ zei Karel schor, terwijl hij doodsbleek en met verwrongen gelaatstrekken opstond. ‘Zóóveel kan het niet zijn! Vijfhonderd en zestig gulden! 't Is een kapitaal!’

‘Dus u houdt mij voor een schurk?’ riep de kastelein uit, nu zonder zijn gewonen vriendelijken lach. ‘Dat zult u mij bewijzen!’

‘Een schurk?’ zei Karel somber. ‘Dat weet ik niet. Ik zal de rekening eerst eens op mijn gemak nazien, en als zij in orde is, u later...’

‘Wat later!’ schreeuwde Wachstein, rood van kwaadheid. ‘Denkt u, dat ik mij zoo gemakkelijk laat afschepen? Dan heeft u het mis, hoor, glad mis! Als ik uiterlijk morgenavond om dezen tijd mijn geld niet heb, zend ik doodeenvoudig een afschrift van uw rekening aan mijnheer Van den Berg, notaris te Zeewijk; en dan twijfel ik niet, of het geld zal mij wel per omgaande gezonden worden. Ha-ha! Dacht je, dat je met een kwajongen te doen had? Later betalen, - jawel, dank je hartelijk!’

‘Is u dat ernst met die bedreiging?’ vroeg Karel angstig.

‘Ja, volle ernst! Als ik morgenavond mijn geld niet heb, schrijf ik aan uw vader; en daarmee uit. Ik kan het niet helpen, dat u grove verteringen gemaakt heb. 't Was al mooi van me, dat ik u niet eerder gemaand heb.’

‘Morgen kan ik u onmogelijk voldoen,’ zei Karel zachter, ‘zelfs al is uw rekening geheel in orde. Over een week of vier zal het mij gemakkelijker vallen, u te betalen. Kunt u zoolang niet wachten?’

‘Onmogelijk, mijnheer. Ik blijf bij mijn plan, want ik heb het geld nodig, zoals ik reeds zei. U neemt mij niet kwalijk, dat ik naar het buffet terugkeer? Mijn tegenwoordigheid kan daar niet langer gemist worden.’

Deze laatste woorden werden weer op den gewonen, vriendelijken toon uitgesproken, wat Karel echter niet opmerkte. Doodsbleek en met gebogen hoofd verliet hij het koffiehuis. Had hij hier toch maar nooit een voet gezet! Vol zorg ging hij naar z'n kamer en begon dadelijk de rekening na te zien. Maar dat gaf hem niet veel, al kreeg hij ook den indruk, dat de waard hem te veel rekende, bewijzen kon hij het niet.

Hij voelde zich diep ongelukkig, en dit werd niet beter, toen hij zichzelf bekennen moest, dat het alles z'n eigen schuld was. Hij oogstte, wat hij gezaaid had. Had hij maar anders gehandeld en naar zijn ouders geluisterd; dan was het nooit zoover met hem gekomen en was hij er nu niet

zoo ellendig aan toe geweest. Hij wist geen raad.

Als die Wachstein nu nog maar vier weken had willen wachten, dan had hij, Karel, zijn examen achter den rug gehad en was hij misschien geslaagd. Dan, - ja, dan was het wel erg geweest, om het aan zijn vader te bekennen, maar toch niet zoo erg als nu. Het was gewoon verschrikkelijk. Wat zouden zijn ouders bedroefd zijn, dubbel bedroefd, omdat zij in den laatsten tijd zulke goede verwachtingen van hem gekregen hadden. En hoe zou hij hen ooit weer onder de oogen durven komen? Snikkend verborg hij zijn gelaat in de handen.

Het was hem dien avond onmogelijk te studeeren en toen hij naar bed was gegaan, kon hij evenmin slapen. Steeds moest hij er aan denken, dat hij nu wel voor goed de liefde van z'n ouders verspeeld zou hebben en hij kreeg een gevoel, als zou z'n hart barsten van verdriet.

Vermoeid van den slapeloozen nacht en met een hoofd vol zorgen begaf hij zich den volgenden ochtend naar het kantoor. Zijn werk vlotte slecht, en telkens betrapte hij er zich op, dat hij zijn pen onbeweeglijk boven het papier hield en in gedachten verzonken was. Van hetgeen er dien morgen tusschen de klerken gesproken werd, verstond hij bijna geen woord. Hij leefde als in een droom, een bangen droom. Zonder het te merken zuchtte hij voortdurend diep. Zoo werd het twaalf uur. Hij had geen lust met de

anderen mee te gaan; hun praatjes en flauwe grappen verveelden hem. Hij was het liefst met zijn gedachten alleen. Toen zij vertrokken, bleef hij stil doorwerken, wat niemand opviel, daar hij dit den laatsten tijd meermalen gedaan had. Ook de candidaat-notaris en de heer Verlaan verlieten het kantoor. Karel bleef dus geheel alleen achter, en nu maakte een hevige angst zich van hem meester. Vertwijfeld vouwde hij de handen krampachtig zamen, en schreide heete tranen van droefheid en berouw.

Daar werd plotseling aan de deur getikt.

Karel herstelde zich; en ging haastig op zijn kruk zitten. 'Binnen!' riep hij.

De deur werd langzaam geopend en een eenvoudige boer trad het kantoor binnen. Hij nam beleefd z'n pet af en zei: 'Dag, mijnheer! Ik ben Jacob Verploeg, van Lansdorp, en ik kom de rente van de hypotheek brengen. Is de notaris niet op het kantoor?'

Een leelijke gedachte kwam opeens bij Karel op. Als hij dat geld eens aannam en daarmee Wachstein betaalde? Dan was hij voor het oogenblik gered. Ja, wel zou het eenmaal uitkomen, maar - daar was misschien wel een mouw aan te passen.

'Hoeveel is het?' vroeg hij op eenigszins hoogen toon.

'Acht honderd gulden, mijnheer,' zei Verploeg. 't Is een heele som, maar ik had het lig-

gen en daar ik niet graag zooveel geld in huis heb, besloot ik, om het maar vast te gaan betalen.'

'Zoo,' zei Karel, blij verrast door de laatste woorden; 'dus is het eigenlijk uw tijd nog niet om te betalen?'

'O neen, mijnheer, ik hoef het pas op den eersten Mei te storten; maar wat moet ik voor die paar maanden met het geld doen? Ik heb er maar oppassen aan, en daarom betaal ik liever nu. Is de notaris niet meer op 't kantoor?'

Zonder antwoord te geven op deze laatste vraag, hernam Karel:

'Dus u behoeft eigenlijk pas met Mei te betalen? Dan bent u er wel vroeg bij. Het gaat zeker niet kwaad met de zaken tegenwoordig?'

'Neen, het is ons de laatste jaren niet tegengeloopen. Maar is de notaris...?'

'Jawel, de notaris is wel in zijn kamer, maar hij heeft het tegenwoordig kolossaal druk. Ik vrees, dat hij u niet zal kunnen ontvangen. Wil ik hem het geld even brengen?'

De man weifelde een oogenblik, eer hij antwoordde. Toen zei hij:

'Ik betaal het hem liever zelf, mijnheer, maar - als het niet anders kan, zal het wel moeten. Hier is het geld.'

Verploeg haalde een taschje uit zijn binnenzak en telde Karel de bankbriefjes voor. Met glinsterende oogen nam deze ze aan en begaf

er zich mee naar de kamer van den heer Verlaan. Daar nam hij een kwitantie en vulde die in. Doch toen hij er den naam van den notaris onder zou zetten, aarzelde hij. Hij wist, dat die daad niet alleen slecht was, maar dat zij hem zelfs voor den strafrechter kon brengen. Op het zetten van een valsche handteekening staan vele jaren gevangenisstraf. Werd zijn misdrijf ooit ontdekt, dan was zijn goede naam voor altijd verloren en ook die zijner ouders zou door het slijk worden gesleurd. Zouden zij zulk een groote schande kunnen overleven? Karel huiverde. Nog steeds zat hij over het papier heengebogen met de penhouder in de hand. Hij kon er niet toe besluiten, de daad te begaan. Maar toen bedacht hij, dat de kans op ontdekking toch eigenlijk gering was. Immers, de notaris verwachtte het geld niet vóór den eersten Mei en zou er dus boer Verploeg niet om manen; en over vier weken zou hij examen doen. Als hij dan slaagde, zou hij alles aan zijn vader bekennen en hem om geld vragen. Dan kon hij het weer in orde brengen. En nu zou hij met dat geld gered zijn.

Bevend schreef hij den naam van den notaris onder de kwitantie. Hij stak het geld in zijn jaszak, en ging naar het kantoor terug. Hij voelde, dat hij doodsbleek werd. Een rilling liep hem langs den rug. Nog enkele seconden, - en dan was het gebeurd, dat wist hij. Niets kon het dan meer ongedaan maken! De gevangenis wachtte

hem! Toch stond zijn besluit vast. Hij speelde hoog spel, daarvan was hij overtuigd, maar - de inzet was de liefde zijner ouders, naar hij meende.

‘Hier is de kwitantie,’ zeide hij. ‘De notaris doet u zijn complimenten en verzoekt u, hem te excuseeren. Hij heeft het op 't oogenblik overlopend druk.’

‘Dank u,’ zei de boer, terwijl hij de kwitantie doorlas. ‘Kijk,’ vervolgde hij, ‘dat is nu de eerste keer in de twintig jaren, dat ik hier de rente kom betalen, dat de notaris een leesbare handteekening schrijft. Wilt u wel gelooven, dat ik zijn naam nog nooit heb kunnen ontcijferen?’

‘Is het waar?’ zei Karel, terwijl hij opnieuw rilde.

‘Ik wist natuurlijk, wat er stond, mijnheer, - maar lezen, neen, dat kon ik niet. Nu, dag mijnheer, gezondheid!’

‘Dag Verploeg. Wel thuis!’ zeide Karel.

Zoodra Verploeg vertrokken was, veegde Karel zich het klamme zweet van het voorhoofd, en het duurde geen vijf minuten, of hij had berouw over zijn daad. Een hevige angst maakte zich van hem meester. Hij sprong op en liep naar de voordeur, om te zien, of hij Verploeg nog kon terugroepen. Doch hij zag hem nergens.

Met knikkende knieën keerde hij terug en het duurde geruimen tijd, eer hij zich eenigs-

zins hersteld had.

‘Als het maar niet uitkomt,’ fluisterde hij angstig. ‘O, dat zou verschrikkelijk zijn! Wat ben ik begonnen!’

Hij verliet het kantoor en liep de straat op, om naar zijn kamer te gaan. Maar hij liep met neergeslagen oogen. Hij had een gevoel, alsof iedereen het hem kon aanzien, wat hij gedaan had. Het gezicht van een politieagent deed hem hevig schrikken. Verbeelde hij het zich, of was het toeval, dat die agent hem zoo scherp aanzag? Karel sloeg zijn oogen neder. ‘Gekheid!’ mompelde hij een oogenblik later. ‘Ik maak mij angstig voor niets. Die agent *kan* het immers niet weten? Laat ik mij nu niet zoo bespottelijk bang maken voor niets. 't Kan immers onmogelijk uitkomen? De notaris verwacht geen geld vóór den eersten Mei, en Verploeg is een eenvoudige boer, die wel niet op de gedachte zal komen, dat de handteekening valsch is. Maar àls dat ook gebeurde, dan - wist ik geen raad! Dan - dan was ik liever dood!’

Karel kwam thuis, maar hij had geen eetlust. Het geld borg hij zorgvuldig weg.

's Middags op het kantoor was hij ook verre van rustig. Onophoudelijk schoof hij op zijn kruk heen en weer, telkens als de deur opening, schrok hij. Hij was blij, toen de klok eindelijk vier sloeg en hij vertrekken kon.

's Avonds stak hij het geld bij zich en begaf

zich naar het café. Zoodra Wachstein hem zag, kwam hij met zijn gewonen lach naar hem toe.

‘Uw dienaar, mijnheer Van den Berg,’ zei hij. ‘Hebt u de rekening nagezien?’

Deze laatste woorden werden zóó zacht gezegd, dat zij voor anderen onverstaanbaar waren.

Karel antwoordde niet, doch liep regelrecht naar het kantoor, waarheen Wachstein hem volgde.

‘Ja,’ zei hij, toen hij de deur achter zich gesloten had, ‘ik heb de rekening nagezien, en ik ben er zeker van, dat u mij alles bijzonder duur aangerekend hebt. Mij dunkt, de helft was ook genoeg geweest.’

‘Is het waar?’ vroeg Wachstein op schijnbaar vriendelijken, maar inderdaad sarrenden toon. ‘Dat spijt mij, want ik ben er werkelijk van overtuigd, dat ik u als vriend behandeld heb. Nee, ik kan geen cent laten vallen. En hoe staat het nu met de betaling?’

Zonder een woord te spreken haalde Karel het geld te voorschijn en betaalde, wat hij schuldig was.

‘U wilt mij hiervoor wel een kwitantie geven,’ voegde hij daarop den verbluften kastelein toe.

Deze wist niet beter te doen, dan zwijgend een buiging te maken. Het zien van zooveel geld vervulde hem blijkbaar met eerbied voor den schijnbaren eigenaar. Hij schreef de kwitantie en gaf haar aan Karel.

‘Ik hoop, mijnheer Van den Berg, dat u mij...’

Doch Karel luisterde niet meer. Zoodra hij de kwitantie ontvangen had, verliet hij het gebouw, om - er nooit weer terug te keeren.

Hij ging naar zijn kamer en trachtte te studeeren. Maar het was, alsof de letters voor zijn oogen op en neer dansten. Onophoudelijk dacht hij aan hetgeen hij gedaan had. Hij wist, dat hij diep gezonken was. ‘Rijp voor de gevangenis!’ klonk het telkens in zijn binnenste; doch hij trachtte die stem te smoren, en hoopte... op zijn examen.

VI.**Aan lager wal.**

's Anderendaags zat Karel als gewoonlijk met de overige klerken aan den lessenaar, maar hij was somber en afgetrokken. Wel honderdmaal in een uur dacht hij: 'Zou het uitkomen?' Doch even dikwijls poogde hij zijn vrees van zich te zetten en zich wijs te maken, dat dit een onmogelijkheid was. Soms zelfs spande hij al zijn krachten in, om zijn somberheid van zich af te schudden en mengde hij zich met een grap in het algemeene gesprek. Maar telkens als er aan de deur geklopt werd, schrikte hij op en werd hij doodsbleek. Ieder oogenblik meende hij Verploeg te zullen zien binnenkomen.

Doch wie beschrijft zijn schrik, toen hij om ongeveer elf uur Verploeg werkelijk zag verschijnen! De pen viel hem uit de trillende vingers, zoodat het vel papier dat hij juist had volgeschreven, één en al inktvlek werd; en als door een giftigen adder gebeten vloog hij overeind.

'Verploeg!' stotterde hij.

'Juist mijnheer, ik ben Verploeg,' sprak het boertje met een glimlach, die van niet weinig

voldoening getuigde. ‘En ik kom u vragen, of mijnheer de notaris *nu* thuis is.’

Hij drukte sterk op het woordje nu.

Karel behoefde geen antwoord te geven, want op hetzelfde oogenblik werd de kamerdeur geopend en trad de heer Verlaan het kantoor binnen.

‘Ha, Verploeg!’ riep hij uit. ‘Gaat het u nog altijd goed? Wilt u mij maar volgen?’

Meer dood dan levend zag Karel hen beiden in de andere kamer verdwijnen. Geen oogenblik twijfelde hij er aan, of alles zoo nu ontdekt worden. Hij was verloren, reddeloos verloren!

Tot zijn groote verbazing echter werd hij niet binnengeropen. Na een kwartier ongeveer liet de notaris Verploeg uit, hem nog eenige vriendelijke woorden toevoegend. Maar nauwelijks was Verploeg vertrokken, of de heer Verlaan zeide:

‘Van den Berg, wilt u even met mij meegaan?’

Met knikkende knieën gehoorzaamde Karel, en bleef met neergeslagen oogen wachten.

‘Karel, ken je deze kwitantie?’ klonk het streng. ‘Is het waar, dat zij van jouw hand is?’

Een enkele blik overtuigde hem, dat het de valsche kwitantie was.

‘Vergiffenis, mijnheer, spaar mijn ongelukkige ouders!’ smeekte hij, terwijl hij voor den notaris op de knieën viel.

‘Moet je dat verzoek tot *mij* richten?’ vroeg

de heer Verlaan op harden, ijzigen toon. ‘Was het niet *jouw* plicht, je goeie ouders voor schande te bewaren?’

Karel boog het hoofd. Hij wist, dat hij dit verwijt verdiend had.

‘Ik heb het niet gedaan om te stelen, meneer,’ zeide hij zoo zacht, dat de notaris het nauwelijks kon hooren. ‘Mijn bedoeling was alleen, het te leenen, totdat ik examen zou hebben gedaan. Dan had ik mijn vader willen vragen, om mijn schulden te betalen en alles ongedaan te maken. Ik dacht, dat het bijna onmogelijk was, dat het ontdekt zou worden. O meneer, wat ben ik ongelukkig!’

‘Dat ongeluk heb je aan jezelf te wijten. Indien je beter naar den raad van je ouders geluisterd had, zou het nooit zoo ver gekomen zijn met je. Thans is je leven verwoest - door je eigen schuld, en de gevangenis wacht je. Het maken van een valsche handteekening wordt gestraft met...’

‘Genade, meneer, o, heb genade! Ik smeeek het u niet voor mijzelf, maar voor mijn ouders, die toch al zoo ongelukkig zullen zijn, als ze hooren, wat ik gedaan heb, en die het niet zullen overleven, als ik in de gevangenis kom. Voor hen smeeek ik u om genade, meneer, niet voor mijzelf. Ik weet, dat ik het niet verdiend heb. O, spaar mijn ouders! Zij zijn zoo goed!’

‘Sta op, Karel, en luister! Je behoeft mij niet

te vragen, of ik je ouders sparen wil, want ik heb dit reeds gedaan...'

'O meneer, dank u, dank u!' riep Karel ontroerd uit, terwijl hij trachtte de hand van den notaris te grijpen.

'Ik zeg, ik heb het reeds gedaan, want hoe ik ook schrok, toen Verploeg mij mededeelde, wat er gebeurd was, toch heb ik den man daarvan niets laten merken en hem gezegd, dat je werkelijk op mijn last aldus gehandeld had. Ik heb hem echter een nieuwe kwitantie gegeven en zal deze in de kachel werpen.'

De notaris voegde de daad bij het woord.

'Ziedaar, thans is *het bewijs* van je schuld vernietigd, en kan niemand een vervolging tegen je instellen. Het is om de jarenlange vriendschap voor je vader, dat ik dit doe. Doch vergeet niet, dat alleen het bewijs van je misdaad vernietigd is; *de daad* zelf kan nooit ongedaan gemaakt worden, en levenslang zul je de herinnering daaraan bij je omdragen. Het is ook die daad, welke het mij onmogelijk maakt, je langer op mijn kantoor te houden. Het is mijn vaste overtuiging, dat alleen een strikt eerlijk man notaris mag wezen; en al was je mijn eigen zoon, dan zou ik je na het gebeurde niet langer op mijn kantoor kunnen dulden. Van dit oogenblik af ontsla ik je uit mijn dienst, en ik zal dat heden nog aan je vader mededeelen. Arme man! Wat heb ik een medelijden met hem!'

‘Och meneer, doe dat niet!’ smeekte Karel.

Doch de heer Verlaan viel hem in de rede met de woorden:

‘Mijn besluit is onherroepelijk. Er is reeds een telegram aan je vader afgezonden en nog heden middag verwacht ik hem hier.

Wat ik gedaan heb, deed ik uit achting voor mijn vriend; maar evenzoo acht ik het mijn plicht, hem met het gebeurde in kennis te stellen. Ga dus naar je kamer, en wacht daar de komst van je vader af. Het zal een droevig wederzien zijn, Karel.’

De jongeman barstte, door schaamte en berouw verteerd, in tranen uit.

‘Wat heb je met het geld gedaan? Heb je het nog?’

‘Gedeeltelijk,’ sprak Karel. ‘Ik heb er een schuld mee afbetaald.’

De heer Verlaan stond op.

‘Geef mij een hand, Karel, want wij zullen elkander niet wederzien, niet spoedig althans. Vaarwel, en... beter je!’

Karel kon geen woord zeggen.

Zijn stem weigerde den dienst. Hij verliet het gebouw door een andere deur en haastte zich naar zijn kamer.

Thuisgekomen was zijn eerste werk een spoorboekje te nemen en dat zorgvuldig te bestudeeren. Daarna ging hij aan tafel zitten en schreef een langen brief.

Blijkbaar was hij zeer ontroerd, want onophoudelijk vielen er tranen op het papier; en meer dan eens hield hij met schrijven op, om het uit te snikken. Eindelijk was zijn brief klaar. Hij deed het papier in een enveloppe en schreef daarop het adres van zijn vader. Toen verkleedde hij zich en vulde zijn koffertje met alles, wat iemand op reis noodig kan hebben. Daarna stak hij, hoewel met grooten tegenzin, de rest van het gestolen geld in zijn zak, en verliet, met den koffer in de eene en de vioolkist in de andere hand, het huis. Den brief liet hij op tafel liggen. Hij ging regelrecht naar het station, nam een kaartje naar Brussel, en een oogenblik later zat hij in den trein.

Toen enkele uren later de bedroefde vader, gebroken door het leed, hem door zijn eenigen zoon aangedaan, de kamer binnenkwam, om dien verloren zoon, niettegenstaande al diens tekortkomingen, aan zijn hart te drukken, vond hij de kamer verlaten en zijn jongen voor altijd vertrokken. Slechts een brief lag er, om hem te zeggen, hoe Karel uit schaamte en wanhoop naar een ander land was gevluht, omdat hij het verdriet van zijn vader en de tranen van zijn lieve moeder niet kon aanzien. Dáár zou hij een nieuw leven beginnen om nooit, nooit meer van den goeden weg af te dwalen, wat er ook mocht gebeuren. De brief was één wanhoopskreet en eindigde met een roerende bede om vergiffenis...

Naar ziel en lichaam gebroken keerde de heer Van den Berg naar Zeewijk terug, waar hij met angstige spanning werd verwacht. Helaas, helaas! Welk een verslagenheid brachten zijn aarzelende, hakkelende woorden te weeg. Heete tranen werden er dien nacht geschreid, maar ook menig stil gebed klom omhoog tot den Almachtige, waarin Hem gesmeekt werd te waken over den armen, afgedwaalden zoon!...

En waar was Karel? Was hij misschien reeds weer op den terugweg, om zich voor zijn ouders op de knieën te werpen en hun om vergeving te smeeken?

Neen, Karel was te Brussel, waar hij zijn intrek genomen had in een hotel, om er den nacht door te brengen. Na een onrustigen slaap stond hij op en spoedig ging hij de straat op, om te zien of het geluk hem dienen wilde, om een betrekking te vinden. Hoewel hij zich diep ongelukkig voelde over hetgeen er gebeurd was en er ontzettend verdriet van had, dat zijn wangedrag hem gedwongen had te vluchten, toch ging hij vol moed de toekomst in. Hij twijfelde er geen oogenblik aan, of hij zou spoedig een betrekking vinden, die hem in staat zou stellen, zijn brood te verdienen. In de eerste plaats zou hij trachten, in aanraking te komen met musici; want zoo ooit, dan was nu de tijd voor hem gekomen, zich aan de kunst te wijden.

Vooraf had hij in zijn hotel eenige adressen

gevraagd. Thans ging hij, met zijn vioolkist in de hand, de stad in, om de hem genoemde personen te bezoeken. Met veel moeite vond hij eindelijk het huis van den beroemdste onder al die groote mannen en het toeval was hem in zooverre gunstig, dat hij dezen thuis trof en bij hem toegelaten werd.

Het was een oud man met grijze haren. Vriendelijk kwam hij den eenigszins verlegen Karel tegemoet.

‘Wien heb ik de eer te spreken?’ vroeg hij, nadat hij zijn bezoeker een stoel aangeboden had.

Karel kleurde tot achter de ooren, toen hij zeide:

‘Mijn naam is Charles de la Montagne, mijnheer.’

Hij schaamde zich zijn waren naam te noemen en sprak hem daarom in het Fransch uit.

‘En wat is er van u verlangen, meneer De la Montagne?’ klonk het op vriendelijken toon.

‘Meneer, het... het noodlot dwingt mij, in mijn eigen onderhoud te voorzien; en daar men mij steeds gezegd heeft, dat ik - dat ik goed viool speel, zou ik - wenschte ik uw medewerking in te roepen, om - als dat kon - voor het publiek...’

‘Ah zoo, dus u zou een concert willen geven?’

‘Ja juist meneer. Ik geloof wel, dat mijn bekwaamheden...’

‘Zoo, zoo, - en is u al eens meer in het publiek opgetreden?’

‘O ja, meneer, en toen heb ik veel succes gehad.’

‘Waar was dat?’

‘In Amsterdam, meneer.’

De oude heer scheen een oogenblik na te denken. Eindelijk zeide hij:

‘Ik herinner mij niet, uw naam als violist ooit gehoord te hebben. Doch - ik zie, dat u uw viool medegebracht hebt. Zoudt u misschien bereid zijn, mij iets voor te spelen? Dan zal ik u gaarne mijn oordeel zeggen en zoo mogelijk u bij uw eerste optreden alhier behulpzaam zijn.’

‘Heel graag, meneer,’ antwoordde Karel, terwijl hij zijn viool uit de kist nam en haar begon te stemmen. Daarna speelde hij een van de moeilijkste, maar tevens van de mooiste stukken, die hij kende, en hij speelde het zoo goed als hij kon. Toen het stuk uit was, was hij er van overtuigd, dat hij geen enkele fout had gemaakt, en dat hij het zelfs nog nooit zoo goed had gespeeld als dezen keer.

Hij wachtte dan ook met spanning af, wat zijn beroemde hoorder zeggen zou. Deze zeide echter geen woord. Hij had alleen onder Karels spel een paar malen goedkeurend geknikt en diens voordracht met belangstelling gevolgd. Zonder spreken ging hij nu naar een kast, en haalde daaruit na eenig zoeken een paar muziekstukken

te voorschijn, die hij Karel voorlegde.

‘Kent u dit?’ vroeg hij.

Karel zag ze met aandacht door.

‘Neen,’ sprak hij, ‘ik ken ze niet.’

‘Zoudt u ze dan eens willen spelen?’

‘Met genoegen, meneer.’

Nu was Karels spel natuurlijk minder goed, maar toch had hij gelegenheid genoeg, om te toonen, dat zijn technische vaardigheid niet gering was. Daarna gaf hij, op verzoek van den meester, nog een stuk naar eigen keuze ten beste.

‘Ik dank u, meneer De la Montagne. Ik heb nu genoeg gehoord, om mij een oordeel te kunnen vormen.’

Vol spanning zag Karel den ouden heer aan. Zou dat oordeel een vonnis zijn? Karel dobberde tusschen hoop en vrees.

‘Het spijt mij,’ vervolgde de kunstenaar, ‘dat hetgeen ik u zeggen zal, voor u een teleurstelling moet zijn. Ik heb werkelijk met veel genoegen, met bijzonder veel genoegen mag ik wel zeggen, geluisterd; en ik ben tot de overtuiging gekomen, dat uw aanleg zeer zeker meer dan gewoon is. Ik twijfel dan ook geen oogenblik, of bij goede leiding en ingespannen studie zal er een kunstenaar van u kunnen groeien. Uw voordracht is goed; en de toon, dien ge uit uw viool haalt, is werkelijk heel mooi. Doch uit uw heele spel blijkt, dat u onvoldoende leiding

hebt gehad. Ik acht het dan ook werkelijk mijn plicht, u het geven van een concert af te raden. Uw studiën zijn nog niet als voleindigd te beschouwen, en ik voel geen vrijheid, u bij de uitvoering van uw plan te helpen. Uw ervaring zou ongetwijfeld van droevigen aard zijn. Ik moet u dus mijn medewerking weigeren, doch - als leerling zal ik u gaarne met raad en daad bijstaan. En als zoodanig zou ik werkelijk trotsch op u zijn en u een schoone toekomst durven voorspellen. Ik hoop, dat u het mij niet kwalijk ntemt, dat ik u zoo ronduit mijn oordeel zeg?’

Karel stond op.

‘Integendeel, meneer,’ zei hij teleurgesteld en verdrietig, nu hem zoo opeens zijn grootste illusies ontnomen werden. ‘Ik dank u wel zeer voor uw geduld en voor uw openhartigheid. Ook zou ik heel graag gebruik maken van uw aanbod, mij les te geven; doch zooals ik u reeds zei, ben ik verplicht, in mijn eigen levensonderhoud te voorzien. Ik betuig u nogmaals mijn hartelijken dank, meneer.’

Teleurgesteld en bezorgd keerde Karel naar zijn hotel terug, en in de somberste stemming bracht hij den dag verder op zijn kamer door.

Eindelijk besloot hij, den volgenden dag bij een anderen musicus zijn geluk te beproeven, doch veel succes stelde hij zich daarvan niet voor. Hij was er van overtuigd, dat de oude heer de waarheid had gesproken.

En zoo was het ook. Iedereen prees zijn spel en van zijn aanleg koesterde men groote verwachtingen voor de toekomst, doch - hij was nog slechts een leerling, meer niet.

Tegen wil en dank zag Karel zich dus genoodzaakt, op andere wijze in zijn onderhoud te voorzien; doch hoe? Eén ding begreep hij reeds. Wát hij ook werd, altijd zou hij zich moeten verminderen; en meer en meer zag hij in, dat het uit was met het goede leven.

Hij was nu niet meer de zoon van notaris Van den Berg van Zeewijk; neen, hij was nu slechts een zwerveling in den vreemde, zonder ouders, zonder vrienden, en - zonder geld. Want zijn verblijf in het hotel had hem al vrij wat gekost. Het betrekkelijk kleine bedrag, waarover hij bij zijn aankomst te Brussel kon beschikken, was al onrustbarend ingekrompen, en zou weldra geheel verbruikt zijn.

Karel begon zich meer en meer ongerust te maken over zijn toestand, en hij besloot, er zoo spoedig mogelijk verandering in te brengen. Zijn illusie, om als een beroemd kunstenaar weer in Nederland terug te keeren, moest hij prijs geven en zich met minder tevreden stellen. Hij zou de viool in het hotel laten en een betrekking als klerk op een of ander kantoor zien te krijgen.

Vol moed ging hij opnieuw de stad in. Doch nu waren zijn ervaringen nog veel droeviger dan

eerst, want het bleek hem al spoedig, dat men hem niet vertrouwde. Waren sommigen al geneigd, aangemoedigd door zijn beschaafde manieren en zijn fatsoenlijk uiterlijk, om hem als klerk aan te nemen, zoodra zij vernamen, dat hij een vreemdeling was in het land, die geen enkel adres kon opgeven, waar men inlichtingen omtrent hem kon krijgen, was daar geen sprake meer van en maakte men zich zoo spoedig mogelijk van hem af. Een kantoor was er zelfs, waarvan de directeur ronduit zei:

‘Neem mij niet kwalijk, meneer, maar ik vind het vreemd, dat u hier zonder ook maar één bloedverwant of kennis te hebben, rondzwerft om een betrekking te zoeken, en dat nog wel in een vreemd land en in een vreemde stad. U kunt wel een schurk wezen, die om een of ander misdrijf uit zijn vaderland heeft moeten vluchten. Pas maar op, dat de politie geen argwaan krijgt, want dan kon het wel eens vreemd met u afloopen. Ik zal van uw diensten geen gebruik maken, meneer!’

Zoo ging het vele dagen achter elkander, en elken avond kwam Karel mistroostiger in zijn hotel terug. Nog steeds had hij geen betrekking gevonden, - en zijn geld was bijna op. Met een bezwaard hart en een hoofd vol zorgen besloot hij het hotel te verlaten en zijn intrek te nemen in een kleine volksherberg, die hij ergens in een achterbuurt had gezien. En de hoop, om

als boekhouder of kantoorklerk geplaatst te worden, moest hij ook laten varen. Elke betrekking, hoe gering ook, moest hem nu welkom zijn. Immers, hij wist, dat hij voor nog hoogstens een week geld had; en als dat gebruikt was, wat moest hij dan beginnen? Dan bleef hem niets anders over, dan met zijn viool langs de huizen te gaan, en ... te bedelen!

Groote hemel! Was het dan zoover met hem gekomen?

Bij die gedachte barstte Karel in tranen uit, en met schaamte en berouw bedacht hij, dat dit alles zijn eigen schuld was. En als hij zich dan zijn goeden, eerlijken vader voorstelde, hoe die thans misschien over zijn schrijftafel gebogen zat in het hem welbekende kantoor, zijn schrijnend leed verbergend voor de huisgenooten, maar het daarom niet minder diep gevoelend; en als hij dan aan zijn lieve, lieve moeder dacht, die zoo trotsch was geweest op haar eenigen zoon, haar Karel, en die nu met bleeke wangen en doffe oogen wellicht in wanhoop de armen uitbreidde, om hem terug te roepen en aan haar hart te drukken; en als hij dan aan Lize dacht, zijn lieve zuster, en aan Ernst... o, dan had hij het willen uitgillen van ellende over zooveel verwoest levensgeluk! Maar zijn berouw kwam te laat!

Weldra was ook zijn laatste centime verteerd, en nog had hij geen betrekking gevonden. Hij

voelde zich diep rampzalig; hij had slechts te kiezen om òf den volgenden nacht onder den blooten hemel door te brengen, òf den kastelein om een kosteloos nachtverblijf te verzoeken. Hij besloot na lang weifelen tot het laatste, en met een blos van schaamte legde hij zijn toestand voor den man bloot en vroeg hem om een bed.

‘Wij zijn hier niet gewoon, menschen te logeeren, die niet betalen kunnen, vriend,’ kreeg hij niet zeer bemoedigend ten antwoord. ‘Als je nu niet zoo'n groote mijnheer was, zou ik misschien wel raad voor je weten, maar...’

‘Hoe bedoelt u dat?’ viel Karel hem haastig in de rede, daar hij vast besloten was, thans alles aan te nemen, wat hem aangeboden werd.

‘Dat zal ik je zeggen,’ hernam de waard, die nog zoo kwaad niet was. ‘Zooals je misschien wel weet, is het de volgende week hier kermis; en voor die gelegenheid heb ik iemand noodig, die goed piano speelt, voor dansmuziek, weet je. Indien je lust hebt dan elken middag en avond te spelen, wil ik je graag tot zoo lang logies geven en bij je vertrek nog een flinke fooi. Maar zooals ik zei, je zult er geen lust in hebben, vrees ik.’

Karel weifelde een oogenblik, eer hij sprak. Het baantje, dat hem nu werd aangeboden, was hem werkelijk al te vernederend; en al de trots, dien hij nog van vroeger dagen had overgehouden, kwam er tegen in verzet. Kermismuzi-

kant! Dat was dan alles, wat van zijn illusies overgebleven was. Wat was hij diep gezonken!

Maar toch zag hij zich door den nood gedwongen, het aanbod niet af te wijzen, hoezeer hij zich ook schaamde.

‘Ik zal het doen,’ zei hij met neergeslagen oogen tot den kastelein, die hem met medelijden aanzag. Deze had wel gemerkt, dat een jongmensch met zulk een fatsoenlijk voorkomen en zulke beschaafde manieren niet in zijn herberg thuis hoorde en evenmin voor een betrekking als deze in de wieg was gelegd; en hij dacht dan ook niet anders, of Karel was om niet veel goeds uit zijn land gevlucht. Doch hij had medelijden met hem en het deed hem plezier, dat hij hem een weinig kon voorthelpen.

En Karel was blij, dat hij, al was het dan ook op dergelijke wijze, althans gedurende eenige dagen voor bedelen behoed bleef. Natuurlijk besteedde hij de dagen, die nog voor hem lagen, met uit te zien naar iets beters; doch vergeefs.

Zoo kwam de kermisweek. Elken dag was Karel aan de piano te vinden, waar hij de muziek van twee krassende violen moest begeleiden, die bespeeld werden door dronkaards van den eersten rang. Karel walgde van hun ongebonden levenswijze, en van de laffe praatjes, waarmede zij hem eerst lastig vielen; en hij stak dat volstrekt niet onder stoelen of banken. Het gevolg daarvan was, dat zijn collega's hem spoedig aan

... toen Karel na eenigen tijd zijn nieuw uitgevonden muziek ten gehoor bracht.

zijn lot overlieten en er zich alleen toe bepaalden, hem af en toe te beschimpen.

De beschaafde pianist, die tevens blijken gaf, groote bekwaamheden in 'zijn vak' te bezitten, trok echter niet weinig de aandacht der bezoekers; en meer dan eens wilde de een of ander hem trakteeren. Karel bleef echter standvastig en weigerde steeds, een borrel aan te nemen. Eenmaal wilde iemand hem zelfs een fooi geven; doch doodsbleek was Karel achteruit gesprongen, en het geld, dat hij reeds in de hand had, had hij tegen den grond geworpen. Dit werd hem niet weinig kwalijk genomen, maar - Karel kon niet anders. Een fooi te krijgen was hem al te vernederend. De kastelein echter, die nog nooit zulk een goeden pianist had gehad, was zeer met hem ingenomen en behandelde hem beleefder, dan hij tegenover muzikanten gewoon was.

Zoo liep de kermis al bijna ten einde, en Karel bedacht met zorg, wat verder zijn lot zou zijn.

Op een middag, toen er een kleine pauze gehouden werd, en hij in gedachten verzonken voor de piano zat, voelde hij zich vrij ruw op den schouder kloppen. Zich omkeerend, zag hij een man achter zich, in wien het niet moeilijk viel, dadelijk een zoogenaamden directeur van de een of andere kermistent te herkennen. De man droeg een zeer licht grijs costuum, met een ver-

bazend laag uitgesneden vest, waarop een zware gouden horlogeketting en een lorgnet bengelden. Aan zijn vingers schitterden een aantal gouden ringen, en op zijn dik, rood hoofd stond schuin een grijze, hoge hoed. Het meest werd echter Karels aandacht getrokken door 's mans neus, die zóó blauw van kleur was, als hij nog maar zelden had gezien. De man moest beslist een dronkaard zijn.

‘Mijn compliment, meneer. Je speelt uitstekend!’ De man schreeuwde meer dan hij sprak. ‘Een borrel?’

‘Dank u,’ zei Karel kortaf.

‘Wat? Geen borrel?’ schreeuwde het heerschap. ‘Hoe is 't mogelijk! Nu, kastelein, geef mij er dan maar een!’

En zich weer tot Karel wendend, vervolgde hij:

‘Ik zoek een pianist, weet je, voor mijn theater. Ik ben meneer Hamilton, de eigenaar van het beroemde specialiteiten-theater, - je zult het wel kennen?’

‘Ik heb niet de eer, meneer Hamilton.’

‘Wat?’ riep de directeur in de grootste verbazing en bijna met verontwaardiging uit. ‘Kent u mijn theater niet? Hoe is 't mogelijk! 't Is beroemd, meneer, wereldberoemd. 't Is bijna het grootste theater van de geheele kermis! Maar enfin, dat hindert ook niet. Kastelein, nog eentje! Ik wou je maar zeggen, dat ik een pianist

noodig heb; en daar je werkelijk goed speelt, wil ik je aan mijn theater verbinden. Ik ben van plan eerst België, dan Frankrijk en Duitschland, en later Nederland af te reizen, en als je wilt, kun je de reis meemaken! Een mooie betrekking, hoor, al zeg ik het zelf. Nu, hoe is het? Heb-je zin of niet?’

De laatste woorden werden niet op bepaald vriendelijken toon uitgesproken, waarvan de oorzaak misschien wel was, dat Karel het voorstel van den theater-directeur volstrekt niet met opgetogenheid had aangehoord, hetgeen duidelijk op zijn gelaat te lezen stond.

Kermisreiziger! En de man, die voor hem stond, blijkbaar een ruwe dronkaard, zou zijn heer, zijn meester worden, wien hij voortaan naar de oogen moest zien. Het was verschrikkelijk, maar - hij had geen keus. Hij moest nemen, wat hem geboden werd, of - gaan bedelen.

‘Welk salaris geeft u?’ vroeg hij na lange aarzelings.

‘Salaris naar bekwaamheid!’ schreeuwde de directeur. ‘Ik betaal mijn sujetten goed, al zeg ik het zelf, maar ik moet eerst weten, wat je kunt. Speel je viool ook?’

Karel knikte bevestigend.

‘Kun je ook kunstjes op een of ander instrument, die de menschen graag zien? Hoe meer bekwaamheden, hoe grooter salaris, natuurlijk!’

Een blos van schaamte overtoog Karels gelaat.

‘Kunstjes ken ik ook,’ zei hij zacht, ‘maar niet veel.’

‘Zoo? Welke dan? Of kom liever maar eens bij mij in het theater, dan kunnen we hooren, wat je kunt. Mijn inrichting staat vlak voor het stadhuis. Kom je?’

‘Ik zal komen,’ antwoordde Karel.

‘Mooi, dat is dan in orde. Dinsdag breken wij op, om naar Gent te gaan. Kom dus vóór dien tijd. Hoe is je naam?’

‘Ik heet Charles de la Montagne.’

‘Adieu dan! Tot ziens!’

Den volgenden morgen begaf Karel zich met zijn viool naar de plaats, waar het groote, beroemde specialiteiten-theater van den heer Hamilton moest staan, doch hij zag niets anders dan een vuile, houten tent, waarachter een paar groote kermiswagens, die blijkbaar dienden tot woonplaats van den deftigen directeur en zijn wereldberoemd gezelschap. Met afkeer ging Karel de tent binnen, waar hij door den directeur en diens ‘sujetten’ ontvangen werd. Het troepje, waarmede hij thans kennis maakte, zag er vies en vrij onooglijk uit, en Karel schaamde zich, dat hij zich bij zulke menschen moest aansluiten.

‘Ha, daar hebben we onzen Charles, den beroemden toonkunstenaar!’ riep de directeur op zijn gewonen schreeuwerigen toon. ‘Kom binnen,

dan zal ik je voorstellen. Deze twee dames zijn de gezusters Lilly, onovertroffen luchtkunstenaresen; hier heb je Ira Addok, de Afrikaansche slangenbezweerster; deze dame is Mademoiselle Louise, de alom bewonderde en gracieuse danseres, dáár de heeren Carlo, uitstekende acrobaten, die al door de machtigste vorsten van Europa zijn toegejuicht, en ten slotte monsieur Pierre, de grootste goochelaar van deze eeuw. Geen gezelschap dus, waarvoor je je behoeft te schamen, zooals je ziet. En laat nu eens hooren, wat je kunt.'

Karel nam zijn viool en begon een van zijn mooiste stukken te spelen, maar - zijn spel scheen niet bijzonder in den smaak van zijn hoorders te vallen. Zij keken elkander althans veelbeteekenend aan en haalden lachend de schouders op. Hij had zijn stuk nog niet eens uitgespeeld, toen de directeur hem toeschreeuwde:

'Dat heb ik nu al gehoord! Doe nu eens iets anders; laat me nu eens echte kunst hooren.'

'Echte kunst?' herhaalde Karel in de grootste verbazing. 'Mij dunkt, dat dit echte kunst was.'

'Dwaasheid, mallepraat!' riep de directeur. 'Ik moet kunst hebben! Kun-je bij voorbeeld geen bekend deuntje spelen met den rug van je strijkstok of met een wandelstok? Dat noem ik het ware, en dat hoort het publiek graag!'

'Met een wandelstok?' riep Karel geërgerd uit. 'En noemt u dat kunst? Neen, mijnheer, met

zulke kunstenmakerij houd ik mij niet op!’

‘Dat is jammer, want dan kan ik je niet gebruiken,’ schreeuwde de directeur. ‘Van zulke sentimenteele stukjes, als jij speelt, zijn de menschen niet gediend; zij willen wat zien voor hun geld. En daar hebben ze gelijk aan.’

‘Natuurlijk!’ riepen de specialiteiten in koor. Ze vonden toch al, dat Karel niet iemand was, die onder hen thuis hoorde.

Karel begreep, dat zelfs deze onaanzienlijke betrekking voor hem verloren zou gaan en dat hij gebrek zou lijden, als hij zich niet in de omstandigheden schikte. Daarom zei hij:

‘Maar ik zal het wel kunnen leeren, denk ik. Mag ik uw rotting even hebben, om het te probeeren?’

‘Met plezier!’

Werkelijk gelukte het Karel, met zijn vreemden strijkstok een bekend wijsje te spelen, en na zich eenige minuten geoefend te hebben, ging het hem zelfs al vrij vlug van de hand. Zijn hoorders waren er opgetogen over.

‘Uitstekend!’ riep de directeur uit. ‘Je bent waarlijk een kunstenaar van den eersten rang. Zou je het ook met een gewone Goudsche pijp kunnen doen? Dat heb ik eens in mijn jeugd gezien; en wil je wel gelooven, dat die man uitbundig werd toegejuicht? ’t Was dan ook een lust om te zien. Eerst speelde hij met den steel van de pijp, maar toen die midden in het spel

brak, behielp hij zich doodeenvoudig met den kop! 't Was prachtig!

‘Och, zoo iets zal ik in een paar dagen ook wel kunnen leeren,’ zeide Karel, en zich opeens herinnerende, op welke manier hij thuis zijn tijd doodde, vroeg hij:

‘Hebt u wel eens flesschenmuziek gehoord?’

‘Flesschenmuziek?’ schreeuwde de directeur verrast. ‘Neen, wat is dat? Is het mooi?’

‘Geef mij maar een twintig flesschen, dan zal ik het u laten hooren,’ zeide Karel.

Dàt zou een verbazenden opgang maken, meende hij. Het eind van het examen was, dat Karel als wereldberoemd muziekkunstenaar aan het theater werd verbonden, en als kermisreiziger zijn tocht door het leven ging voortzetten.

VII.**Droevige dagen.**

's Maandags was het de laatste kermisdag. Het scheiden scheen moeilijk te vallen, want het dansen hield aan tot laat in den nacht. Karel moest bijna zonder rusten doorspelen tot de nieuwe dag aanbrak, zoodat hij een zucht van verlichting slaakte, toen eindelijk het laatste paar de herberg verliet. Doodmoe ging hij naar bed, om rust te zoeken in den slaap, die nieuwe veerkracht aan het uitgeputte lichaam en vergetelheid aan de bedroefde ziel schenkt.

En aan beide had Karel behoefte. Het harde werken van de laatste dagen en nachten had te veel van zijn krachten gevergd; de arme jongen was dat niet gewend en daarbij kwam nog, dat hij zich hoe langer hoe ongelukkiger begon te voelen en de herinnering aan de begane fout hem met den dag meer kwelde. Voeg hierbij het treurige lot van den kermisreiziger - dan is het niet moeilijk te begrijpen, dat hij zich ellendig gevoelde, ellendig naar lichaam en ziel. Zijn eenmaal zoo schitterende oogen stonden dof

en strak, de frissche kleur van zijn gelaat was verdwenen en geen glimlach lag meer op zijn lippen. Karel gevoelde zich diep wanhopig.

Het was al laat in den middag, toen hij, uitgerust en ondanks alles wat moediger en opgewekter, wakker werd. Hij nam niet zonder hartelijkheid afscheid van den vriendelijken waard, die hem geholpen had, toen niemand zich ook maar het minste aan hem gelegen liet liggen, stak het eerlijk verdiende geld zorgvuldig in zijn zak en vertrok met zijn koffertje in de eene en de vioolkist in de andere hand naar het theater van den heer Hamilton.

Het gaf hem een aangenaam gevoel in het bezit te zijn van *zelfverdiend* geld; geld, dat hem eerlijk toekwam. Telkens overtuigde hij er zich van of het nog op dezelfde plaats zat, waar hij het geborgen had; en met een flauwen glimlach mompelde hij:

‘Ik zal er zuinig op wezen en alles wat ik missen kan, opsparen om het later aan - vader terug te zenden. O, dat zal heerlijk zijn, als ik eenmaal alles kan teruggeven, wat ik op dien ongelukkigen dag ge - gestolen heb. Dan zullen ze weten, dat ik toch nog niet zoo slecht ben, als zij nu wel van mij moeten denken.’

Zoo in gedachten verdiept, kwam hij op de plaats aan, waar voor eenige dagen het theater van den heer Hamilton stond; doch tot zijn verbazing merkte hij op, dat het thans reeds geheel

verdwenen was. Het was des morgens afgebroken en in de schuit opgeborgen, om naar Gent vervoerd te worden. Nu ontdekte hij echter de wagens, waarin de ‘troep’ verblijf hield; en met een niet te beschrijven gevoel van afkeer richtte Karel zijn schreden daarheen.

Niemand zou op de gedachte komen, dat deze keurig gekleede en voornaam uitzijende jonge man tot den troep van Hamilton behoorde.

Toen Karel het houten trapje opgeklommen en den wagen binnengestapt was, werd hij door den directeur luidruchtig begroet. Hij vond het heele gezelschap om een klein houten tafeltje gezeten, waarop een karaf met jenever stond. Elk ‘sujet’ had een glas voor zich.

‘Ha, daar hebben we Charles!’ schreeuwde de directeur, hem zonder op te staan zijn hand toestekend. ‘Welkom, ga zitten. Je bent laat; ik dacht al dat je niet meer komen zou; en, al zeg ik het zelf, dat zou jammer geweest zijn voor jou. Ga zitten, en doe alsof je thuis bent.’

De uitnoodiging om plaats te nemen mocht inderdaad wel herhaald worden, want Karel keek vruchteloos rond, zoowel naar een bescheiden plaatsje als naar iets, waarop hij zitten kon, wat niet weinig den lachlust van het heele gezelschap opwekte. Over het geheel was de ontvangst van de zijde der anderen verre van hartelijk en het werd Karel al spoedig duidelijk, dat hij alleen door den directeur als een welkome

gast beschouwd werd. Hij trachtte tevergeefs te ontdekken, wat daarvan de reden mocht zijn; weinig vermoedde hij, dat die alleen moest worden gezocht in de jalouzie, die gewoonlijk in dergelijke gezelschappen zulk een groote rol speelt. Kermisreizigers toch moeten leven van de toejuichingen van het pubiek; zoodra zij die verliezen, raken zij tevens hun broodwinning kwijt. Vandaar de verbeterde jalouzie, waarmee zij het handgeklap aanhooren, dat een hunner kunstgenooten ten deel valt. Hoe wreed doet het den minder begaafde, den zieke, den oude, begrijpen, dat zijn pogingen om het publiek te vermaken, mislukken en dat zijn tijd gekomen is om heen te gaan en - te gaan bedelen.

Was het wonder, dat vooral Karel met wantrouwende blikken werd aangezien; Karel, van wien allen als bij instinct begrepen, dat hij niet thuis hoorde onder hen; en die bij zijn 'examen' zoo duidelijk getoond had, handig en flink te zijn? Neen, hij was geen welkome gast en dat lieten zij hem duidelijk blijken. Niemand stond op, om hem een stoel te geven en niemand scheen van zins, een beetje op te schuiven.

'Ga maar op de tafel zitten, monsieur Charles!' zei Ira Addok, de slangenbezweerster. 'Een andere plaats is er niet, zooals je ziet, en dan kunnen we je allen goed bekijken.'

'Of buiten op het trapje!' riep een van de gezusters Lilly, onder het gelach van de anderen.

Karel beefde van verontwaardiging. Hoe verregaand lomp en onbeschaafd waren deze mensen! Zijn eerste gedachte was, hen allen den rug toe te keeren en, al was het dan ook bedelend met de viool in de hand, naar zijn vaderlijk huis terug te keeren. Doch schaamte weerhield hem. Neen, eerst wilde, hij toonen, dat zijn berouw innig en oprecht was en dat hij zijn leven gebeterd had.

‘Je gezondheid, monsieur Charles!’ riep Ira Addok, die bijzonder op hem gebeten scheen te zijn, terwijl zij haar glas ophief en het met een enkele teug ledigde: ‘Als je ééne been moe wordt, moet je maar op het andere gaan staan, dan kunnen ze om de beurt uitrusten.’

Deze spotternij verwekte een nieuw gelach, waarmede de directeur hartelijk instemde. Zijn roode kleur bewees duidelijk, dat er reeds menig glas geledigd was. De kermis was zeker niet onvoordeelig geweest.

Nu echter stond Pierre, de goochelaar, op en reikte hem een klein bankje toe, dat achter in den wagen stond. Deze Pierre was de eenige, die niet van ganscher harte met het gespot van de anderen had ingestemd; ja zelfs had hij Karel een oogenblik medelijdend aangezien. Had de verschijning van den net gekleeden jongen man wellicht pijnlijke herinneringen uit zijn eigen leven bij hem opgewekt?

‘Kom hier maar zitten,’ zei hij, terwijl hij wat

ruimte maakte. En glimlachend liet hij er op volgen:

‘Wij zijn zoo kwaad niet, als wij er wel uit zien.’

‘Wel neen, zeker niet!’ riep de directeur. ‘Wil je ook een glas? Pierre, geef eens een glaasje uit de kast.’

‘Nee, dank u, doe geen moeite,’ zei Karel beleefd maar tevens beslist. ‘Ik gebruik geen sterken drank.’

Opnieuw barstte een algemeen gelach uit.

‘Ha, ha, ha, een afschaffer!’ klonk het van alle kanten.

‘Nog nooit alhier vertoond!’ riep Ira Addok uit, den toon van den directeur nabootsende, als hij de menschen in zijn theater wilde lokken.

‘t Is waar ook!’ zeide de directeur. ‘Ik was het vergeten. Nu, des te meer schiet er over voor ons, en wij zijn er niet bang voor. Toe Carlo, schenk nog maar eens in, en ga dan de paarden ophalen. Het wordt tijd om op te breken.’

Een half uur later waren de paarden aangespannen en zette de stoet zich, onder veel bekijks van de stadsmenschen, in beweging. De voorste wagen werd bestuurd door Jean Carlo en bevatte de gezusters Lilly, de tweede door François Carlo, die door Ira Addok gezelschap werd gehouden, en de derde door Pierre, bij wien Karel zich aangesloten had. Pierre had echter,

althans gedurende den tocht door de stad, niet veel plezier van den nieuwen reisgenoot; want hoewel deze niemand in Brussel kende, schaamde hij zich om buiten te komen. Pierre scheen dat te begrijpen, hij deed althans geen moeite om hem naast zich te krijgen. Karel zat aan het kleine tafeltje met den directeur tegenover zich.

‘Ziezo,’ zeide de laatste, ‘nu zullen wij eens bespreken, wat er gedaan moet worden. Je hebt zeker nooit in een theater gespeeld?’

‘Neen, nooit.’

‘Dat dacht ik wel,’ hernam de directeur glimlachend. ‘Dat behoef je me eigenlijk niet eens te zeggen, en ik zal je niets vragen ook, hoor, wees maar niet ongerust. Ik ben volstrekt niet nieuwsgierig om te weten, wat - nu enfin, laat ik maar ronduit spreken, wat je er toegebracht heeft, om hier te komen.’

Karel balde woedend de vuisten. Durfde deze man hem beledigen?... Doch stil, hij had immers geen recht, zich beledigd te gevoelen? Was het dan niet volkomen waar, dat hij wegens diefstal zijn vaderland was ontvlucht?

‘Maak je maar niet boos, mijn waarde,’ vervolgde de heer Hamilton, die de heftige gemoedsbeweging bij Karel wel *moest* opmerken, ‘ik zeg je immers, dat ik niet nieuwsgierig ben. Het gaat me niets aan, wat je vroeger - wat er vroeger gebeurd is. Het is mij voldoende, als je

menschen weet te trekken. Heb je een clownspakje? Mij dunkt, dat het 't beste was, als je als clown optrad.'

'Als clown!' riep Karel met onverholen afkeer afkeer uit. 'Neen meneer, dat nooit!'

'Niet? Waarom niet?' vroeg Hamilton in de grootste verbazing.

'Omdat ik niet *wil!*' sprak Karel beslist.

'Maar hoe dan?'

'Ik zal spelen, zooals ik thans voor u zit.'

'Onmogelijk! Bepottelijk! Dan ben je immers het aankijken niet waard!'

'Ik kan het niet helpen,' zei Karel somber, 'doch als clown speel ik niet.'

'Nu, je kunt het probeeren, maar je zult zien, dat het niet gaat. Je moet door je grappen het publiek zien te trekken, anders komt het niet. Doch zie jij kans, om als *heer* door de wereld te komen, dan is 't mij goed. En nu nog iets. Het mannelijk personeel helpt natuurlijk bij alles wat er te doen is. Ik zeg je dat maar, omdat je straks bij het aanspannen van de paarden geen hand hebt uitgestoken. Je moet ook helpen met het opbouwen en afbreken van de tent, het verzorgen van de beesten, kortom, bij alles wat er gedaan moet worden. Mijn personeel moet van alle markten thuis wezen.'

'Maar dat is sjouwerswerk!' zei Karel met tegenzin. 'Daaraan ben ik niet gewoon,'

'Dat zal wel wennen,' klonk het antwoord.

‘Ik heb je niet aangenomen om den grooten meneer te spelen. Mocht dat je plan zijn, dan kan ik je eenvoudig niet gebruiken.’

De directeur verliet den wagen en liet Karel aan zijn gedachten over, die verre van aangenaam waren. Doch de ongelukkige jongen had geen keus. Hij kwam dan ook eindelijk tot het besluit, zich in het onvermijdelijke te schikken; en zoo begon dan voor hem een leven vol vernedering en zelfbeproeving. Hij trachtte zijn schaamte te overwinnen en deed alles, wat van hem gevergd werd. In een eenvoudig werkpak gekleed, hielp hij aan alles, wat er gedaan moest worden en zoo was hij spoedig, voor het uiterlijke althans, volkomen aan zijn confraters gelijk. Innerlijk echter maakte een groote somberheid zich van hem meester. Hij gevoelde zich diep ongelukkig en stortte menigen traan, als hij zich des avonds op zijn armoedig bed had uitgestrekt. Zijn levenslust was verdwenen.

Zoo kwam de avond van zijn eerste optreden. In een veel netter costuum, dan men in dergelijke theaters gewoon was, betrad hij het tooneel, om een paar nummers op de viool te doen hooren, doch een zeer matig applaus was hem het duidelijkste bewijs, dat dit publiek van goede muziek niet gediend was. Sommigen deden zelfs een gefluit en gesis hooren, om een einde aan zijn spel te maken.

Het volgende nummer was waarschijnlijk veel

belangwekkender, want op het affiche was aangekondigd:

‘Ira Addok, de Arabische Slangenbezweerster.’

Zoodra Karel het tooneel verlaten had, kwam de directeur met groote schreden op hem toe.

‘Heb ik het je niet gezegd?’ riep hij uit. ‘Ze vinden je het aankijken niet waard en daarom vraag ik je nu voor de laatste maal, of je als clown, als musicale clown wilt optreden of niet. Als je *niet* wilt, kan ik je niet langer gebruiken, daar kun je op rekenen. Ik ben niet van plan, om je den kost te geven voor niemendal.’

Karel hoorde deze woorden met neergeslagen oogen aan. Hij voerde een hevigen strijd in zijn binnenste.

‘Ik zal het doen,’ zei hij eindelijk zacht.

De directeur verliet hem, tamelijk boos. Maar nauwelijks was hij weg, of Pierre legde hem de hand op den schouder, en zei ernstig, bijna fluisterend:

‘Charles, ik weet wat het voor *jou* zeggen wil, om als clown op te treden. Niemand weet dat zoo goed als ik, omdat ik het ook ondervonden heb. Ik ben ook niet, die ik schijn en heb ook andere en betere dagen gekend. Maar geloof me, alleen als clown zul je succes hebben; de directeur heeft gelijk. Ik zal je morgen wel wat voort-

helpen en je kunt van mij wel een costuum leenen als je wilt. Het is gauw genoeg geleerd.'

Karel vatte de hand van den goochelaar, en aangedaan antwoordde hij:

'Ik dank je wel, Pierre; graag zal ik van je vriendelijk aanbod gebruik maken.'

'Afgesproken,' riep Pierre, 'maar nu moet ik weg, want het is mijn beurt, om kunsten te maken. Ah bah, wat een leven!'

Den volgenden avond trad Karel in zijn nieuwe rol op. Den geheelen dag had hij zijn best gedaan om een aantal flauwe grappen te leeren, die de menschen aan het lachen konden brengen - en hij had succes van zijn werk, want het publiek was opgetogen en juichte hem toe. Het vermoedde zeker weinig, hoe diep die grappige clown zich schaamde over alles wat hij deed. Zijn nieuwe rol gaf hem echter den troost, dat zijn dwaas costuum en zijn geverfd gezicht hem voor allen onkenbaar maakte. Dat was hem zelfs een troost te midden van al de vreemden, die hem omringden.

Zoo was Karel dus op en top een kermisreiziger geworden, die zich in niets van de anderen onderscheidde, en toch - bleef hij een vreemde eend in de bijt. Dat kwam, omdat hij zich geheel van de anderen terugtrok; hun ruwe, losbandige levenswijze kon hem niet bekoren en van hun onbeschaafde manieren had hij een afkeer. Bovendien was hij in een staat van moede-

loosheid en somberheid vervallen, die hem het liefst alleen deed zijn. Zaten de anderen in de herberg, dan zocht hij zijn toevlucht in den wagen; en keerde het gezelschap daarin terug, dan vluchtte hij dikwijls de stad uit, om buiten rond te dwalen. Dan dacht hij aan zijn ouders en lieve zuster, die hij door zijn wangedrag zoo diep ongelukkig had gemaakt, alsook aan zijn vriend Ernst, die zich zoo teleurgesteld en bedrogen moest voelen. Dan werd hem het hart dikwijls vol en barstte hij in tranen uit. O, had hij zich toch maar nooit aan het eigendom van een ander vergrepen!

Zoo trok Karel van stad tot stad, van dorp tot dorp en van land tot land. Niemand liet zich iets aan hem gelegen liggen en zijn makkers dreven den spot met hem. Alleen Pierre vergezelde hem soms op zijn wandeltochten en dan spraken zij veel over vroeger dagen - doch Pierre had zich niet verbeterd. Telkens en telkens weer maakte hij misbruik van sterken drank, hoe Karel het hem ook ontried.

‘Laat mij maar aan mijn lot over, Charles,’ zei hij dan. ‘Aan mij is geen goed meer te doen; ik ben reddeloos verloren.’

Doch Karel bleef staande, te midden van de verleiding, die hem omringde. De spotternijen van zijn zoogenaamde kunstbroeders lieten hem koud, en beslist bleef hij zijn eigen weg gaan. Doch zijn gezondheid begon meer en meer te

lijden onder zijn droefgeestige stemming. Zijn sterk lichaam werd langzamerhand gesloopt, en hij begreep, dat eenmaal zijn krachten hem geheel zouden begeven en hij niet langer in staat zou zijn, in zijn onderhoud te voorzien. Hij voelde daar geen verdriet over, het leven had voor hem weinig waarde meer. Eén ding hoopte hij; dat het hem gelukken mocht door spaarzaamheid zooveel geld bij elkander te krijgen, dat hij zijn ouders alles terug kon zenden, wat hij zich onrechtmatig toegeëigend had. Dat zou immers het bewijs zijn, dat hun zoon niet als een dief naar het kerkhof was gebracht?

Dit was zijn levensdoel geworden en daarvoor spaarde hij alles, wat hij op eerlijke wijze kon verdienen. Hij durfde er zelfs het noodige niet af te nemen voor versterkend voedsel, uit vrees, dat - hij dan te laat zou komen.

En hij mocht zijn doel bereiken. Meermalen zond hij geld aan het adres van zijn vader af en eindelijk, na lang omzwerven in den vreemde, kon hij het laatste gedeelte van zijn schuld aflossen. Geen enkele maal had hij er ook maar een regel bij geschreven.

Doch nauwelijks had hij zijn duren plicht volbracht, of een nieuwe wensch vervulde zijn heele denken: hij wilde nog eenmaal de zijnen terugzien, voor hij stierf. Nog eenmaal wilde hij hen zien; niet als zoon en broeder, neen, als vreemdeling, van wien zij niet wisten, wie hij was. Al

zag hij hen maar tersluiks in den avond, zonder dat iemand vermoedde, dat hij hen bespiedde... Dan zou hij heengaan, om nooit terug te keeren.

Eindelijk kreeg zijn wensch kans op verwezenlijking. De heer Hamilton maakte bekend, dat zij op reis zouden gaan naar Nederland. Vreugde over dat besluit en de hoop op een wederzien hielden Karel staande in zijn bangen levensstrijd.

VIII.

Na vier jaren.

Vier jaren waren voorbijgegaan sedert den treurigen dag, waarop Karel zijn bloedverwanten en zijn vaderland was ontvlucht.

't Werd kermis te Zeewijk. Reeds was de schuit, waarin de draaimolen werd vervoerd, tot onbeschrijfelijke blijdschap van de jeugd in het dorp aangekomen en werden de leeuwen, paarden en tenten te voorschijn gehaald. Dat de

jongens daarbij ijverig meehielpen, behoeft zeker niet te worden gezegd. De draaimolen was dan ook spoedig opgebouwd en het groote orgel er in geplaatst. Hoe jammer, dat daarna al dat heerlijks door een groot zeil voor hun bewonderende oogen werd verborgen. Lange rijen galanterie-kramen verrezen, vol van de schitterendste, begeerlijkste zaken; tenten met waarzegsters, schieten werptenten, en poffertjes-kramen, die de dorpsstraat weldra met rook- en oliewalm zouden vullen, terwijl Turksche schommels gereed stonden, oud en jong hoog in de lucht te voeren. De verwachting was hoog gespannen en toen Zaterdagmiddags de kermisreizigers met het opbouwen gereed waren, was men het er algemeen over eens, dat het een groote kermis was, grooter dan men in jaren te Zeewijk gezien had. Tot aller verbazing evenwel zou zij nog groter worden, want nog vrij laat op den middag reden drie groote kermiswagens het dorp binnen, die door de dorpsjeugd met een luid hoera werden begroet. Dadelijk na de aankomst werd met het opbouwen een begin gemaakt en eer het avond was, bleef er geen twijfel mogelijk, of Zeewijk zou dezen keer zelfs op een heusch 'spel' kunnen bogen, wat tot nog toe maar zelden het geval was geweest. Wát er vertoond zou worden, was nog een diep geheim; er werden heel wat gissingen gemaakt; maar dat het mooi zou zijn, daaraan twijfelde niemand.

Het werd Zondag, en nauwelijks had de torenklok twaalf geslagen, of alle tenten en kramen werden geopend, de draaimolen kwam uit zijn omhulsel te voorschijn en toonde zich in al zijn pracht, het orgel dreunde zijn schetterende tonen over het marktplein, Deutsche muzikanten gingen van huis tot huis, en overal was het drukte en vroolijkheid.

Overal? In de woning van notaris Van den Berg heerschte geen opgewektheid; en van vroolijkheid was allerminst sprake.

Laten wij binnentreden en hun een bezoek brengen. Zie, de kamer is onveranderd gebleven en uit het raam heeft men nog het uitzicht op dezelfde bloemperken, als waarvan Karel zoo genoot, toen hij voor goed thuiskwam. Daar zijn ook nog dezelfde stoelen, dezelfde tafel, dezelfde canapé, aan den wand hangen nog dezelfde schilderijen en in den hoek van de kamer staat ook nog dezelfde piano. En daar aan de tafel zit ook nog mevrouw Van den Berg, Karels lieve moeder; op de canapé zit zijn vader, en voor de ramen Lize en Ernst, kijkend naar de drukte op straat. Ja, alles is hetzelfde gebleven. Zelfs Karels stoel staat nog op zijn plaats aan tafel. Maar het geluk, dat hier eenmaal woonde, is - verdwenen. Zou het ooit terugkeeren?

Er is hier veel geleden, ontzaglijk veel!

Dat zien wij aan de te vroeg vergrijsde haren en de met tranen gevulde oogen der arme moe-

der, die met starenden blik naar buiten tuurt en denkt aan de kermissen van vroeger jaren, toen ook *haar* kind, *haar* Karel daar rondsprong tusschen de joelende dorpsjeugd en telkens met wangen, die gloeiden van vreugde, binnenkwam, om haar te vertellen van al het heerlijk. O, die gelukkige tijd! En nu...? Waar was hij nu, haar trots, haar oogappel? Zwierf hij nu rond in den vreemde, omdat hij zich schaamde in de ouderlijke woning terug te keeren na zijn ondoordachte daad, die allen zoo ongelukkig had gemaakt?

Ja, geleden werd er hier veel!

Dat zien wij ook aan Karels vader, die in de laatste vier jaren sterk verouderd is. Diepe rimpels heeft het verdriet hem in het gelaat gegrift en zijn rug is gekromd onder den last van zijn leed. Nooit komt Karels naam hem over de lippen en met geen enkel woord rept hij van zijn verdriet, maar - dagelijks denkt hij aan zijn zoon; en geen gebed zendt hij omhoog, waarin hij den Almachtige niet smeekt, zijn kind terug te voeren in de armen van hen, die hem zoo liefhebben. En nu, nu het feestgejoel ook tot hem doordringt, nu denkt ook hij aan Karel en krampachtig knijpt hij de handen samen om zijn smart te verbergen voor de anderen.

Ook op Lize heeft het verdriet zijn stempel gedrukt. Zij is opgegroeid tot een knap meisje van achttien jaar; maar zelden teekent haar ge-

laat de opgewektheid en nooit de zorgeloosheid, die aan dien leeftijd eigen zijn. Zij heeft zich het verlies van haar broeder sterk aangetrokken en met Ernst vele pogingen gedaan, om Karel terug te vinden; doch te vergeefs.

Ook zij denkt aan hem; het wordt haar in huis te benauwd, en zij voelt, dat zij, indien zij langer bleef, in tranen zou uitbarsten.

‘Kom,’ zegt zij opstaande, ‘ik ga eens even de straat op. Ga je mee, Ernst?’

‘Graag,’ is het antwoord. Een oogenblik later slaat de voordeur achter hen dicht.

De ouders bleven alleen. Er heerschte een sombere stilte in het vertrek. Alleen het tikken van de pendule op den schoorsteenmantel werd gehoord. Beiden waren geheel vervuld met hun leed, dat zij heden sterker voelden nog dan anders. Immers, reeds vier lange jaren waren voorbijgegaan, sedert zij Karel verloren hadden, vier lange jaren haden zij op zijn terugkomst gehoopt en gewacht... en nog nooit hadden zij in al dien tijd iets van hem gehoord.

Nooit iets van hem gehoord? Neen, dat was niet waar, want vier jaren achtereen was hun telkens uit het buitenland een som van tweehonderd gulden toegezonden; en al was de naam van den afzender er niet bij genoemd, zij wisten, dat dit geld van Karel kwam. En deed het hun ook verdriet, dat zij anders nooit iets van hem vernamen, toch waren zij meer dan gelukkig

over de toezending van dat geld. Want nu wisten zij, dat hij nog leefde niet alleen, maar ook dat hij niet rustte, vóór hij het gestolene tot den laatsten cent had terugbetaald. Ook daaraan dachten thans de ouders, nu zij met hun beiden in de kamer waren achtergebleven; en deze gedachte was de eenige balsem voor hun gewond hart.

Intusschen wandelden Ernst en Lize langzaam langs de kramen en tenten weerszijden de dorpsstraat.

‘Het werd mij te benauwd in huis, Ernst,’ zei Lize zacht.

‘Dat merkte ik,’ antwoordde Ernst. ‘Ik geloof, dat we allen hetzelfde dachten, Lize.’

‘Ja, we dachten aan hem. 't Is toch vreemd, dat hij nooit iets van zich laat hooren. Als hij eens wist, hoe wij allen naar hem verlangen, dan - dan kwam hij zeker terug.’

‘Ja, als hij dat wist, maar - hij weet het niet. Hij zal zich te veel schamen, denk ik; en misschien vreest hij, dat je vader het hem nooit zal vergeven.’

‘Maar vader houdt zoo zielsveel van hem. O, als Karel eens zag, hoe oud hij geworden is...’

Haastig veegde zij zich de tranen uit de oogen. Ernst zag het en trachtte haar op andere gedachten te brengen.

‘Kijk,’ zeide hij, ‘daar staat waarlijk nog een spel ook. Wist-je dat? Ik had er niets van ge-

hoord.’

‘Ik ook niet,’ antwoordde Lize onverschillig.

Zij waren nu vóór het spel aangekomen, en Ernst las hardop, wat met groote letters op het front geschilderd stond:

GROOT SPECIALITEITEN-THEATER
van
LOUIS HENRI HAMILTON.

Daaronder waren in schreeuwende kleuren mannen en vrouwen afgebeeld, die de onmogelijkste toeren verrichtten.

Het was nog stil rondom de tent, want de voorstelling zou pas des avonds om acht uur beginnen.

Terwijl de beide jongelui een oogenblik stilstonden, kwam iemand, blijkbaar tot het spel behorende, naar hen toe en overhandigde hun ieder een bedrukt papier.

Voortwandelende ontdekten zij achter de tent de drie kermiswagens, die het ‘beroemde gezelschap’ tot woonplaats dienden.

‘Welk een treurig leven hebben zulke menschen toch,’ zei Lize, die een oogenblik bleef

staan, om ze wat beter op te nemen. 'Ik geloof, dat ik het er niet in zou uithouden.'

'Waarschijnlijk niet, Lize; doch vergeet niet, dat die menschen er van hun jeugd af aan gewoon zijn. Maar willen we nu eens verder gaan? Ik kan niet zeggen, dat ik graag naar die smerige wagens kijk.'

Ernst en Lize gingen verder. Hoe weinig vermoedden zij, dat daar in een van die wagens iemand, die hun zoo dierbaar was, met een doodsbleek gelaat en bevende over al zijn leden elk hunner bewegingen bespied had, en, toen zij weggingen, de armen naar hen uitstreckte, als om hen tegen te houden. Hij zag hen na, tot zij tusschen al die menschen aan zijn oog onttrokken waren, en toen moest hij zich vasthouden om niet te vallen, zoo knikten zijn knieën en zoo duizelig werd hij in het hoofd. Arme Karel! Hij had ze dan teruggezien, Lize, zijn lieve zuster, naar wie hij zoo verlangd had, en ook Ernst, zijn vriend, aan wien hij zoo dikwijls dacht. Hoe had hij zich moeten bedwingen, om niet naar buiten te vliegen, hen beiden aan zijn hart te drukken, en te vragen of zijn ouders nog leefden! Want immers, alleen om hen te zien was hij teruggekomen! Hij snakke naar den avond, als de voorstelling afgeloopen zou zijn. Dan kon hij naar zijn ouderlijk huis sluipen en probeeren, ongemerkt hen allen te bespieden. Door het hek, dat den tuin aan de achterzijde van den landweg

afsloot, zou hij binnendringen, zich achter de heesters verbergen, en zoo van uit den tuin in de woonkamer kunnen zien, want aan dien kant werden nooit de luiken gesloten. Hij kon haast niet wachten, tot het zoover zou zijn. Zijn hart trok hem naar het huis, dat hij nooit meer zou betreden. Want dit had hij zich vast voorgenomen: hij zou zich aan niemand in Zeewijk bekend maken. Immers, hoe kon hij zijn vader de schande aandoen als kermisclovn terug te keeren en zijn plaats aan den huiselijken haard weer in te nemen. En al wilde hij nog, zou men een dief daar welkom heeten; een dief, die een valsche handteekening had gezet en nu slechts uit medelijden voor een schandelijke straf was bewaard? En zou men blij zijn, als de kermiskunstenaar zich als zoon en broeder aanmeldde? Neen, hij zou gaan zooals hij gekomen was, maar - hen moest hij zien; hij kon het niet langer uithouden.

Intusschen wandelden Ernst en Lize het kermisterrein over en verlieten weldra het dorp, om op den eenzamen landweg nog wat verder te loopen.

Ernst ontvouwde het papier, dat de man hem in de hand had gestopt, open en ook Lize keek het even in. Niet zonder een glimlach over de opgeschroefde taal, waarin het gesteld was, lazen zij:

Wereldberoemd!   Wereldberoemd!

Groot Specialiteiten-Theater.

Directie LOUIS HENRI HAMILTON.

Heden avond acht uren

GROOTE VOORSTELLING

ONOVERTROFFEN!

Optreden van:

GEBRS. CARLO,

in hun verbazingwekkende toeren aan de losse trapéze.

Salto mortale over veertien stoelen en een tafel!

Nooit alhier vertoond!

CHARLES DE LA MONTAGNE,

de grootste toonkunstenaar dezer eeuw!!!!

Musique des bouteilles! Ongeëvenaard!

Het grootste succes aan alle hoven van Europa.

IRA ADDOK,

De Arabische slangenbezweerster.

De giftigste slangen kronkelen zich om het lichaam dezer Oostersche tooveres.

GEZUSTERS LILLY,

Luchtkunstenaresen. - De zwevende Engelen!

Mlle. LOUISE PITOIS,

De bevallige danseres van het groote ballet van Parijs.

(Gastvoorstelling!)

En verder alle kunstenaars en kunstenaressen van het theater.

Buitengewone verlichting! Muziek! Bengaalsch Vuur!

etc. etc. etc.

Prijzen der plaatsen: **1e rang f 1. -, 2e rang f 0.50, 3e rang f 0.25.**

Komt, ziet en oordeelt.

Wereldberoemd!   Wereldberoemd!

‘Wel verbazend,’ zei Ernst schertsend, toen hij het biljet uitgelezen had, ‘wat een ongehoord kunstgenot kunnen onze dorpsgenooten smaken, als alles waar is, wat dit programma vertelt. Je gaat natuurlijk ook kijken?’

Het laatste vroeg hij lachend, want hij begreep wel, dat Lize er niet heen zou gaan. Hoe groot was dus zijn verbazing, toen Lize zacht en blijkbaar met ontroerde stem antwoordde:

‘Ja, Ernst, ik ga er heen, en jij moet met me meegaan!’

‘Ben je mal?’ riep Ernst uit. ‘Wat zal er nu in zoo'n klein kermissspul te zien zijn? Een paar toeren, die de moeite van het aankijken niet waard zijn en daarmee uit.’

Lize legde haar hand op zijn arm, en nu hij haar aankeek, bemerkte hij eerst, hoe opvallend bleek en verschrikt zij er uitzag.

‘Lees dat programma nog eens aandachtig, Ernst,’ zei ze gejaagd. ‘Heb je daarin niets bijzonders opgemerkt?’ En de handen samenvouwende, riep zij uit:

‘O God, als mijn vermoeden eens waarheid was!’

‘Maar wat bedoel je dan toch?’ vroeg Ernst verbaasd.

‘Wat ik bedoel? Lees maar, wat daar staat, en dan zul je het wel begrijpen,’ zei Lize opgewonden, terwijl zij met den vinger op het programma de woorden aanwees, die haar zoo

getroffen hadden. Ernst las:

CHARLES DE LA MONTAGNE,

en even verder:

Musique des bouteilles!

‘Groote hemel!’ riep hij uit. ‘Je hebt gelijk, Lize! Charles de la Montagne is hetzelfde als Karel van den Berg, en *Musique des bouteilles* is te vertalen door flesschenmuziek! Dat is merkwaardig.’

‘Zoo merkwaardig, dat ik niet twijfel, of we zijn thans onzen Karel op het spoor, en daarom ga ik de voorstelling bijwonen! O, Ernst, mijn hart bonst zoo. Als ons vermoeden eens waarheid was!’

‘Dat zou heerlijk wezen!’ riep Ernst uit. ‘Maar Lize, wij moeten voorzichtig zijn, en thuis niet over onze ontdekking spreken. Als het Karel eens niet is, zou de teleurstelling vreeselijk wezen en treurige gevolgen kunnen hebben.’

‘Je hebt gelijk, Ernst! Vader en mama zullen wel vreemd opkijken, als zij hooren, dat wij van avond naar het theater willen gaan, maar weigeren zullen ze het ons niet. Kom, laten we naar huis gaan. Ik ben er heelemaal van in de war.’

Enkele uren later werd het ‘wereldberoemde theater van den heer Hamilton’ geopend, en begon men op de bekende wijze de nieuwsgierig-

heid van het publiek te prikkelen. De eigenaar, nog even opzichtig gekleed, als toen wij hem voor het eerst ontmoetten, kondigde met groot geschreeuw al het moois aan, dat dezen avond ten uitvoer zou worden gebracht, en als hij moe was van het schreeuwen, ving het troepje Duitsche muzikanten aan op oorverdoovende wijze te schetteren, begeleid door de Turksche trom; of trachtte Pierre, de clown, onder het verkoopen van allerlei grappen de menschen naar binnen te lokken. Het was een ongekend schouwspel voor de bewoners van Zeewijk, die nog maar zelden op zooveel lawaai en spektakel waren onthaald, en zij genoten er dan ook bijzonder van. Als zij hun zin gehad hadden, zou de voorstelling vóór de tent nog twee uren langer geduurd hebben, doch eindelijk ging, na lang dreigen en ontelbare waarschuwingen, het troepje ‘kunstenaars’ naar binnen en ving de voorstelling aan. De kijklustigen hadden een kaartje gekocht en plaats genomen, en de overigen verspreidden zich spoedig, toen er buiten de tent niets meer te zien was. Toen naderden ook Ernst en Lize, namen een kaartje en traden de tent binnen. Lize was bleek en haar arm beefde in dien van Ernst.

Het was vol in de tent. Lize en Ernst gingen dicht bij den uitgang zitten, met zulke ernstige, gespannen gezichten, dat men moeilijk in hen een paar vroolijke kermisgasten kon herkennen, wat zij dan ook in werkelijkheid niet waren.

Het mocht den clown niet gelukken, zelfs maar een enkelen glimlach op hun lippen te voorschijn te roepen en ternauwernood lieten zij op hetgeen er te zien en te hooren werd gegeven. Ira Addok boeide hen met haar slangen evenmin als de gebroeders Carlo met hun kunstverrichtingen aan de trapèze of de gezusters Lilly met haar gevaarlijke toeren boven in de tent. Met spanning zagen zij alleen het optreden van Charles de la Montagne met zijn flesschenmuziek tegemoet, en toen het eindelijk zijn beurt werd om op te komen, zagen ze beiden doodsbleek.

Lize beefde over al haar leden.

Nadat de kunstenaressen, Ira Addok en de gezusters Lilly benevens mademoiselle Pitois op het tooneel hadden plaats genomen, trad de beroemde Charles de la Montagne met zijn viool voor het publiek.

Doch hoe werden Lize en Ernst in hun verwachting teleurgesteld, toen zij in plaats van den lang gezochten Karel een gewonen kermisc clown zagen, gekleed in een zonderling, veelkleurig kostuum. Zijn gelaat was geverfd, met zwarte strepen om de oogen. Het was onmogelijk in deze vermomming iemand te herkennen. Karel had deze kleeding opzettelijk gekozen. Doch hij ontroerde hevig, toen hij Lize en Ernst op den eersten rang zag zitten.

‘Hij is het niet,’ fluisterde Lize met een diepen zucht, terwijl zij naar de flauwe grappen

keek, die Karel uithaalde om het publiek aan het lachen te maken. Hoe weinig konden de toeschouwers vermoeden, met welk een hart vol droefheid die clown voor hen, die hij bijna allen bij name kende, optrad.

Eerst hield hij zich, of hij in het geheel niet op de viool spelen kon, en toen begon hij, tot uitbundige vreugde van het publiek, met den strijkstok over de vioolkist te strijken, en hij scheen heel verwonderd, dat daar geen geluid uit te voorschijn kwam.

Zoo trachtte hij op allerlei dwaze manieren, maar bijna met tranen in de oogen, de menschen in den waan te brengen, dat hij evenveel kennis had van vioolspel als een os van borduren. Maar toen dat lang genoeg geduurd had, greep hij zijn viool, en begon hij plotseling het volkslied te spelen.

Reeds bij de eerste tonen sprong Lize op. Was Karel, haar lieve broeder, dan ook al onherkenbaar, dat spel, die heerlijke tonen konden haar niet bedriegen. Nu wist zij met zekerheid, dat het Karel was, en bijna gaf zij een gil van vreugde.

Karel zag haar aandoening; hij wist, dat hij herkend was. En medegesleept door zijn gevoel speelde hij dezelfde stukken, die hij vroeger thuis had gespeeld. Hij vergat geheel waar hij stond en welke rol hij te vervullen had, en het eene stuk na het andere klonk door den

circus...

Lize was een flauwte nabij. Ernst bemerkte dat en voerde haar buiten de tent, waar zij in de frissche lucht spoedig bijkwam en in tranen uitbarstte. Thans echter waren het tranen van vreugde.

‘Laten we wachten, tot de voorstelling afgeloopen is en hem dan opzoeken,’ zei Ernst zacht.

‘Goed, o ja, dat is goed,’ snikte Lize. ‘O God, hoe heerlijk!’

Het publiek werd ongeduldig onder Karels spel, en de directeur, die niet begreep, welke geest Karel bezielde, riep hem door een krachtig hoesten tot de werkelijkheid terug. Toen Karel opkeek, zag hij, dat Ernst en Lize verdwenen waren. Nu vatte hij zijn rol weer op, en onder uitbundig gelach van de toeschouwers voerde hij alle kunstjes uit, die hij kende. Ten slotte bracht hij allen door zijn flesschenmuziek in de grootste verbazing, zoodat hij zeer werd toegejuicht. Doch toen hij heenging, waggelde hij op zijn beenen, zoozeer had het gebeurde hem aangegrepen.

Eindelijk was de voorstelling afgeloopen. Het publiek verliet de tent, en de ‘artisten’ keerden naar hun wagens terug. De directeur was in zijn nopjes; hij had een goeden avond gehad, en riep daarom tot zijn ‘sujetten’:

‘Ga mee naar de herberg: Ik zal je allemaal trakteeren. Het kan van avond wel lijden, hoor!’

‘Hoera!’ riepen allen. ‘Aangenomen!’

En het geheele personeel ging naar buiten, om aan de uitnodiging gevolg te geven. De kermisplunje hadden ze reeds voor hun gewone kleeven verwisseld. Alleen Karel bleef zitten.

‘Wat is dat, Charles, ga je weer niet mee?’ vroeg de directeur. ‘t Is bespottelijk van je, om je altijd van ons af te scheiden en hier alleen in den wagen te zitten suffen. Ga mee; t is ginder vroolijker dan hier!’

‘Nee, dank u,’ sprak Karel beslist. ‘U weet, dat ik er niet van houd, en dat ik nooit meega. Ik blijf liever hier.’

‘Je bent gek!’ schreeuwde de directeur.

‘Och kom, laat hem zitten!’ riepen de anderen. ‘Hij is immers te trotsch, om met ons mee te doen! Kom, laten we gaan.’

Karel bleef alleen achter. En nauwelijks waren de anderen vertrokken, of hij verborg zijn gelaat in de handen.

Daar werd eensklaps de deur geopend.

Karel keek op, en doodsbleek sprong hij achteruit.

‘Lize!’ klonk het van zijn bevende lippen.

‘Ja Karel, ik ben het, ik Lize!’ klonk het ontroerd en evenals jaren geleden, werden er twee armen om zijn hals geslagen en werd zijn gelaat met kussen overdekt.

Enkele seconden hoorde men niets dan een hartstochtelijk snikken. Eindelijk zei Lize:

‘Kom Karel, kom, ga mee naar vader en mama! Wat zullen ze gelukkig zijn! Kom!’

‘Neen Lize, ik kan niet!’ klonk het zacht.

‘Kom Karel!’ klonk nu ook de stem van Ernst, die ongemerkt binnengekomen was.

‘Ernst! Jij ook hier? Wil je mij nog een hand geven?’

Een krachtige handdruk was het eenige antwoord.

‘Kom Karel!’

En met zachten dwang voortgeduwd, begaf Karel zich langzaam naar de ouderlijke woning.

IX.

Besluit.

Ernst ging vooruit, om Karels ouders voor te bereiden op het groote geluk, dat hen wachtte.

Lize en Karel volgden langzaam, doch spoedig sloegen zij een stillen achterweg in, waar zij thans wel niemand zouden tegenkomen. Er werd geen woord door hen gesproken, doch bij het heldere maanlicht zagen zij elkander telkens aan met een blik vol onbeschrijfelijke liefde. En het trof Lize te zien, hoe afgemat en vermagerd haar broer er uitzag. Zij sloeg teeder haar arm om zijn schouder en trok hem zacht tegen zich aan. O, wat deed dat Karel goed; neen, méér verlangde hij niet. Tranen druppelden hem langs de bleeke wangen.

Zoo naderden zij het tuinhek... De voordeur stond open en het licht van de ganglantaren verlichtte de steentjes van het kiezelpad. Daar stond iemand - een vrouw, met de armen uitgebreid... Karel behoefde niet te vragen, wie dat was. Zijn hart zei hem immers, dat het

zijn moeder, zijn lieve moeder was! Hij maakte zich uit den arm zijner zuster los en struikelend haastte hij zich vooruit en vloog haar in de armen.

‘Mama, lieve mama!’ fluisterde hij met een van aandoening verstikte stem. En nog zachter klonk het: ‘Vergeef mij!’

‘Mijn jongen! Mijn lieve, beste jongen!’ klonk het antwoord, terwijl zijn gelaat met kussen werd overdekt.

Daar kwam ook zijn vader naar buiten.

‘Karel! Karel!’ barstte het van diens lippen.

En Karel richtte zich op en liep zijn vader tegemoet.

Doch hij bereikte hem niet meer; bewusteloos zonk hij voor de voeten van zijn vader op den grond neer.

‘O God, hij sterft!’ riep de verschrikte man, terwijl hij zijn weergevonden zoon optilde en met behulp van Ernst naar binnen droeg. ‘Hebben wij ons kind alleen teruggekregen, om hem dadelijk weer voor altijd te moeten verliezen?’

‘Stil, man, stil!’ zei Karels moeder. ‘Zoo erg zal het misschien niet zijn. Zijn gevoel heeft den armen jongen, denk ik, overmeesterd en daardoor is hij bewusteloos geworden.

Laten we hem dadelijk naar zijn eigen slaapkamer brengen en den dokter halen. Alles is voor zijn terugkomst gereed, al - sedert jaren...’

‘Ik weet het, lieve,’ sprak de notaris, terwijl hij met zijn hand langs de wangen van zijn kind streek en zacht de zwarte lokken verwijderde, die over het voorhoofd gevallen waren. ‘Maar - wat ziet hij bleek... O, als we hem eens moesten verliezen...’

Karel werd naar zijn slaapkamer gebracht en op zijn eigen bed gelegd. Zijn ouders en zijn zuster hielden vol spanning den blik op zijn bleek gelaat gevestigd. Karel lag als levenloos terneer. Alleen zijn ademhaling bewees, dat hij nog leefde. Ernst was om den dokter gegaan en kwam spoedig met dezen terug.

De dokter was een oud vriend van den notaris en hij verheugde zich zeer over Karels terugkomst. Hartelijk drukte hij hun de hand.

‘Onze Karel is terug! Maar wij vreezen, dat ons geluk maar van korten duur zal zijn,’ zei de notaris.

De dokter boog zich over Karel heen en stelde een nauwkeurig onderzoek in. Eindelijk zei hij:

‘Ik kan nog niet recht beoordeelen, hoe het met hem gesteld is, maar de pols geeft wel moed. Ik denk, dat de vreugde van het weerzien hem te sterk is geweest. Toch geloof ik, dat dit niet het eenige is; hij ziet er zwak en uitgeput uit. Ik zal beproeven, hem tot bewustzijn te brengen.’

Na enkele vergeefsche pogingen slaagde de geneesheer er eindelijk in, den bewustelooze weer

bij kennis te krijgen.

Verwonderd keek Karel een oogenblik rond ... Daar herkende hij de kamer, waarin hij lag, en allen, die om zijn bed stonden, en - een glimlach vloog over zijn bleeke wangen.

‘Vader... mama... Lize... Ernst!’ fluisterde hij.

Doch de dokter deed de gordijnen van het ledikant dicht

‘Ziezoo, nu eerst slapen,’ zei hij. ‘Houdt allen maar goeden moed. Morgen vroeg kom ik terug, om te zien, hoe het gaat. Weest vooral voorzichtig en laat hem slapen, tot hij van zelf wakker wordt.’

De dokter vertrok, na allen een goeden nacht gewenscht te hebben. Doch van slapen was geen sprake. Niemand dacht er aan, om naar bed te gaan; de vreugde zou hen toch uit den slaap gehouden hebben.

Karel evenwel sliep tot den morgen rustig door; maar toen hij wilde opstaan, bleek hem dat onmogelijk. En de dokter, die spoedig kwam, vond zijn toestand ongunstiger, dan hij gedacht had. Karel werd zwaar ziek, en weken lang lag hij te bed; doch de lieve en zorgvolle verpleging van moeder en zuster, de innige liefde van zijn gelukkigen vader en de hartelijkheid van zijn trouwen vriend verrichtten wonderen. Karel kwam de ziekte te boven en begon langzamerhand te herstellen. Wat waren allen gelukkig!

Eindelijk had hij zijn krachten teruggekregen; hij was weer geheel de oude Karel geworden. Zijn heldere lach klonk weer door het oude huis, dat hem zoo dierbaar was, en met zijn moeder musiceerde hij weer als van ouds aan de piano. Wat er verder met hem gebeuren zou, daar werd nog met geen enkel woord over gesproken. Zijn terugkomst scheen allen voldoende te zijn.

Doch eindelijk begon zijn vader er over.

‘Karel,’ zeide hij, ‘mama en ik hebben er al dikwijls over nagedacht, wat ons nu verder te doen staat...’

Karel sloeg de oogen neer. Dit onderhoud was zoo pijnlijk.

‘Alles is goed, vader, *alles*,’ zei hij zacht.

‘Ik weet het, mijn jongen,’ klonk het antwoord. ‘Ik weet, dat je doen zult, wat wij van je verlangen. Luister, dan zal ik het je zeggen. Wij wenschen, dat je voor enkele jaren naar het conservatorium te Dresden zult gaan, om daar de lessen op de viool te volgen, en dan hopen we...’

‘Vader! mama!’ riep Karel blij verrast uit, terwijl hij hun de hand drukte.

‘En dan hopen we, dat onze Karel nog eens een man zal worden, die zijn ouders en zijn vaderland tot eer zal zijn.’

Een blos van vreugde trok over Karels gelaat.

‘Ik zal er mijn best voor doen! Ik zal er mijn best voor doen!’ riep hij opgetogen uit.

En hij hield woord. Met ijver en lust legde hij zich op de studie toe, zoodat zijn onderwijzers al spoedig groote verwachten van hem kregen. Toen zijn studiën voltooid waren, maakte hij een kunstreis door Europa, waarop hij veel lof inoogste. Zijn naam werd in alle bladen met eere genoemd en spoedig was hij op weg om een beroemd man te worden.

Eindelijk gaf hij zijn eerste concert in Amsterdam. Een uitgelezen publiek was opgekomen, om den jongen kunstenaar, van wien zooveel goeds gezegd werd, te hooren. Ook zijn ouders en Lize en Ernst waren naar Amsterdam gereisd om getuigen te zijn van zijn eerste optreden in Nederland.

Karel speelde prachtig. Zijn spel sleepte iedereen mee en de toehoorders juichten hem toe. Zijn naam als musicus was voor goed gevestigd.

Wat waren zijn ouders en Lize trotsch op hun Karel!

Al het leed was nu voorbij, alle droefheid vergeten.

Doch Karel herinnerde zich het gebeurde zijn leven lang. De portretten van zijn ouders, die hij overal heen meenam, tooide hij met de bloemen, die hij op zijn concerten ontving; en gedurende hun laatste levensjaren was hij het zonnetje op hun pad.

Toen de notaris korten tijd daarna zijn ambt neerlegde, werd hun geluk voltooid door de be-

noeming van Ernst tot zijn opvolger, en weldra vierde deze zijn bruiloft, waarbij Lize de bruid was en Karel zijn mooiste stukken ten beste gaf.